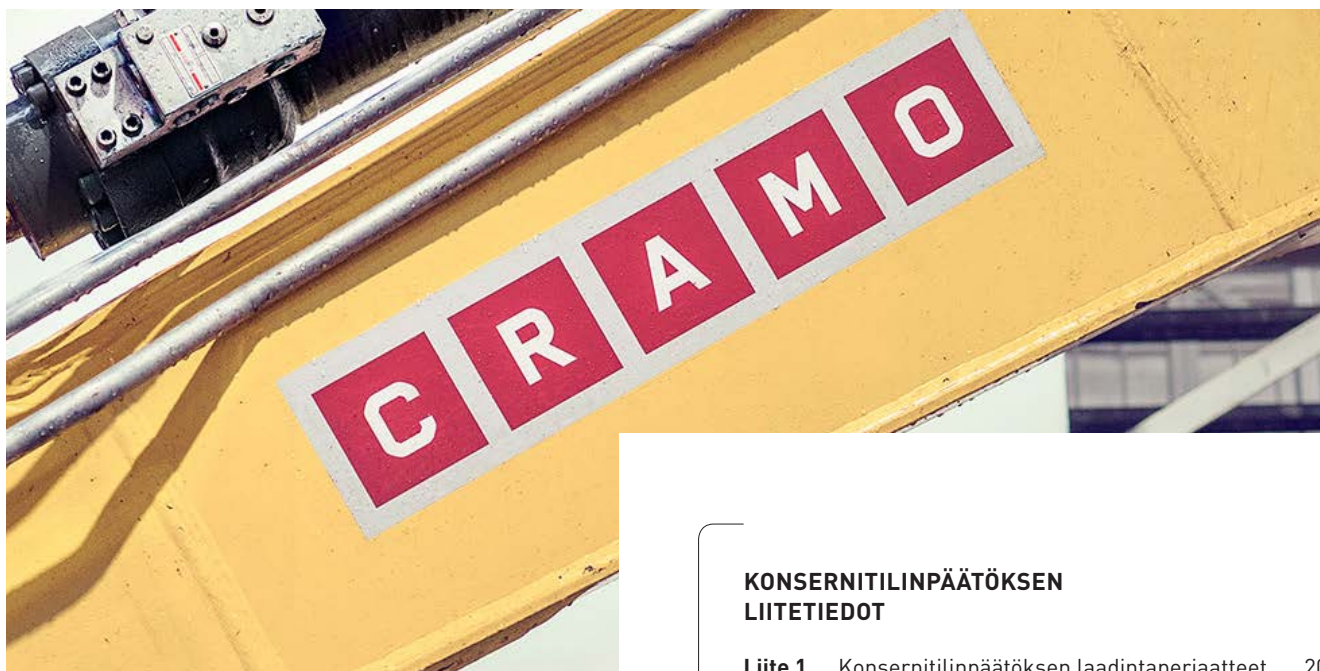

TILINPÄÄTÖS JA HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

2018

C R A M O

Tilinpäätös ja hallituksen toimintakertomus

Sisällysluettelo

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	3
KONSERNITILINPÄÄTÖS	
Liiketoiminnan keskeiset tunnusluvut	15
Konsernitase	16
Konsernin laaja tuloslaskelma	17
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	18
Konsernin rahavirtalaskelma	19
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	20
EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS	
Emoyhtiön tase	57
Emoyhtiön tuloslaskelma	58
Emoyhtiön rahoituslaskelma	59
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot	60
ALLEKIRJOITUKSET	65
TILINTARKASTUSKERTOMUS	66

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liite 1.	Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet	20
Liite 2.	Segmenttiraportointi	29
Liite 3.	Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	31
Liite 4.	Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	32
Liite 5.	Liikearvon ja muiden taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus	33
Liite 6.	Liiketoimintahankinnat	35
Liite 7.	Yhteisyritykset	38
Liite 8.	Laskennalliset verot	39
Liite 9.	Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot	40
Liite 10.	Rahoitusriskien hallinta	41
Liite 11.	Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset	44
Liite 12.	Vaihto-omaisuus	44
Liite 13.	Rahavarat	44
Liite 14.	Osakepääoma ja oman pääoman rahastot	45
Liite 15.	Korolliset velat	45
Liite 16.	Eläkevelvoitteet	46
Liite 17.	Muut pitkäaikaiset velat	47
Liite 18.	Osto- ja muut velat	47
Liite 19.	Vakuudet ja vastuusitoumukset	47
Liite 20.	Myyntituotot	48
Liite 21.	Liiketoiminnan muut tuotot	49
Liite 22.	Materiaalit ja palvelut	49
Liite 23.	Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	49
Liite 24.	Liiketoiminnan muut kulut	49
Liite 25.	Poistot ja arvonalentumiset	50
Liite 26.	Rahoitustuotot ja -kulut	50
Liite 27.	Tuloverot	51
Liite 28.	Osakekohtainen tulos	51
Liite 29.	Muut ei-rahavirtavaikutteiset oikaisut	51
Liite 30.	Korolliset velat rahoituksen rahavirrassa	52
Liite 31.	Osakeperusteiset maksut	52
Liite 32.	Lähipiiritapahtumat	53
Liite 33.	Konserniyritykset	54
Liite 34.	Raportointikauden päättymispäivän jälkeiset tapahtumat	55
Liite 35.	Tunnuslukujen laskentakaavat	55
Liite 36.	Osakkeet ja osakkeenomistajat	56

Hallituksen toimintakertomus

Cramo-konsernin orgaaninen liikevaihto kasvoi ja kannattavuus parani vuonna 2018. Liikevaihto kasvoi 6,9 prosenttia ja oli 779,8 miljoonaa euroa. Paikallisissa valuutoissa liikevaihto kasvoi 10,5 prosenttia. Orgaaninen liikevaihdon kasvu oli 6,1 prosenttia. Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto oli 130,1 (120,0) miljoonaa euroa tai 16,7 (16,5) prosenttia liikevaihdosta.

TILIKAUDEN MERKITTÄVÄT TAPAHTUMAT

YRITYSHANKINNAT

Cramo teki kaksi merkittävää yrityshankintaa tilikaudella.

28.2.2018 Cramo osti KBS Infra GmbH:n (myöhemmin KBS Infra) koko osakekannan vahvistaakseen asemaansa Keski-Euroopan markkinoilla ja laajentaakseen liiketoimintamalliaan lisäarvoa tuottaviin palveluihin. Saksalainen KBS Infra on johtava työmaalogistiikkayritys, jonka laaja palvelutarjoama rakentuu työmaapalveluiden ja -logistiikan asiantuntemuksen ympärille. Yrityksen palveluvalikoima kattaa työmaatilojen ja muun kaluston vuokrauksen, työmaan sähköistyspalvelut, työmaasuunnittelun, kulunvalvonnan ja työmaalogistiikan toteuttamisen.

31.10.2018 Cramo osti Nordic Modular Group Holding AB:n (myöhemmin NMG) koko osakekannan.

Nordic Modular Groupin hankinta on täysin linjassa Cramon Shape & Share -strategian kanssa. Kauppa vahvisti Cramon siirtokelpoisten tilojen liiketoiminnan asemaa pohjoismaisilla siirtokelpoisten tilojen markkinoilla kattamalla tuotekehityksen ja valmistustoiminnan, mikä tukee yhtiön kannattavan kasvun tavoitteita ja tarjoaa Cramolle lisää liikkumavaraa siirtokelpoisten tilojen liiketoiminnan strategisten vaihtoehtojen arvioimiseen. Lisäksi kauppa laajensi yhtiön liiketoimintamallia ja mahdollistaa uusien tuotteiden ja asiakasratkaisujen kehittämisen.

MUUTOKSET JOHDOSSA

Hartwig Finger nimitettiin Cramon Keski-Euroopan liiketoimintojen johtajaksi ja Cramo-konsernin johtoryhmän jäseneksi 23.11.2018. Hartwig Finger on toiminut väliaikaisena Keski-Euroopan toimintojen johtajana kesäkuun 2018 puolivälistä

KESKEISET TUNNUSLUVUT (M€)	2018	2017	Muutos %
Liikevaihto	779,8	729,5	6,9
Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto	130,1	120,0	8,3
% liikevaihdosta	16,7	16,5	
EBITA-liikevoitto	124,0	120,7	2,8
% liikevaihdosta	15,9	16,5	
Vertailukelpoinen tilikauden tulos	91,2	83,3	9,5
Katsauskauden tulos	84,7	84,2	0,5
Vertailukelpoinen tulos/osake (EPS), €	2,05	1,87	9,3
Tulos/osake (EPS), €	1,90	1,89	0,3
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto (ROCE), % ¹	11,0	11,8	
Sidotun pääoman tuotto (ROCE), % ¹	10,5	11,8	
Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto, %	15,7	15,4	
Oman pääoman tuotto, %	14,7	15,6	
Nettovelat/ käyttökate ²	2,88	1,65	
Korolliset nettovelat	703,5	382,3	84,0
Bruttoinvestoinnit (ml. yrityshankinnat), joista tytäryhtiö- ja liiketoimintahankintojen osuus	516,8	213,9	141,7
Liiketoiminnan rahavirta	313,2	9,4	
Rahavirta investointien jälkeen	195,5	186,5	4,8
Henkilöstö keskimäärin	-150,4	33,1	
	2 753	2 538	8,5

Cramon käyttämien vaihtoehtojen tunnuslukujen määritelmät on esitetty Hallituksen toimintakertomuksen sivulla 14 ja muut tunnuslukujen määritelmät tilinpäätöksen liitetiedoissa sivulla 55.

¹ Cramo muutti tunnusluvun (ROCE) laskennan sidotun pääoman määrittelyä 12 kuukauden keskiarvoksi tilikauden 2018 aikana. Muutos on tehty myös vertailuvuoden lukuihin. 12 kuukauden keskiarvo kuvastaa paremmin sidotun pääoman pitkän aikavälin kehitystä entiseen kahden pisteen väliseen keskiarvoon verrattuna.

² Proforma nettovelat / käyttökate 2,63 (sisältäen NMG:n ja KBS:n koko vuoden proforma käyttökatteen).

lähtien, kun Dirk Schlitzkus, johtaja, Keski-Eurooppa ja Cramo-konsernin johtoryhmän jäsen, jätti tehtävänsä 6.6.2018.

Mika Kouhi nimitettiin M&A ja Corporate Development toiminnoista vastaavaksi johtajaksi ja Cramo-konsernin johtoryhmän jäseneksi 3.9.2018.

SIIRTOKELPOISET TILAT -LIIKETOIMINNAN ERIYTTÄMINEN OSITTAISJAKAUTUMISELLA JA SEN JAKAMINEN NYKYISILLE OSAKKEEN OMISTAJILLE

19. joulukuuta Cramon hallitus sai päätökseen yhtiön Siirtokelpoiset tilat -liiketoiminnan strategisten vaihtoehtojen arvioinnin osakkeenomistaja-arvon kasvattamiseksi. Arviointiprosessin lopputuloksena Cramon hallitus tähtää yhtiön Siirtokelpoiset tilat -liiketoiminnan eriyttämiseen osittaisjakautumisella ja sen jakamiseen Cramon nykyisille osakkeenomistajille. Osittaisjakautuminen ja listautuminen Tukholman pörssiin (Nasdaq Stockholm) on tarkoitus toteuttaa viimeistään vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä.

LIIKETOIMINTAMALLI

Cramo on yksi Euroopan johtavista kone- ja laitevuokrauksen palvelutarjoajista ja Pohjoismaiden johtava toimija siirtokelpoisten tilojen vuokrauksessa. Yhtiön palveluksessa oli keskimäärin 2 753 (2 538) henkilöä vuonna 2018.

Cramo tarjoaa kone- ja laitevuokrauspalveluja sekä vuokraa siirtokelpoisia tiloja. Kone- ja laitevuokraus koostuu rakensukoneiden ja -laitteiden vuokrauksesta sekä vuokraukseen liittyvistä palveluista. Liitännäisiä palveluja ovat muun muassa työmaa- ja asennuspalvelut. Kone- ja laitevuokraustoimintaa harjoitettiin katsauskauden lopussa 301 (300) toimipisteen kautta 11 eri maassa. Siirtokelpoisten tilojen liiketoiminta muodostuu moduulien myynnistä ja vuokrauksesta.

Yleisimmät vuokra-ajat ovat 2-5 vuotta. Tyypillisiä käyttökohteita ovat koulut, päiväkodit, toimistot sekä majotustilat, kuten opiskelija-asunnot. Cramo harjoittaa siirtokelpoisten tilojen liiketoimintaa Pohjoismaissa, Saksassa ja Baltian maissa.

Cramo-konserniin kuuluivat katsauskauden päättyessä konsernipalveluja tarjoava emoyhtiö Cramo Oyj sekä liiketoimintaa harjoittavina yhtiöinä sen täysin omistamat yhtiöt Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Virossa, Liettuassa, Puolassa, Tšekin tasavallassa, Slovakiassa, Saksassa, Itävallassa ja Unkarissa. Cramo Oyj omistaa myös konsernipalveluja tarjoavan yhtiön Ruotsissa.

Lisäksi Cramo omistaa 50 prosenttia Venäjällä ja Ukrainassa toimivasta tasapuolisesti omistetusta yhteisyrityksestä, Fortrent Oy:stä, Ramirent Oy:n kanssa.

STRATEGIA SEKÄ TALOUDELLISET JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN MITTARIT JA TAVOITTEET

Cramo julkisti vuoden 2017 alussa nykyisen Shape & Share -strategiansa ja taloudelliset tavoitteensa. Cramo pyrkii hyödyntämään mahdollisuudet päämarkkinoillaan tukemalla henkilöstöään huippusuoritusten saavuttamisessa, laajentamalla merkittävästi ydinliiketoimintamallejaan, kasvattamalla siirtokelpoisten tilojen toimintaa valikoituilla Euroopan markkinoilla sekä kehittämällä uudenlaisia ratkaisuja resurssien jakamiseksi.

Cramon taloudelliset mittarit ja pitkän ajan tavoitteet ovat seuraavat: oman pääoman tuotto (ROE) >15 %, Nettovelat/käyttökate < 3, Kone- ja laitevuokruksen liikevaihdon orgaaninen kasvu > markkinakasvu ja sidotun pääoman tuotto (ROCE) > 14,5 % sekä Siirtokelpoisten tilojen vuokrausliikevaihdon orgaaninen kasvu > 10 % ja sidotun pääoman tuotto (ROCE) > 12,5 %.

Kestävän kehityksen mittarit ja pitkän aikavälin tavoitteet ovat: Asiakastytyväisyyksindeksi >70, Tapaturmataajuus (LTIR) ≤5, Oikeudellisiin seuraamuksiin johtaneiden tapahtumien määrä 0 ja CO₂e-päästöt (scope 1 ja 2 suhteutettuna liikevaihtoon; tonnia/M€) > 20 % vähennys.

Cramon voitonjakotavoitteina on vakaa voitonjakopolitiikka sekä se, että osinkoina maksetaan noin 40 prosenttia tilikauden osakekohtaisesta tuloksesta (EPS).

Tilikaudella 2018 saavutettiin kaikki konsernitason taloudelliset tavoitteet ja konsernin kestävä kehitys tavoitteista saavutettiin asiakastytyväisyyteen liittyvä tavoite. Myös Kone- ja laitevuokruksen liikevaihdolle sekä Siirtokelpoisten tilojen vuokrausliikevaihdolle asetetut kasvutavoitteet saavutettiin.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Rakennusmarkkinat kehittyivät pääosin positiivisesti Cramon toimintamaissa vuoden 2018 aikana, vaikka maakohtainen vaihtelu oli huomattavaa. Markkinatutkimuslaitos Euroconstructin arvion mukaan kasvu vuodelle 2018 oli 4,5 prosenttia Norjassa, 3,4 prosenttia Suomessa ja 2,5 prosenttia Ruotsissa. Saksassa ja Itävallassa rakentamisen arvioitiin kasvavan 0,8–1,6 prosenttia. Kasvu oli nopeaa Tšekin tasavallassa, Slovakiassa, Unkarissa ja Puolassa, joissa markkinat kasvoivat keskimäärin 10,4 prosenttia. Virossa, Liettuassa ja Venäjällä rakennusmarkkinat kasvoivat 4–5 prosenttia Foreconin ennusteen mukaan.

European Rental Association (ERA) ennusti kone- ja laitevuokruksen lisääntyvän vuonna 2018 kaikissa ERA:n ennusteiden piirissä olevissa maissa, joissa Cramolla on toimintaa. Foreconin kone- ja laitevuokruksen kasvuennuste oli 3–5 prosenttia Suomen, 1 prosentti Ruotsin ja 2 prosenttia Viron ja Liettuan markkinoille.

LIIKETOIMINTAKATSAUS

Cramon liiketoimintasegmentit ovat Kone- ja laitevuokraus Skandinavia, Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa, Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa sekä Siirtokelpoiset tilat. Kone- ja laitevuokraus ja Siirtokelpoiset tilat muodostavat kaksi liiketoimintadivisioonaa.

KONE- JA LAITEVUOKRAUS

Kone- ja laitevuokrausdivisioonan koko vuoden liikevaihto kasvoi 4,3 prosenttia (paikallisissa valuutoissa 7,9 prosenttia) ja oli 629,5 (603,7) miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvuun vaikutti hyvä kysyntä Cramon kaikilla päämarkkinoilla. KBS Infra yhdisteltiin divisioonan lukuihin maaliskuusta alkaen, mikä kasvatti liikevaihtoa 31,6 miljoonalla eurolla vuoden 2018 aikana. Vertailuvuosi sisältää yhteensä 16,1 miljoonaa euroa liikevaihtoa myydyistä kone- ja laitevuokruksen liiketoiminnoista. Kaikki segmentit ja erityisesti Skandinavia vaikuttivat positiivisesti divisioonan 5,4 prosentin orgaaniseen liikevaihdon kasvuun. Koko vuoden vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto parani 2,1 prosenttia ja oli 104,6 (102,5) miljoonaa euroa eli 16,6 (17,0) prosenttia liikevaihdosta. Kannattavuuteen vaikutti negatiivisesti liikevaihdon vaatimaton kehitys Suomessa ja Saksassa. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät olivat -0,9 miljoonaa euroa, ja ne liittyivät KBS Infran transaktiokuluihin.

Skandinaviassa liikevaihto laski 2,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (+3,0 prosenttia paikallisissa valuutoissa) ja oli 370,5 (380,1) miljoonaa euroa. Tanskan kone- ja laitevuokrausliiketoiminnon myynti elokuun 2017 lopussa ja valuuttakurssimuutokset laskivat liikevaihtoa viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Segmentin orgaaninen liikevaihdon kasvu oli vahvaa ja oli 7,0 prosenttia. Ruotsissa liikevaihto laski 1,1 prosenttia. Paikallisessa valuutassa kasvu oli 5,3 prosenttia, ja sitä edesauttoivat suuret hankkeet ja rakentamisen vireä markkinatilanne. Norjassa liikevaihdon kehitys oli vahvaa hyvän kysynnän, korkeiden käyttöasteiden, suurten projektien ja kasvuinvestointien johdosta. Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto kasvoi 0,9 prosenttia ja oli 73,3 (72,7) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen ROCE kasvoi ja oli 19,3 (18,7) prosenttia

Suomen ja Itä-Euroopan koko vuoden liikevaihto kasvoi 1,4 prosenttia (1,4 prosenttia paikallisissa valuutoissa) edellisvuoteen verrattuna ja oli 145,0 (143,0) miljoonaa euroa. Liikevaihto kasvoi 1.8.2017 päätökseen saadusta Latvian ja Kaliningradin toimintojen myynnistä huolimatta. Orgaaninen liikevaihto kasvoi 3,4 prosenttia, mitä edesauttoivat erityisesti nopeutunut liikevaihdon kasvu Puolassa, Virossa ja Liettuassa. Suomessa liikevaihto laski 0,9 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Pääsyyinä olivat kiristynyt kilpailutilanne, alhaisempi hintataso sekä vertailukauden suuret projektit. Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto laski 10,9 prosenttia ja oli 22,5 (25,2) miljoonaa euroa eli 15,5 (17,6) prosenttia liikevaihdosta. Kannattavuutta laskivat etenkin Suomen korkeammista käyttöasteista johtuva suorien kulujen nousu sekä kiristyneen kilpailutilanteen aiheuttama alhaisempi hintataso. Toimet kannattavuuden parantamiseksi, kuten kulujen leikkaukset ja tiukka hinnoitteluprosessin hallinta, etenevät suunnitellusti.

Suomi ja Itä-Eurooppa segmentin EBITA-liikevoitto sisältää Cramon osuuden sen Venäjällä ja Ukrainassa toimivan yhteisyrityksen Fortrentin nettotuloksesta. Fortrentin nettotulos oli 1,0 (2,0) miljoonaa euroa, josta Cramon osuus oli 0,5 (1,0) miljoonaa euroa. Cramo ja Ramirent ilmoittivat joulukuussa 2017 harkitsevansa strategisia vaihtoehtoja tasapuolisesti omistetulle yhteisyritykselle Fortrentille. Strategisten vaihtoehtojen kartoitus saatiin päätökseen 20. joulukuuta 2018 ja analysoinnin lopputuloksena Fortrentin strateginen painopiste on jatkossa Venäjän liiketoiminnoissa, optimoiden kassavirtaa ja velkojen takaisinmaksua omistajille. Tämä tarkoittaa, että Fortrentin Ukrainan

liiketoiminnot lopetetaan vuoden 2019 aikana. Uudelleenorganisointikustannukset ovat noin 0,5 miljoonaa euroa. Fortrentin liikevaihto vuonna 2017 oli 31,8 miljoonaa euroa, josta Ukrainan liiketoiminnan osuus oli 2,1 miljoonaa euroa. Fortrentin omistus säilyy ennallaan.

Keski-Eurooppa-segmentin koko vuoden liikevaihto kasvoi 41,7 prosenttia (41,4 prosenttia paikallisissa valuutoissa) ja oli 114,0 (80,5) miljoonaa euroa. Liikevaihtoon vaikutti KBS Infran hankinta, joka kasvatti liikevaihtoa 31,6 miljoonalla eurolla. Segmentin orgaaninen liikevaihto kasvoi 2,2 prosenttia. Tsekin tasavallassa ja Itävallassa liikevaihto kasvoi voimakkaasti, kun taas Saksassa kokonaisliikevaihto oli edellisvuotta alhaisemmalla tasolla. Segmentin orgaaninen vuokrausliikevaihto kasvoi 2,4 prosenttia. Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto kehittyi myönteisesti edellisvuoteen verrattuna ja oli 8,9 (4,4) miljoonaa euroa. KBS Infra vaikutti positiivisesti segmentin tulokseen ja kannattavuuteen. Poikkeukselliset organisaatiomuutokseen liittyvät kustannukset heikensivät kannattavuutta merkittävästi raportointikaudella. Negatiivista vaikutusta lievensi kuitenkin KBS Infran hankintaan liittyvän ehdollisen vastikkeen uudelleenarviointi, jonka määrä oli 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2018. Yhteensä näiden erien positiivinen vaikutus EBITA-liikevoittoon oli 0,6 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi tammi-joulukuun EBITA-liikevoitto sisälsi -0,9 miljoonaa euroa vertailukelpoisuuteen

vaikuttavia eriä, jotka liittyivät KBS Infran transaktiokuluihin.

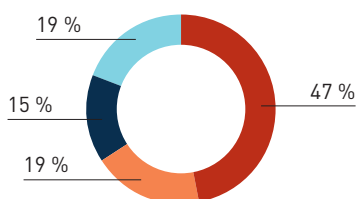
SIIRTOKELPOISET TILAT

Siirtokelpoisten tilojen liikevaihto kasvoi voimakkaasti. Vuokrausliikevaihto kasvoi 18,8 prosenttia (22,7 prosenttia paikallisissa valuutoissa) ja kokonaisliikevaihto 19,7 prosenttia (23,5 prosenttia paikallisissa valuutoissa). Liikevaihtoon vaikutti positiivisesti NMG:n yritysosto 31. lokakuuta, mikä kasvatti vuokrausliikevaihtoa 5,8 miljoonaa euroa ja kokonaisliikevaihtoa yhteensä 12,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 alussa tapahtunut IFRS 15 standardin käyttöönotto lisäsi liikevaihtoa 2,9 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna liittyen keskeneräisten projektien liikevaihdon tulouttamiseen. Orgaanisen liikevaihdon kasvuluvut olivat vuokrausliikevaihdolle vahvat 14,6 prosenttia ja kokonaisliikevaihdolle 10,1 prosenttia. Vuokrausliikevaihdon kasvua tukivat projektitoimitusten hyvä taso aiemmillä vuosineljänneksillä sekä parantuneet käyttöasteet. Siirtokelpoisten tilojen koko vuoden EBITA-liikevoitto kasvoi 27,6 prosenttia ja oli 36,8 (28,8) miljoonaa euroa. EBITA-liikevoittomarginaali parani 24,3 (22,8) prosenttiin. Kannattavuuden kasvu johtui pääasiassa korkeammasta vuokrausliikevaihdosta ja käyttöasteista sekä vuoden 2017 ja 2018 aikana toteutetuista toimista kannattavuuden parantamiseksi. IFRS 15 standardin

käyttöönottolla oli 0,5 prosenttiyksikön negatiivinen vaikutus EBITA-liikevoittomarginaaliin tammi-joulukuussa edellisvuoteen verrattuna. Cramo sai 31.10.2018 päätökseen Nordic Modular Group Holding AB:n hankinnan (NMG). NMG on yhdistelty osaksi Cramon Siirtokelpoiset tilat segmenttiä 1.11.2018 alkaen.

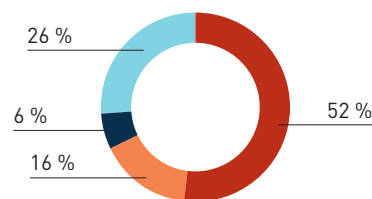
LIKEVAIHTO JA TULOS

Cramo-konsernin koko vuoden liikevaihto kasvoi 6,9 prosenttia (10,5 prosenttia paikallisissa valuutoissa) ja oli 779,8 (729,5) miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvuun vaikuttivat positiivisesti yritysostot, jotka kasvattivat liikevaihtoa yhteensä 45,4 miljoonaa euroa. Suurimmat vaikutukset tulivat KBS Infran ja NMG:n hankinnoista. Lisäksi vuoden 2018 alussa tapahtunut IFRS 15 standardin käyttöönotto lisäsi liikevaihtoa 2,9 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna liittyen keskeneräisten projektien liikevaihdon tulouttamiseen. Tanskan sekä Latvian ja Kaliningradin liiketoimintojen myynnillä vuonna 2017 oli 16,3 miljoonan euron negatiivinen vaikutus liikevaihtoon edellisvuoteen verrattuna, minkä lisäksi valuuttakurssit laskivat liikevaihtoa 24,1 miljoonaa euroa. Konsernin orgaaninen liikevaihto kasvoi vahvat 6,1 prosenttia. Tähän vaikutti erityisesti Kone- ja laitevuokraus Skandinavia- ja Siirtokelpoiset tilat- segmenttien vahva liikevaihto.

OSUUS KONSERNIN LIKEVAIHDOSTA 2018 (2017), M€

- Kone- ja laitevuokraus Skandinavia 370,5 (380,1)
- Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa 145 (143)
- Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa 114 (80,5)
- Siirtokelpoiset tilat 151,5 (126,5)

OSUUS KONSERNIN EBITA-LIIVEVOITOSTA 2018 (2017), M€

- Kone- ja laitevuokraus Skandinavia 73,3 (71,5)
- Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa 22,5 (27)
- Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa 8 (4,4)
- Siirtokelpoiset tilat 36,8 (28,8)

M€	LIKEVAIHTO			EBITA-liikevoitto		
	2018	2017	Muutos %	2018	2017	Muutos %
Kone- ja laitevuokraus, Skandinavia	370,5	380,1	-2,5	73,3	71,5	2,4
Kone- ja laitevuokraus, Suomi ja Itä-Eurooppa	145,0	143,0	1,4	22,5	27,0	-16,7
Kone- ja laitevuokraus, Keski-Eurooppa	114,0	80,5	41,7	8,0	4,4	81,1
Eliminoinnit	0,0	0,0	-36,2	-0,1	0,1	
Kone- ja laitevuokraus	629,5	603,7	4,3	103,7	103,1	0,6
Siirtokelpoiset tilat	151,5	126,5	19,7	36,8	28,8	27,6
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit	-1,3	-0,6	95,3	-16,4	-11,2	46,5
Konserni yhteensä	779,8	729,5	6,9	124,0	120,7	2,8

VERTAILUKELPOISUUTEEN VAIKUTTAVAT ERÄT EBITA-LIIKEVOITTOSSA (M€)

	2018	2017	Muutos %
Kone- ja laitevuokraus, Skandinavia ¹	0,0	-1,1	
Kone- ja laitevuokraus, Suomi ja Itä-Eurooppa ²	0,0	1,8	
Kone- ja laitevuokraus, Keski-Eurooppa ³	-0,9	0,0	
Kone- ja laitevuokraus	-0,9	0,6	
Siirtokelpoiset tilat	0,0	0,0	
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit ⁴	-5,1	0,0	
Konserni	-6,0	0,6	

1 Skandinavian kone- ja laitevuokrausliiketoiminnan EBITA-liikevoiton vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät olivat vuonna 2017 -1,1 miljoonaa euroa liittyen Tanskan kone- ja laitevuokrausliiketoiminnan myyntitappioon.

2 Suomen ja Itä-Euroopan kone- ja laitevuokrausliiketoiminnan EBITA-liikevoittoon sisältyi 1,8 miljoonaa euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eräiä vuonna 2017, liittyen Latvian ja Kaliningradin liiketoimintojen myyntivoittoon.

3 Keski-Euroopan kone- ja laitevuokrausliiketoiminnan EBITA-liikevoittoon sisältyi -0,9 miljoonaa euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eräiä vuonna 2018, liittyen KBS Infran hankinnan transaktiokuluihin.

4 Konsernin EBITA-liikevoitto sisälsi -5,1 miljoonaa euroa kohdistamattomia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eräiä vuonna 2018. Kulut liittyivät Nordic Modular Group Holding AB:n hankinnan neuvonanto- ja järjestelykuluihin sekä käynnissä olevaan Siirtokelpoisten tilojen eriyttämiseen liittyviin konsulttikuluihin.

VERTAILUKELPOINEN EBITA-LIIKEVOITTO (M€)

	2018	2017	Muutos %
Kone- ja laitevuokraus, Skandinavia	73,3	72,7	0,9
Kone- ja laitevuokraus, Suomi ja Itä-Eurooppa	22,5	25,2	-10,9
Kone- ja laitevuokraus, Keski-Eurooppa	8,9	4,4	100,8
Eliminoinnit	-0,1	0,1	
Kone- ja laitevuokraus	104,6	102,5	2,1
Siirtokelpoiset tilat	36,8	28,8	27,6
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit	-11,3	-11,2	0,7
Konserni	130,1	120,0	8,3

Konsernin tilikauden vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto kasvoi 8,3 prosenttia ja oli 130,1 (120,0) miljoonaa euroa eli 16,7 (16,5) prosenttia liikevaihdosta. Kasvua tukivat KBS Infran ja NMG:n hankinnat. Kannattavuus parani lähinnä orgaanisen liikevaihdon kasvun ansiosta Siirtokelpoiset tilat- ja Kone- ja laitevuokraus Skandinavia segmenteissä. Myös kannattavuuden parantamiseksi tehdyt toimet Siirtokelpoisissa tiloissa ovat tuottaneet tulosta. IFRS 15 standardin käyttöönotto kasvatti vuokraukseen liittyvien palveluiden osuutta konsernin ja Siirtokelpoisten tilojen liikevaihdossa, millä oli lievä 0,3 prosenttiyksikön negatiivinen vaikutus konsernin bruttomarginaaliin ja vastaavasti 0,1 prosenttiyksikön negatiivinen vaikutus konsernin EBITA-liikevoittomarginaaliin edellisvuoteen verrattuna. EBITA-liikevoiton vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät olivat tammi-joulukuussa -6,0 miljoonaa euroa, ja ne liittyivät pääasiassa KBS Infran ja NMG:n hankinnan neuvonanto- ja transaktiokuluihin sekä käynnissä olevaan Siirtokelpoiset tilat-liiketoiminnan jakautumiseen liittyviin neuvonantokuluihin. Vuonna 2017 EBITA-liikevoittoon sisältyi 0,6 miljoonaa euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eräiä, jotka liittyivät myytyjen liiketoimintojen

myyntivoittoihin. Koko vuoden liikevoitto oli 119,5 (117,3) miljoonaa euroa. Nettorahotuskulut olivat 14,2 (12,0) miljoonaa euroa. Rahoituskulut sisälsivät kolmannella neljänneksellä -1,4 miljoonaa euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eräiä, jotka liittyivät NMG:n kauppahinnan valuuttasuojaukseen. Tulos ennen veroja oli 105,3 (105,2) miljoonaa euroa ja katsauskauden tulos 84,7 (84,2) miljoonaa euroa.

Konsernin poistot ja arvonalentumiset käyttöomaisuudesta vuonna 2018 olivat 120,2 (111,5) miljoonaa euroa. Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 4,5 (3,4) miljoonaa euroa. Vuonna 2018 vuositaisessa arvonalentumistestauksessa tulevaisuuden rahavirtojen nettonykyarvo ylitti sitoutuneen pääoman määrän eikä liikearvoon, aineettomiin hyödykkeisiin tai aineelliseen käyttöomaisuuteen kohdistunut tarvetta tehdä alaskirjauksia testauksen perusteella. Liikearvon yhteismäärä katsauskauden lopussa oli 293,0 (145,6) miljoonaa euroa. Kasvu johtui NMG:n hankinnasta, jonka vaikutus liikearvoon oli 139,8 miljoonaa euroa.

Koko vuoden vertailukelpoinen osakekohtainen tulos oli 2,05 (1,87) euroa ja osakekohtainen tulos 1,90 (1,89). Oman pääoman tuotto oli 14,7 (15,6) prosenttia.

Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 15,7 (15,4) prosenttia.

INVESTOINNIT JA RAHAVIRTA

Cramo-konsernin investoinnit tilikaudella olivat 516,8 (213,9) miljoonaa euroa. Kone- ja laitevuokraus divisioonassa investoinnit kasvoivat kaikissa segmenteissä yhteensä 182,4 (145,8) miljoonaa euroon. KBS:n yritysostolla oli kasvuun yhteensä 55,4 miljoonan euron vaikutus. Myös siirtokelpoisten tilojen investoinnit kasvoivat ja olivat 332,6 (66,1) miljoonaa euroa. NMG:n hankinnan vaikutus investointeihin oli yhteensä 274,7 miljoonaa euroa. Yritys- ja liiketoimintahankintojen osuus bruttoinvestoinneista oli kokonaisuudessaan 313,2 (9,4) miljoonaa euroa KBS Infran sekä NMG:n liiketoimintojen hankintaan liittyen. Muut investoinnit kohdistuivat pääosin kalustohankintoihin.

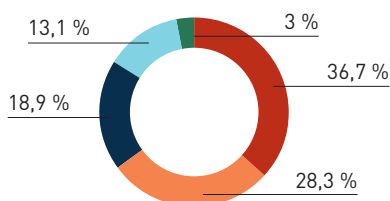
Koko vuoden liiketoiminnan rahavirta parani ja oli 195,5 (186,5) miljoonaa euroa, mikä johtui pääasiassa korkeammasta käyttökatteesta ja käyttöpääoman muutoksesta. Rahavirta investointien jälkeen oli -150,4 (33,1) miljoonaa euroa, josta 19,0 miljoonaa euroa liittyi KBS Infran hankintaan ja vastaavasti 140,3 miljoonaa euroa NMG:n hankintaan. Vertailukausi sisältää 28,0 miljoonan euron positiivisen vaikutuksen, joka liittyy elokuussa 2017 myytyihin liiketoimintoihin.

TALOUDELLINEN ASEMA JA TASE

Korollinen nettovelka 31.12.2018 oli 703,5 (382,3) miljoonaa euroa, jonka määrää nosti erityisesti pankkirahoituksella ja 550 miljoonan Ruotsin kruunun vaihtovelkakirjalla rahoitettu NMG:n yritysosto, kuten Katsauskauden merkittävät tapahtumat-osiossa on selostettu. Nettovelkaantumisaste oli katsauskauden päättyessä 117,9 (68,6) prosenttia ja nettovelat/käyttökate 2,88 (1,65). Proforma nettovelat / käyttökate, sisältäen NMG:n ja KBS:n koko vuoden proforma käyttökatteen, oli 2,63.

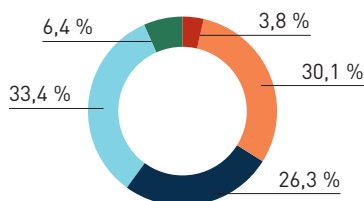
Konsernin vaihtuvakorkoisista veloista oli 31.12.2018 suojattu koronvaihtosopimuksilla 130,0 (130,0) miljoonaa euroa, johon sovelletaan täysimääräisesti suojauslaskentaa. Cramo-konsernilla oli katsauskauden päättyessä käyttämättömiä sitovia rahoituslimiittejä (pois lukien leasinglimiitit) yhteensä 258,5 (267,2) miljoonaa euroa, josta pitkäaikaisia rahoituslimiittejä oli 235,0 (250,0) ja lyhytaikaisia rahoituslimiittejä 23,5 (17,2) miljoonaa euroa.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden määrä taseessa oli katsauskauden päättyessä 976,8 (794,4) miljoonaa euroa. Taseen loppusumma oli 1 606,3 (1 194,6) miljoonaa euroa. Omavaraisuusaste oli 37,8 (47,4) prosenttia, jonka heikentyminen

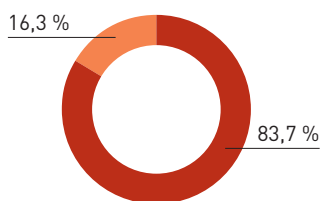
HENKILÖSTÖ SEGMENTEITTÄIN 2018 (2017)

- Kone- ja laitevuokraus Skandinavia 1 088 (1 053)
- Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa 841 (831)
- Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa 562 (386)
- Siirtokelpoiset tilat 388 (141)
- Konsernitoiminnot 88 (87)

HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA 2018 (2017)

- -23 113 (75)
- 24-35 893 (729)
- 36-45 779 (717)
- 46-59 990 (840)
- 60- 191 (170)

HENKILÖSTÖN SUKUPUOLIJAKAUMA 2018 (2017)

- Miehet 2 482 (2 099)
- Naiset 484 (399)

johtuu NMG:n yritysostosta ja siihen liittyvästä velkarahoituksesta. Taseen ulkopuolisten operatiivisten leasingsojien vuokravastuut olivat yhteensä 20,6 (17,3) miljoonaa euroa. Taseen ulkopuoliset vastuut toimisto- ja toimipistevuokrista olivat 106,2 (101,3) miljoonaa euroa. Konsernin investointisitoumukset olivat 36,4 (37,6) miljoonaa euroa.

HENKILÖSTÖ

Konsernin henkilöstömäärä oli katsauskaudella keskimäärin 2 753 (2 538). Lisäksi konsernissa työskenteli keskimäärin noin 214 (211) henkilöä vuokratyvoimana. Henkilöstön määrä henkilötövuosina oli kauden lopussa 2 967 (2 498).

Henkilöstön määrä henkilötövuosina katsauskauden lopussa jakaantui segmenteittäin seuraavasti: 1 088 (1 053) Kone- ja laitevuokraus Skandinavia, 841 (831) Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa, 562 (386) Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa, 388 (141) Siirtokelpoiset tilat ja 88 (87) konsernitoiminnot.

Tilikauden palkkojen ja palkkioiden yhteissumma oli 123,1 (116,0; 115,7) miljoonaa euroa.

JOHTO

Cramon liiketoimintasegmentit ovat Kone- ja laitevuokraus Skandinavia, Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa, Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa sekä Siirtokelpoiset tilat. Kolme ensimmäistä segmenttiä muodostavat Kone- ja laitevuokrausliiketoimintadivisioonan ja toinen divisioonan on Siirtokelpoiset tilat.

Cramo Oyj:n johtoryhmässä oli tilikauden päättyessä toimitusjohtaja Leif Gustafssonin lisäksi seuraavat henkilöt: Peter Bäckström, johtaja, Skandinavia ja Cramo AB:n toimitusjohtaja; Tatu Hauhio, johtaja, Suomi ja Itä-Eurooppa sekä Cramo Finland Oy:n toimitusjohtaja; Hartwig Finger, johtaja, Keski-Eurooppa ja Cramo AG:n toimitusjohtaja; Martin Holmgren, johtaja, kalustonhallinta; Aku Rumpunen, talous- ja rahoitusjohtaja; Philip Isell Lind

af Hageby, johtaja, Siirtokelpoiset tilat; Petra Schedin Stergel, johtaja, henkilöstön kehittäminen; Mattias Rådström, johtaja, viestintä, markkinointi ja sijoittajasuhteet; ja Mika Kouhi, johtaja, M&A ja Corporate Development.

VOIMASSA OLEVAT KANNUSTINJÄRJESTELMÄT

Helmikuussa 2017 Cramo Oyj:n hallitus päätti vuonna 2012 perustetun One Cramo Osakeohjelman uudesta säästökaudesta 2017–2018. Kannustinjärjestelmän uusi kuudes säästökauti alkoi 1.10.2017 ja päättyi 31.12.2018. Säästökauden kaikkien säästöjen kokonaismäärä voi olla enintään neljä miljoonaa euroa.

One Cramo Osakeohjelma -kannustinjärjestelmässä konsernin vakituinen työntekijä voi säästää enintään viisi prosenttia palkastaan siten, että kertyneillä säästöillä ostetaan yhtiön osakkeita. Ohjelman kolmas säästökauti loppui 30.9.2015, ja siihen liittyvät lisäosakkeet luovutettiin toukokuussa 2018. One Cramo

HENKILÖSTÖ HENKILÖTÖVUOSINA SEGMENTEITTÄIN VUODEN LOPUSSA

	Henkilömäärä (HTV)		
	2018	2017	2016
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	1 088	1 053	1 122
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	841	831	860
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	562	386	363
Siirtokelpoiset tilat	388	141	145
Konsernitoiminnot	88	87	72
Konserni yhteensä	2 967	2 498	2 562

HENKILÖSTÖN IKÄJAKAUMA

	Henkilömäärä (HTV)		
	2018	2017	2016
-23	113	75	92
24-35	893	712	729
36-45	779	681	717
46-59	990	860	874
60-	191	170	151
Konserni yhteensä	2 967	2 498	2 562

HENKILÖSTÖN SUKUPUOLIJAKAUMA

	Henkilömäärä (HTV)		
	2018	2017	2016
Miehiä	2 482	2 099	2 116
Naisia	484	399	446
Konserni yhteensä	2 967	2 498	2 562

Osakeohjelmassa henkilöllä on mahdollisuus saada yksi lisäosake jokaista hankkimaansa kahta osaketta kohden.

Vuonna 2015 Cramo Oyj:n hallitus päätti konsernin johtoryhmän ja avainhenkilöiden osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Osakepalkkiojärjestelmät perustuvat kolmeen ansaintajaksoon sisältäen kalenterivuodet 2015, 2016 ja 2017. Hallitus päätti 2018 pidentää osakepohjaista kannustinohjelmaa yhdellä ansaintajaksolla, sisältäen kalenterivuoden 2018. Ansaintajaksujen 2015–2018 palkkiot perustuvat osakekohtaiseen tulokseen (EPS) sekä oman pääoman tuottoon (ROE).

Konsernin johtoryhmän ja avainhenkilöiden osakepohjainen kannustinjärjestelmä vuosille 2015–2018 tarjoaa mahdollisuuden ansaita Cramon osakkeita ansaintakriteereille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Jokaista ansaintajaksoa seuraa kahden vuoden sitouttamisjakso ennen palkkioiden maksamista. Järjestelmän kohderyhmään kuuluu noin 65 Cramon avainhenkilöä. Jos asetetut tavoitteet toteutuvat täysimääräisinä kaikkien neljän ansaintajakson osalta, ansaitut palkkiot vastaavat yhteensä enintään noin 2 245 000 Cramo Oyj:n osaketta sisältäen myös rahana maksettavan osuuden.

Palkkiot vuodelta 2015 maksettiin tammikuussa 2018. Osakkeita jaettiin maksuttomana suunnattuna osakeantina 80 411 kappaletta, minkä lisäksi palkkiota maksettiin käteisenä 1 378 199 euroa. Palkkiot vuodelta 2016 maksettiin tammikuussa 2019. Osakkeita jaettiin maksuttomana suunnattuna osakeantina 102 691 kappaletta, minkä lisäksi palkkiota maksettiin käteisenä 1 425 165 euroa. Vuoden 2017 palkkiot vastaavat noin 124 000 osakkeen arvoa, ja ne maksetaan tammikuussa 2020. Vuoden 2018 palkkiot vastaavat noin 170 700 osakkeen arvoa, ja ne maksetaan tammikuussa 2021.

KESTÄVÄ KEHITYS JA EI-TALOUDELLINEN INFORMAATIO

Cramo-konsernin toiminta perustuu sen arvoihin, visioon ja missioon. Työt ohjaavat Cramon strategia, periaatteet ja ohjeet sekä toimintaperiaatteet (Code of Conduct).

Cramo-konserni on YK:n Global Compactin jäsen, ja tukee sen kymmentä periaatetta, jotka liittyvät ihmisoikeuksiin, työelämään, ympäristöön ja korruption vastaisuuteen.

Konsernin ei-taloudellisen tiedon raportointi vuotta 2018 koskien ei sisällä KBS Infran tai NMG:n tietoja. Ne sisällytetään raportointiin 1. tammikuuta 2019 lähtien.

Vuonna 2017 käynnistettiin prosessi, jonka tavoitteena on koko konsernin kattava ISO-sertifiointi. Sertifioinnissa etusijalla ovat laatu ja ympäristö sekä terveys ja turvallisuus. Työ jatkui vuoden 2018 aika ja se saadaan suunnitelman mukaan päätökseen vuonna 2020. Vuonna 2018 Cramon toiminnoista oli sertifioitu ISO 9001 laadunhallintastandardin mukaisesti 80 (81) prosenttia.

Cramo Care -strategian avulla konserni integroi kestävän kehityksen osaksi kaikkea toimintaansa. Cramo Care -strategian taustalla vaikuttavat sitoumukset ja periaatteet on määritelty **Cramon toimintaperiaatteissa** (Code of Conduct) ja **Toimintaperiaatteissa toimittajille** (Supplier Code of Conduct), YK:n Global Compact -aloitteessa sekä kansainvälisen standardisointijärjestön (ISO) standardeissa.

Kestävä kehitys vaikuttaa suoraan Cramon sisäiseen arvонуonttiin liiketoiminnan kasvun, pääoman tuoton ja riskienhallinnan kautta. Toimimalla kestävästi Cramo tuottaa arvoa myös asiakkaille ja muille sidosryhmille parantuneen kustannustehokkuuden, turvallisuus- ja ympäristöstandardien mukaisten ratkaisujen helpomman

saatavuuden sekä ympäristövaikutusten vähenemisen kautta. Cramo luo lisäksi arvoa vastuullisena työnantajana ja veronmaksajana. Se tarjoaa työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia ja rakentaa siten epäsuorasti hyvinvointia paikallisesti.

Vuokraaminen on omistamiseen verrattuna resurssitehokasta ja mahdollistaa ympäristön kannalta merkittäviä parannuksia, kuten kuljetusten optimoinnin sekä päästöjen ja jätteiden vähentämisen. Tuomalla nykyaikaisia koneita ja laitteita sekä tilaelementtejä helposti asiakkaiden saataville juuri tarvetta vastaavaksi ajaksi, Cramo auttaa asiakkaita kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa ja vähentää yleisesti resurssien kulutusta maailmassa.

Lisätietoja Cramo-konsernista ja kestävästä kehityksestä on saatavissa Cramon vuosikatsauksesta ja [nettisivuilta](#).

CRAMO CARE

Cramo Care -strategia perustuu olennaisuustarkasteluun, jonka avulla on määritetty sidosryhmien mielestä tärkeimmät kestävän kehityksen alueet ja Cramon toiminnan merkittävimmät vaikutukset koko arvoketjussa. Cramon merkittävimmät kestäväan kehitykseen liittyvät vaikutukset toteutuvat yhtiön suoran hallinnan ulkopuolella.

Strategiset tavoitteet Cramo Care -strategian neljälle eri olennaisuusalueelle ovat: Toimialan tyytyväisimmät asiakkaat (Asiakkaista välittäminen), Nollataso työtaturmissa (Työntekijöistä välittäminen), Nollataso päästöissä (Ympäristövastuu) and Huippusijoitus liiketoiminnan eettisyydessä (Social Care).

Vuonna 2018 asiakastytyväisyydelle asetettu tavoite, Asiakastytyväisyysindeksi > 70, saavutettiin ja oli 75 (73).

Cramo Care -strategian avainalueet:

#1 Cramo on toimialan aktiivinen muokkaaja ja jakamistalouden edistäjä.

#2 Arvонуontitavoitteet sisältävät sekä taloudellisia että kestävän kehityksen tavoitteita.

#3 Ylätason vastuu on konsernin johtoryhmällä, toiminnallinen vastuu ja työntekijöiden sitouttaminen ovat maa-johtajien vastuulla.

#4 Merkityksellisyttä ja jatkuvaa parantamista vahvistetaan jatkuvalla vuoropuhelulla kaikkien sidosryhmien kanssa sekä kärkitoimijoiden kanssa solmittavilla kumppanuuksilla ja yhteisillä kehityshankkeilla.

Cramo Care osoittaa selkeät tavoitteet ja tulosten seuraamisen välineet sekä asettaa päätavoitteet Cramon johtamiskäytäntöille. Lisäksi se määrittelee strategian ja politiikkojen kehittämistä, tavoiteasetantaa, strategian toteuttamista

OLENNAISET NÄKÖKOHDAT

<p>ASIAKKAISTA VÄLITTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • asiakastytyväisyys • terveys ja turvallisuus • resurssitehokkuus • liiketoimintaetiikka • vastuulliset toimittajat 	<p>TYÖNTEKIJÖISTÄ VÄLITTÄMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkilöstötytyväisyys • terveys ja turvallisuus • osaamisen kehittäminen • monimuotoisuus ja tasa-arvo
<p>YMPÄRISTÖVASTUU</p> <ul style="list-style-type: none"> • resurssitehokkuus • ympäristöjalanjäljen pienentäminen • kiertotalouden lisääminen 	<p>SOSIAALINEN VASTUU</p> <ul style="list-style-type: none"> • paikallinen osallistuminen • liiketoimintaetiikka

sekä jatkuvan parantamisen varmistamista koskevat vastuut.

Cramo Care -politiikka kattaa ne kestäväen kehityksen alueet, jotka ovat olennaisia Cramolle ja sen sidosryhmille ja määrittelee konsernin painopisteet, tavoitteet ja keinot Asiakkaista välittämisen, Työntekijöistä välittämisen, Ympäristövastuun ja Sosiaalisen vastuun suhteen.

YMPÄRISTÖ

Vuokraustoimialaan kohdistuu yhä enemmän laillisia veloitteita ja asiakasvaatimuksia, jotka koskevat resurssitehokkuutta ja ilmastovaikutusten vähentämistä. Kyvyttömyys vastata näihin vaatimuksiin vahingoittaisi Cramon mainetta ja saattaisi johtaa asiakkaiden ja liiketoimintamahdollisuuksien menetykseen. Siitä saattaisi myös seurata vahinkoa ympäristölle sekä oikeustoimia konsernia vastaan. Kyvyttömyys resurssien optimoimiseen kasvattaisi toiminnan kustannuksia.

Keskeinen osa konsernin kestäväen kehitykseen liittyvää työtä on energian käytön vähentäminen kuljetuksissa, valaistuksessa ja lämmityksessä. Kuljetusreittien optimointi ja paremmat ajokäytännöt auttavat vähentämään kuljetusten kestoa ja määrää, ja vähentävät siten myös päästöjä. Toinen tärkeä näkökohta on liikematkustuksen vähentäminen.

Vuonna 2016 päätettiin, että Cramon kaikkien yli 300 toimipisteen valokyltit päivitetään toimimaan LED-valoilla. Päivittystyö käynnistyi vuonna 2017 ja se saatiin valmiiksi vuonna 2018. LED-valoihin siirtymisen ansiosta toimipisteiden valokylttien energian kulutuksen ja kustannusten arvioidaan pienenevän 65 prosenttia.

Energian käyttö on Cramolle kriittinen tekijä. Yhtiö tekee jatkuvasti työtä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi vähentämällä energiankäyttöä ja siirtymällä uusiutuviin energianlähteisiin. Vuonna 2018 Suomessa siirryttiin kokonaan uusiutuvan energian käyttöön, mikä kasvatti uusiutuvan energian osuutta konsernin energiankäytöstä 56 prosentista 75 prosenttiin. Uusiutuvaan energiaan siirtyminen vastaa 1 000 tonnin vähennystä CO₂e-päästöihin.

Cramo-konserni lisää systemaattisesti materiaalihokkuutta ja vähentää jätettä, erityisesti sekajätettä ja kaatopaikalle päätyvää jätettä. Etusijalla on ongelmajätteen käsittely ja kierrätykseen päätyvän jätteen määrän kasvattaminen. Vuonna 2018 sekajätteen osuus pieneni ja oli 28 (30) prosenttia.

ISO 14001 -standardi on otettu käyttöön kone- ja laitevuokraustoiminnoissa Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ja

siirtokelpoisten tilojen toiminnoissa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa.

Vuonna 2018 konsernille ei esitetty ympäristöasioihin liittyviä oikeudellisia vaatimuksia.

SOSIAALISET ASIAT JA TYÖNTEKIJÄT

Terveys ja turvallisuus ovat Cramon asiakkaille ja henkilöstölle olennaisen tärkeitä. Kyvyttömyys vastata ulkoisiin tai sisäisiin työturvallisuutta koskeviin vaatimuksiin vahingoittaisi Cramon mainetta, saattaisi johtaa asiakasmenetyksiin ja vähentäisi houkuttelevuutta työnantajana. Siitä saattaisi myös seurata vakavia henkilövahinkoja sekä oikeustoimia konsernia vastaan.

Järjestelmällinen ja ennalta ehkäisevä turvallisuustyö, johon sisältyvät sekä riskiarvioinnit että potentiaalisten uhkien tunnistaminen, on Cramon toiminnassa aina etusijalla.

LTIR (vähintään yhden päivän poissaoloa johtaneiden työtaturmien määrä miljoonaa työtuntia kohden) oli 9.5 (9.9).

Cramo on ottanut OHSAS-viitekehityksen mukaisen tai sitä vastaavan työterveys- ja turvallisuusjärjestelmän käyttöön kone- ja laitevuokraustoiminnan osalta Suomessa ja Ruotsissa sekä siirtokelpoisten tilojen osalta Suomessa ja Saksassa. Tavoite on, että sertifiointi kattaisi toiminnot kaikissa Cramo-maissa.

IHMISOIKEUKSIEN KUNNIOITTAMINEN

Ihmisoikeuksien suojeleminen on Cramolle tärkeä perusarvo. Ihmisoikeusrikkomuksista aiheutuisi haittaa Cramon maineelle ja työnantajamielikuvulle, mikä saattaisi johtaa asiakasmenetyksiin. Seurauksena voisi olla myös vahinkoja yksityishenkilöille sekä oikeustoimia konsernia vastaan.

Konsernin toimintaperiaatteet osoittavat selkeästi Cramon kannan kaikkia syrjintään ja häirintään luokiteltavia toimia sekä pakkotyötä vastaan. Toimintaperiaatteet määrittävät myös kaikkien työntekijöiden oikeuden turvalliseen ja terveelliseen työpaikkaan, vapaavalintaiseen ammattiyhdistykseen kuulumiseen tai sellaisen perustamiseen sekä vapautteen neuvotella kollektiivisesti tai yksityisesti. Uudistettujen toimintaperiaatteiden käyttöönotto alkoi vuonna 2017 ja jatkui vuonna 2018. Whistleblowing-palvelun kautta kaikki työntekijät voivat raportoida epäilyistä väärinkäytöksistä.

Toimintaperiaatteet toimittajille edellyttävät turvallisia ja terveellisiä työolosuhteita, syrjinnän, pakko-työn, lapsityövoiman käytön ja epävarman työllistämisen vastaisuutta sekä

oikeudenmukaista palkkatasoa, yhdistymisvapautta ja oikeutta osallistua työehtoneuvotteluihin. Toimintaperiaatteet toimittajille sisällytettiin kaikkiin uusiin toimittajasopimuksiin vuonna 2018.

Cramo haluaa tarjota eri ikäisille ja erilaisista taustoista tuleville miehille ja naisille yhtäläiset kehittymismahdollisuudet. Uusi konserninlaajuinen monimuotoisuuspolitiikka laadittiin vuonna 2017. Sen käyttöönotto aloitettiin vuonna 2018 tavoitteena monimuotoisuusnäkökulman integroiminen kaikkiin Cramon strategioihin ja prosesseihin.

Vuonna 2018 Cramon sisällä raportoituihin yksi seksuaalisen häirinnän tapaus. Yhtiö tutki tapauksen ja ryhtyi toimenpiteisiin, ja sitä myös kuultiin oikeudessa. Yhtiö ei ollut osapuolena oikeudellisessa prosessissa.

KORRUPTION JA LAHJONNAN VASTAISUUS

Cramon eettiset toimintaperiaatteet varmistavat, että asiakkaat ja työntekijät sekä yhteiskunta voivat luottaa siihen, että Cramo hoitaa liiketoimintaa eettisesti, läpinäkyvästi ja lakeja kunnioittaen. Lakien tai säädösten rikkominen voisi johtaa maineen sekä asiakkaiden, henkilöstön ja muiden sidosryhmien luottamuksen menettämiseen. Siitä saattaisi seurata myös oikeustoimia konsernia vastaan.

Toimintaperiaatteista viestitään ja ne jalkautetaan konserninlaajuisesti, ja lisäksi koko henkilöstö koulutetaan konsernin arvojen mukaiseen toimintaan. Cramo on ottanut käyttöön whistleblowing-palvelun, jonka kautta työntekijät voivat raportoida toimintaperiaatteita koskevista rikkomusepäilyistä. Toimittajia arvioidaan toimittajia koskevien toimintaperiaatteiden pohjalta, ja ne sisällytetään kaikkiin uusiin sopimuksiin.

Whistleblowing-palvelun kautta raportoitujen tapausten määrää kasvoi vuonna 2018 vuonna 2017 raportoidusta yhdestä tapauksesta viiteen. Kaikki raportoidut tapaukset tutkittiin ja tulosten pohjalta tehtiin ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Yksikään tapauksista ei johtanut lakitoimiin. Whistleblowing-palvelun kautta raportoitujen tapausten lisääntyminen osoittaa, että työntekijöiden tietoisuus epäiltyjen väärinkäytösten raportoinnin tärkeydestä on kasvanut. Cramon whistleblowing-kanava on varhaisen vaiheen varoitusjärjestelmä riskien vähentämiseen ja tärkeä työkalu korkealuokkaisen hallinnoinnin ja ohjauksen varmistamiseen ja luottamuksen säilyttämiseen Cramon toimintaa kohtaan.

Vuonna 2018 konsernille ei esitetty epäeettiseen käyttäytymiseen, kuten lahjontaan, liittyviä oikeudellisia vaatimuksia.

OLENNAISET KESTÄVÄN KEHITYKSEN AIHEET JA KESKEISET TUNNUSLUVUT

Aiheet	Mittarit	Tavoitteet	2018 (2017) tulokset	Edistyminen ¹
Ympäristö	Siirtokelpoisten tilojen ja työmaailojen vuokrausenaikainen energiankulutus	149 kWh/m ² 2020 mennessä (vastaa 13 %:n vähennystä v. 2016 verrattuna)	166 (168) kWh/m ²	☒
	Diesekäyttöisten lämmityslaitteiden osuus kaikista lämmityslaitteista	9,6 % 2020 mennessä (vastaa 40 %:n vähennystä v. 2016 verrattuna)	11,3 % (12,4 %)	☐
	Stage I – III dieselmoottorien osuus kaikista dieselmoottorikoneista	16,8 % 2020 mennessä (vastaa 70 %:n vähennystä v.2016 verrattuna)	25,2 % (39,5 %)	☐
	Oikeudellisiin seuraamuksiin johtaneiden tapausten määrä (ympäristö)	0 oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	0 (0) oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	☒
	CO ₂ e-päästöt, scope 1 ja 2 ² (suhteessa liikevaihtoon)	<15 tonnia/M€ (vastaa yli 20 %:n vähennystä v. 2016 verrattuna)	15,6 (17,5) tonnia/MEUR	☐
	Energiankulutus, scope 1 ja 2 (suhteessa liikevaihtoon)	<76 MWh/M€ (vastaa yli 20 %:n vähennystä v. 2016 verrattuna)	92,5 (89,2) MWh/MEUR	☒
	Sekajätteen osuus ³	<20% 2020 mennessä	28 % (30 %)	☐
	ISO 14 001 -standardisoitujen toimintojen osuus (suhteessa liikevaihtoon)	Kaikki toiminnot ISO 14 001 -standardin mukaisia vuoteen 2020 mennessä	80 % (81 %)	☐
Sosiaaliset asiat ja työntekijät	Cramon asiakkaille, alihankkijoille, toimittajille ja muille ulkoisille tahoille järjestämään turvallisuuskoulutukseen osallistuneiden henkilöiden määrä	10 %:n vuotuinen lisäys vuodesta 2018	12 698 (9 895) henkilöä, kasvua 28 %	☒
	Turvallisuuskoulutusta ulkoisille tahoille tarjoavien maiden osuus (pois lukien maat, joissa on alle 3 toimipistettä)	Kaikki maat, joissa on yli 3 toimipistettä tarjoavat ulkoista turvallisuuskoulutusta 2020 mennessä	78 % (78 %)	☐
	Oikeudellisiin seuraamuksiin johtaneiden tapausten määrä (terveys ja turvallisuus)	0 oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	0 (0) oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	☒
	LTIR (Vähintään yhden päivän poissaoloon johtaneet työtaturmat miljoonaa työtuntia kohden)	<5 vuoteen 2020 mennessä	9,5 (9,9)	☐
	OHSAS 18001 tai vastaavan mukaisten toimintojen osuus (suhteessa liikevaihtoon)	Kaikki toiminnot OHSAS 18001 tai vastaavan piirissä 2020 mennessä	61 % (63 %)	☐
	Naisten osuus työntekijöistä operatiivisessa toiminnassa (pois lukien pääkonttorin hallintotehtävät)	>15 % 2020 mennessä	11 % (10 %)	☒
	Johtotehtävissä toimivien naisten osuus	>15 % 2020 mennessä	16 % (14 %)	☒
	Ihmisoikeudet sekä korruption ja lahjonnan vastaisuus	Osuus työntekijöistä, jotka saavat vuosittain liiketoimintaetiikkaan/toimintaperiaatteisiin ⁴ liittyvää koulutusta	Koko henkilöstö saa liiketoimintaetiikkaan/toimintaperiaatteisiin liittyvää koulutusta	33% (77%)
Osuus toimittajista, jotka ovat allekirjoittaneet toimittajia koskevat toimintaperiaatteet ⁴		Kaikki toimittajat allekirjoittaneet toimittajia koskevat toimintaperiaatteet 2020 mennessä	54% (48%)	☐
Oikeudellisiin seuraamuksiin johtaneiden tapausten määrä (ihmisoikeudet mukaan lukien syrjintä ja seksuaalinen häirintä)		0 oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	1 ⁵ (0) oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	☒
Oikeudellisiin seuraamuksiin johtaneiden tapausten määrä (lahjonta)		0 oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	0 (0) oikeudellisiin seuraamuksiin johtanutta tapausta	☒

1 Käynnissä – edistyy erinomaisesti tai Tavoite saavutettu

Käynnissä – edistyy suunnitellusti

Käynnissä – ei edisty suunnitellusti

2 Markkinapohjaista menetelmää käytetään sähkön CO₂e-päästöjen laskemiseen

3 Itävalta, Saksa ja Unkari eivät ole mukana, koska tiedon saamisessa toimittajilta on ollut vaikeuksia.

4 Cramon toimintaperiaatteet sekä Toimintaperiaatteet toimittajille kattavat ympäristö-, terveys ja turvallisuus - sekä ihmisoikeusasiat ja lahjonnan ja korruption vastaisuuteen liittyvät asiat.

5 Vuonna 2018 Cramon sisällä raportoitiiin yksi seksuaalisen häirinnän tapaus. Yhtiö tutki tapauksen ja ryhtyi toimenpiteisiin, ja sitä myös kuultiin oikeudessa. Yhtiö ei ollut osapuolena oikeudellisessa prosessissa.

OSAKKEET JA OSAKEPÄÄOMA

Cramo Oyj:n 31.12.2018 kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli 24 834 753,09 euroa ja osakkeiden lukumäärä 44 690 554. Cramo Oyj:n hallussa oli katsauskauden päättyessä näistä 116 581 osaketta. Cramo-konsernin henkilöstölle luovutettiin 17.1.2018 yhteensä 80 411 osaketta suunnatussa maksuttomassa osakeannissa Cramo-konsernin osakepohjaisen kannustinjärjestelmän 2015 perusteella. Yhtiön hallussa oleva osakemäärä pieneni 16.5.2018 yhteensä 6 738 osakkeella, mikä johtui Cramo-konsernin henkilöstölle suunnatusta One Cramo Osakeohjelmaan 2014 perustuvasta maksuttomasta osakeannista.

MUUTOKSET OMISTAJAKUNNASSA

Cramo Oyj vastaanotti 20.2.2018 Massachusetts Mutual Life Insurance Companylta arvopaperimarkkinain 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan OppenheimerFunds, Inc:n osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 15.2.2018 ylittänyt viisi (5) prosenttia. Ilmoituksen päivämääränä Massachusetts Mutual Life Insurance Company omisti Cramo Oyj:n osakkeita 2 637 681 kpl vastaten 5,90 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj vastaanotti 20.3.2018 Massachusetts Mutual Life Insurance Companylta arvopaperimarkkinain 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan yhtiön osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 19.3.2018 alittanut viisi (5) prosenttia. Ilmoituksen päivämääränä Massachusetts Mutual Life Insurance Company omisti Cramo Oyj:n osakkeita 2 227 142 kpl, joka on 4,98 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj vastaanotti 28.3.2018 OP-Rahastoyhtiö Oy:ltä arvopaperimarkkinain 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan yhtiöiden OP-Suomi Pieniyhtiöt sijoitusrahaston, OP-Suomi-sijoitusrahaston ja OP-Pohjoismaat Plus erikoissijoitusrahaston osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 27.3.2018 yhdessä ylittänyt viiden (5) prosentin rajan. Ilmoituksen päivämääränä yhtiöt omistivat Cramo Oyj:n osakkeita 2 295 108 kpl vastaten 5,14 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj vastaanotti 27.4.2018 Zeres Capital Partners AB:lta arvopaperimarkkinain 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan Zeres Public Market Fundin osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 26.4.2018 alittanut kymmenen (10) prosenttia. Ilmoituksen päivämääränä yhtiö omisti Cramo Oyj:n

osakkeita 4 393 754 kpl vastaten 9,83 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj sai 3.9.2018 arvopaperimarkkinain ("AML") 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen Zeres Capital Partners AB:lta, jonka mukaan Zeres Public Market Fundin osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 3.9.2018 alittanut viisi (5) prosenttia. Ilmoituksen päivämääränä yhtiö omisti Cramo Oyj:n osakkeita 0 kpl, vastaten 0,00 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj sai 3.9.2018 arvopaperimarkkinain ("AML") 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen EQT Fund Management S.à r.l:lta (Luxemburg, Luxemburgin suurherttuakunta), joka toimii omissa nimissään sekä EQT Public Value Fundin hallinnointiyhtiönä, jonka mukaan EQT Public Value Investments S.à r.l.:n osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 3.9.2018 ylittänyt viiden (5) prosentin liputusrajan. Ilmoituksen päivämääränä yhtiö omisti Cramo Oyj:n osakkeita 4.447.210 kpl, vastaten 9,95 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj sai 20.9.2018 seuraavan arvopaperimarkkinain ("AML") 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen EQT Fund Management S.à r.l:lta (Luxemburg, Luxemburgin suurherttuakunta), joka toimii omissa nimissään sekä EQT Public Value Fundin hallinnointiyhtiönä sekä sen puolesta, jonka mukaan EQT Public Value Investments S.à r.l.:n osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä on 19.9.2018 ylittänyt kymmenen (10) prosentin liputusrajan. Ilmoituksen päivämääränä yhtiö omisti Cramo Oyj:n osakkeita 4.478.275 kpl, vastaten 10,02 % osakkeista ja äänistä.

Cramo Oyj vastaanotti 21.12.2018 OP-Rahastoyhtiö Oy:ltä arvopaperimarkkinain 9 luvun 5 pykälän mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan yhtiöiden OP-Suomi Pieniyhtiöt sijoitusrahaston, OP-Suomi-sijoitusrahaston ja OP-Pohjoismaat Plus erikoissijoitusrahaston osuus Cramo Oyj:n osakkeista ja äänistä oli laskenut alle (5) prosentin rajan. Ilmoituksen päivämääränä yhtiöt omistivat Cramo Oyj:n osakkeita 2 038 182 kpl vastaten 4,56 % osakkeista ja äänistä.

YHTIÖKOKOUS 2018 JA HALLITUKSEN VALTUUDET

Cramo Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä 28.3.2018. Yhtiökokous vahvisti konsernitiilinpäätöksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen tilikaudelta 2017 sekä myönsi vastuuvapauden hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että yhtiön jakokelpoisista varoista maksetaan osinkoa 0,85 euroa osakkeelta tilikaudelta 2017.

Hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistettiin seitsemän (7). Hallitukseen valittiin uudelleen Perttu Louhiluoto, Peter Nilsson, Joakim Rubin, Raimo Seppänen, Veli-Matti Reinikkala ja Caroline Sundewall sekä uutena jäsenenä AnnaCarin Grandin.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen puheenjohtajan palkkioksi 85 000 euroa vuodessa ja muiden jäsenten palkkioksi 37 500 euroa vuodessa. Palkkio päätettiin maksaa käteisenä. Lisäksi päätettiin, että hallitus vahvistaa hallituksen jäsenten osakeomistusta koskevan ohjeen. Ohjeen mukaan niiden hallituksen jäsenten, jotka eivät omista yhtiön osakkeista sellaista määrää, joka vastaa vähintään yhden (1) vuoden hallituspalkkioiden euromäärää (ennen veroja), pois lukien mahdolliset valiokuntapalkkiot, tulisi neljä (4) vuotta kestävä ajankulun kuluessa hallitusjäsenyyden alkamisesta hankkia yhtiön osakkeita vähintään edellä esitetty määrä. Nimitystoimikunta tulee osana omaa prosessiaan vuosittain seuraamaan hallituksen jäsenten osakeomistuksen määrää sekä arvioimaan, että osakeomistus on ohjeen edellyttämällä tasolla. Lisäksi päätettiin maksaa kaikille hallituksen jäsenille 1 000 euron suuruinen kokouspalkkio kustakin hallituksen valiokunnan kokouksesta, johon he osallistuvat, ja tämän lisäksi kustakin sellaisen M&A-valiokunnan, joka ehdotetaan perustettavan vuoden 2018 aikana, kokouksesta, johon he osallistuvat, maksetaan 500 euron suuruinen kokouspalkkio. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittavalle hallituksen jäsenelle maksetaan lisäksi 5 000 euron vuosipalkkio.

Yhtiökokouksen jälkeisessä kokouksessaan hallitus valitsi puheenjohtajaksi Veli-Matti Reinikkalan ja varapuheenjohtajaksi Perttu Louhiluodon. Hallitus valitsi tarkastusvaliokuntaan seuraavat jäsenet: Joakim Rubin (puheenjohtaja), AnnaCarin Grandin, Perttu Louhiluoto ja Caroline Sundewall. Hallitus valitsi palkitsemisvaliokuntaan seuraavat jäsenet: Veli-Matti Reinikkala (puheenjohtaja), Peter Nilsson ja Raimo Seppänen. Hallitus valitsi M&A-valiokuntaan seuraavat jäsenet: Veli-Matti Reinikkala (puheenjohtaja), Joakim Rubin ja Perttu Louhiluoto.

Cramo Oyj:n tilintarkastajaksi valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen loppuun saakka tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Toni Aaltonen. Yhtiökokous päätti, että tilintarkastajille maksetaan kohtuullinen palkkio yhtiön hyväksymän laskun mukaan.

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden

hankkimisesta ja/tai pantiksi ottamisesta. Hankittavien ja/tai pantiksi otettavien omien osakkeiden lukumäärä on yhteensä enintään 4 400 000 osaketta. Omia osakkeita voidaan hankkia vain vapaalla omalla pääomalla. Omia osakkeita voidaan hankkia Nasdaq Helsinki Oy:n järjestämässä julkisessa kaupan käynnissä muodostuvaan hintaan tai muuten markkinoilla muodostuvaan hintaan. Hankinnassa voidaan käyttää muun ohessa johdannaisia. Omia osakkeita voidaan hankkia muuten kuin osakkeenomistajien omistamien osakkeiden suhteessa. Omia osakkeita voidaan hankkia ja/tai ottaa pantiksi muun muassa mahdollisten yrityskauppojen yhteydessä toteutettavien osakeantien aiheuttaman laimennusvaikutuksen rajoittamiseksi, yhtiön pääomarakenteen kehittämiseksi, luovutettavaksi mahdollisten yrityskauppojen yhteydessä, käytettäväksi yhtiön kannustinjärjestelmissä tai mitätöitäväksi, mikäli hankinta on yhtiön ja sen osakkeenomistajien etujen mukaista. Yhtiön hankkimia osakkeita voidaan käyttää kuitenkin enintään 400 000 kappaletta yhtiön kannustinjärjestelmiin.

Yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään osakeannista sekä optio-oikeuksien ja muiden osakeyhtiölain 10. luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta. Annettavat osakkeet ovat yhtiön uusia tai yhtiön hallussa olevia osakkeita. Valtuutuksen nojalla annettavien osakkeiden lukumäärä voi olla yhteensä enintään 4 400 000 osaketta. Osakkeita tai osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia voidaan antaa yhdessä tai useammassa erässä. Hallitus voi myös päättää uusien osakkeiden antamisesta yhtiölle itselleen. Osakeanti ja osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antaminen voivat tapahtua suunnatusti eli osakkeenomistajien etuoikeudesta poiketen, mikäli tälle on painava taloudellinen syy. Valtuutusta voi käyttää optio-oikeuksien antamista lukuun ottamatta myös kannustinjärjestelmiä varten, ei kuitenkaan enempää kuin 400 000 osaketta.

Valtuutukset ovat voimassa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka, kuitenkin enintään 30.6.2019 asti.

HALLINTO JA TILINTARKASTAJAT

Cramo Oyj:n hallitus muodostui tilikauden päättyessä seuraavista jäsenistä: Veli-Matti Reinikkala (puheenjohtaja), AnnaCarin Grandin, Perttu Louhiluoto, Peter Nilsson, Joakim Rubin, Raimo Seppänen ja Caroline Sundewall.

Tarkastusvaliokunnan muodostivat Joakim Rubin (puheenjohtaja),

Perttu Louhiluoto, Caroline Sundewall ja AnnaCarin Grandin. M&A valiokunnan muodostivat Veli-Matti Reinikkala (puheenjohtaja), Perttu Louhiluoto ja Joakim Rubin. Palkitsemisvaliokunnan muodostivat Veli-Matti Reinikkala (puheenjohtaja), Peter Nilsson ja Raimo Seppänen.

Varsinaisen yhtiökokouksen päättämän osakkeenomistajien nimitystoimikunnan marraskuussa 2018 nimeämät jäsenet ovat Fredrik Åtting, EQT Fund Management, Ari Autio, Rakennusmestarien Säätiön hallituksen jäsen, ja Kalle Saariaho, toimitusjohtaja, OP-Rahastoyhtiö Oy ja Veli-Matti Reinikkala, Cramon hallituksen puheenjohtaja. Nimitystoimikunnan puheenjohtaja on Fredrik Åtting.

Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2018 henkilökohtaisesti tai määräysvalta-yhtiöidensä kautta yhteensä 38 906 Cramo Oyj:n osaketta.

Varsinaisena tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Toni Aaltonen.

Cramo Oyj noudattaa 1.1.2016 voimaan astunutta Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Cramo noudattaa sisäpiiritiedon hallinnassa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (Market Abuse Regulation, MAR) vaatimuksia, Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiriohjeita sekä Cramon hallituksen hyväksymää sisäpiiriohjetta.

Cramo Oyj:n hallituksen antama selvitys yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä vuodelta 2018 sekä palkka- ja palkkioselvitys vuodelta 2018 löytyvät Cramo Oyj:n verkkosivuilta.

OLENNAISET RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Cramon liiketoiminnan merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät maailmanlaajuisen talouskehityksen lisäksi kunkin maan suhdanne- ja talouskehitykseen, korkotason ja valuuttakurssien vaihteluihin, rahoituksen saatavuuteen, luottotappioriskeihin, konsernin yritysostojen ja tietojärjestelmä-hankkeiden onnistumiseen, henkilöstöriskeihin, pätevän johdon saatavuuteen ja rekrytointiin liittyviin riskeihin, verotukseen liittyviin riskeihin sekä muihin liiketoiminnan riskeihin.

Talouden epävarmuus voi näkyä Cramon toiminnassa esimerkiksi kysynnän heikentymisenä joko yhdellä tai useammalla markkina-alueella, kilpailun kiristymisenä, vuokraushintojen alenemisena, rahoituskulujen nousuna tai asiakkaiden maksuvaikeuksina ja kasvavina luottotappioina.

Tämän lisäksi taloudellinen epävarmuus lisää tasearvoihin kohdistuvia arvon alentumisriskejä.

Ruotsin asuntomarkkinoihin liittyvät riskit ovat nousseet vuonna 2018 ja näkymät vuodelle 2019 näyttävät laskua Ruotsin rakentamisen kokonaismarkkinoille. Pitkittänyt asuntomarkkinoiden epävarmuus ja kotitalouksien kasvanut velkaantuneisuus voivat vaikuttaa negatiivisesti kysyntään rakennusmarkkinoilla. Tämä huomioidaan kasvavassa määrin konsernin riskien hallinnassa, koska Ruotsin liiketoiminnan osuus on merkittävä.

Geopoliittisista riskeistä kauppajoitteiden ja tariffien uhka ja niihin liittyvät epävarmuudet voivat vaikuttaa talouskehitykseen negatiivisesti maissa, joissa Cramo toimii. Myös taloudellisen kehityksen hiipumisen uhka Euroopassa, kuten Brexit-neuvotteluiden eteneminen, Italian poliittinen epävarmuus sekä valtioiden velkahaasteet, voivat vaikuttaa yleiseen talouskehitykseen.

STRATEGISET RISKIT

Konsernin liiketoiminta on riippuvainen yleisestä talouskehityksestä ja rakentamis- ja kiinteistömarkkinoista. Kausivaihtelut ovat tyypillisiä rakennusteollisuudelle, ja konsernin liikevaihto ja tulos vaihtelevat vuosineljänneksittäin konevuokrausliiketoiminnalle tyypillisellä tavalla. Siirtokelpoisten tilojen liiketoiminta on vähemmän suhdanneherkkää kuin kone- ja laitevuokraus. Suhdannevaihteluiden vaikutusta pyritään vähentämään myös vuokrauskaluston käyttöasteen jatkuvalla optimoinnilla.

Laajentuminen ja liiketoiminnan kehitys perustuvat osittain yritysostoihin. Yritysostojen riskit liittyvät muun muassa paikallisten markkinoiden ja sääntelyn tuntemukseen, asiakkaisiin, avainhenkilöihin ja toimittajiin. Riskit pyritään ottamaan huomioon huolellisella valmistelulla ja yrityskauppojen kohteiden integrointiin panostamalla.

Investointien määrään, kohdentamiseen ja ajoitukseen sekä muihin strategisen tason liiketoimintapäätöksiin liittyy riskejä. Tavoitteena on hallita investointeihin liittyviä riskejä muun muassa huolellisella investointien hyväksymisnettelyllä, optimoimalla kaluston käyttöä konserninlaajuisesti, rahoittamalla osa investoinneista operatiivisella leasingilla sekä hyödyntämällä tulevaa markkina-kehitystä ennustavia ulkoisia ja sisäisiä mittareita. Näitä tulevaisuutta luotaavia mittareita seurataan maayhtiökohtaisesti kuukausittain.

OPERATIIVISET JA TOIMINNALLISET RISKIT

Konsernin operatiivisista riskeistä merkittävimmät ovat liiketoimintaan ja henkilöstöön liittyvät riskit, sopimusriskit, työturvallisuusriskit, ympäristöriskit, tietotekniikkaan liittyvät riskit, yleisten lakien ja säädösten noudattamiseen liittyvät riskit sekä konsernin hallinnointiperiaatteisiin liittyvät riskit. Merkittävimpien strategisten ja operatiivisten riskien hallinnoimiseksi konsernilla ja sen tytäryhtiöillä on omat valmiussuunnitelmansa.

Pätevä henkilöstö on edellytys Cramon strategisten ja liiketoimintatavoitteiden saavuttamiselle. Cramo tarjoaa kaikille työntekijöilleen turvallisen ja innostavan työpaikan, jossa erilaisista taustoista tulevat ja eri ikäryhmiä edustavat miehet ja naiset saavat yhtäläiset mahdollisuudet kehittyä henkilökohtaisesti ja ammatillisesti.

Järjestelmällinen ja ennalta ehkäisevä lähestyminen työturvallisuuteen sekä sisäisesti että asiakkaiden luona on Cramon toiminnassa etusijalla. Cramo on ottanut OHSAS-viitekehyksen mukaisen tai sitä vastaavan työterveys- ja turvallisuusjärjestelmän käyttöön kone- ja laitevuokraustoiminnan osalta Suomessa ja Ruotsissa sekä siirtokelpoisten tilojen osalta Suomessa ja Saksassa.

Cramo pyrkii järjestelmällisesti vähentämään ympäristövaikutuksiaan. Keinoina ovat muun muassa energiankulutuksen ja päästöjen vähentäminen, uusiutuvien energialähteiden käyttö, materiaalitehokkuuden ja kierrätyksen lisääminen, jätteiden määrän vähentäminen sekä ongelmajätteiden asianmukainen käsittely. ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on otettu käyttöön kone- ja laitevuokraustoiminnassa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa.

Cramon arvoista ja toimintaperiaatteista, joihin sisältyvät myös ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja liiketoiminnan eettisyys, viestitään järjestelmällisesti ja ne integroidaan päivittäiseen toimintaan kaikkialla konsernissa. Työntekijöillä on mahdollisuus raportoida rikkomusepäilyistä nimettömästi whistleblowing-palvelun avulla. Toimintaperiaatteet toimitajille sisällytetään kaikkiin uusiin sopimuksiin.

Konsernin liiketapahtumariskejä ovat muun muassa kaluston vuokraamiseen ja toiminnan häiriöttömään jatkumiseen liittyvät riskit, joita hallinnoidaan vakuutuksin.

TALOUDELLISET, RAHOITUS- JA VERORISKIT

Taloudellisten ja rahoitukseen liittyvien riskien hallinnan tavoitteena on turvata yhtiön korkeatasoinen ulkoinen ja sisäinen taloudellinen raportointi, rahoituksen saatavuus sekä minimoida toimintaympäristön ja rahoitusmarkkinoiden muutosten haitalliset vaikutukset konsernin tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Konsernin pääasiallisia rahoitusriskejä ovat rahavirran korkoriski, valuuttakurssiriski, luottoriski ja likviditeettiriski. Korkoriskin hallitsemiseksi konsernin lainanotto ja sijoitukset on hajautettu kiinteisiin ja vaihtuvakorkoisiin instrumentteihin. Korkoriskin hallitsemiseksi käytetään johdannaissopimuksia kuten koronvaihtosopimuksia. Valuuttakurssiriski muodostuu pääasiassa nettosijoituksista ulkomaisiin yksiköihin sekä valuuttamääräisistä lainoista, joihin liittyvän riskin suojausinstrumentteina on käytetty valuuttatermiinejä.

Konsernin rahoituspolitiikassa on määritelty rahoitustoiminnon vastuut ja menettelytavat sekä suojaustoiminnan tavoitteet ja periaatteet. Konsernin maa-kohtainen rahoitus hoidetaan keskitetysti pääsääntöisesti konsernin sisäisillä lainoilla.

Verotusympäristö on Euroopassa kiristymässä. Uusia verolakeja säädetään ja nykyisten lakien tulkintoja kiristetään. Verovaikutusten ennakoinnin heikentyminen voi aiheuttaa odottamattomia haasteita myös Cramolle.

NÄKYMÄT VUODELLE 2019

European Rental Association (ERA) ennustaa kone- ja laitevuokrauksen lisääntyvän noin 4–6 prosenttia vuonna 2019 kaikissa ERA:n ennusteiden piirissä olevissa maissa, joissa Cramolla on toimintaa. Forecon odottaa kone- ja laitevuokrauksen kasvavan 3 prosenttia Suomessa, 1 prosentin Ruotsissa, 2 prosenttia Virossa ja 6 prosenttia Liettuassa vuonna 2019.

Rakennusalan markkinanäkymissä vuodelle 2019 on suuria maakohtaisia eroja. Markkinatutkimuslaitos Euroconstruct arvioi marraskuun 2018 ennusteissaan rakentamisen kokonaismarkkinan pienentyvän 3,8 prosenttia Ruotsissa ja 1,2 prosenttia Suomessa, mikä johtuu pääasiassa asunorakentamisen laskusta. Norjassa rakennusmarkkinan odotetaan kasvavan vahvat 4,0 prosenttia. Saksassa ja Itävallassa kasvun arvioidaan olevan 0,1–1,5 prosenttia. Kasvu on voimakasta Tsekin tasavallassa, Slovakiassa,

Unkarissa ja Puolassa, joissa Euroconstruct odottaa yhteensä keskimäärin 9,1 prosentin kasvua. Foreconin kasvunuste Liettuun ja Venäjän rakennusmarkkinoille on 2–4 prosenttia, kun taas Virossa rakennusmarkkinoille odotetaan loivaa 1 prosentin laskua. Ruotsin rakennusteollisuuden (Sveriges Bygginindustrier) viimeisimmän loka-kuussa päivitetyn ennusteen mukaan paikalliset rakennusmarkkinat kääntyvät noin 3 prosentin laskuun vuonna 2019. Suomen Rakennusteollisuus RT arvioi lokakuun ennusteessaan, että rakennusmarkkinoiden huippu saavutetaan Suomessa 2019, minkä jälkeen laskun odotetaan olevan loiva.

Kone- ja laitevuokrauksen kysyntä seuraa yleensä rakentamista viiveellä. Kysyntään vaikuttavat rakentamisen määrän lisäksi teollisuuden investoinnit ja vuokrauksen penetraatioasteen kasvu. Tiukentuva ympäristölainsäädäntö ja vaatimukset rakentamisen tehostamiselle ja laadun parantamiselle lisäävät tarvetta erilaisille vuokraukseen liittyville palveluille.

Siirtokelpoisten tilojen kysyntää lisäävät yhteiskunnan eri toimintojen muuttuvat tilatarpeet, mihin puolestaan vaikuttavat demografiset muutokset, muuttoliike ja teollisen toiminnan aktiivisuus. Cramo uskoo, että myös megatrendit, kuten kaupungistuminen, jakamistalous ja kestävä kehitys korostuminen, tukevat sekä kone- ja laitevuokrauksen että siirtokelpoisten tilojen pitkän aikavälin kysynnän kasvua.

HALLITUKSEN VOITONJAKOEHDOTUS

Yhtiön voitonjakopolitiikan mukaan Cramo Oyj:n tavoitteena on harjoittaa vakaata voitonjakopolitiikkaa ja maksaa noin 40 prosenttia tilikauden osakekohtaisesta tuloksesta (EPS) osinkona. Cramo Oyj:n jakokelpoiset varat 31.12.2018 olivat 193 437 462,07, joka sisälsi jakamattomia voittovaroja 50 256 295,43 euroa. Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 1.1.–31.12.2018 jaetaan osinkoa 0,90 (0,85) euroa osakkeelta. Varsinainen yhtiökokous on suunniteltu pidettävän torstaina 28.3.2019.

MERKITTÄVÄT TAPAHTUMAT TILIKAUDEN JÄLKEEN

24.1.2019 Cramo Oyj:n osakkeenomistajien nimitystoimikunta ehdotti seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle, joka on suunniteltu pidettäväksi 28.3.2019, että hallituksen jäsenten

lukumääräksi vahvistetaan seitsemän (7) varsinaista jäsentä. Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallitukseen valitaan uudelleen hallituksen jäseniksi varsinaisen yhtiökokouksen 2020 loppuun saakka suostumustensa mukaisesti nykyisistä jäsenistä AnnaCarin Grandin, Peter Nilsson, Joakim Rubin, Veli-Matti Reinikkala ja Raimo Seppänen sekä uusina jäseninä Andrew P. Studdert ja Christian Bubenheim. Hallituksen nykyisistä varsinaisista jäsenistä Perttu Louhiluoto ja Caroline Sundewall ovat ilmoittaneet, etteivät he ole käytettävissä uudelleenvaalintaa varten.

Andrew P. Studdert (syntynyt 1956) on kokenut yritysjohtaja ja hallitusammattilainen. Hänellä on pitkä kokemus ja asiantuntemus Cramon toimialalta. Vuosina 2004–2017 hän toimi mm. yhdysvaltalaisen raskaan kaluston vuokraukseen erikoistuneen NES Rentals Holdings, Inc. -yhtiön palveluksessa yhtiön hallituksen puheenjohtajana ja toimitusjohtajana. Tätä ennen hän mm. toimi globaalien yhdysvaltalaisen UAL Corporation/United Airlines -lentoyhtiön palveluksessa operatiivisen johtajan (Chief Operating Officer, COO) tehtävissä. Andrew on suorittanut BA-tutkinnon San Francisco State University -yliopistossa.

Christian Bubenheimilla (syntynyt 1965) on pitkä kokemus johtotehtävistä kansainvälisessä liiketoiminnassa. Hän on toiminut johtotehtävissä mm. seuraavissa yhtiöissä: Scout24, Amazon Germany, Thales ja Intel Corporation. Hän on asiantuntija liiketoiminnan digitaalisten muutosprosessien johtamisessa. Christianilla on Economics & Engineering -tutkinto Munich University of Applied Sciences -korkeakoulusta.

Nimitystoimikunta ehdotti myös 24.1.2019 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että hallituksen palkkiot säilyisivät ennallaan. Siten nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen puheenjohtajalle maksetaan 85 000 euron vuosipalkkio ja muille jäsenille 37 500 euron vuosipalkkio.

Nimitystoimikunta ehdotti, että palkkio maksettaisiin rahana. Hallituksen jäsenten osakeomistusta koskevan ohjeen mukaan niiden hallituksen jäsenten, jotka eivät omista Cramon osakkeita sellaista määrää, joka vastaa vähintään yhden vuoden hallituspalkkioiden euromäärää (ennen veroja), pois lukien mahdolliset valiokuntapalkkiot, tulee neljä (4) vuotta kestävä ajankausen kuluessa hallitusjäsenyyden alkamisesta hankkia Cramon osakkeita vähintään edellä esitetty määrä. Nimitystoimikunta seuraa vuosittain osana omaa prosessiaan hallituksen jäsenten yhtiön

osakeomistuksen määrää sekä arvioi, että osakeomistus on ohjeen edellyttämällä tasolla.

Tämän lisäksi ehdotettiin suoritettavaksi 1 000 euron suuruinen kokouspalkkio kaikille jäsenille kustakin tarkastusvaliokunnan ja palkitsemisvaliokunnan kokouksesta, johon he osallistuvat. Kustakin M&A-valiokunnan kokouksesta, johon he osallistuvat, maksettaisiin 500 euron kokouspalkkio. Lisäksi nimitystoimikunta ehdottaa, että tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittavalle hallituksen jäsenelle maksettaisiin 5 000 euron vuosipalkkio. Kohtuulliset matkakustannukset korvataan laskun mukaan.

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT

Cramon käyttämien vaihtoehtoisten tunnuslukujen määritelmät ovat seuraavat:

EBITA-liikevoitto

= Liikevoitto + yrityshankinnoista aiheutuneet aineettomien hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate (EBITDA)

= EBITA + poistot ja arvonalentumiset

Nettovelat / Käyttökate (EBITDA)

= $\frac{\text{Kauden lopun nettovelat}}{\text{Viimeisen 12 kuukauden käyttökate (EBITDA)}}$

Vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto

= EBITA-liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

Vertailukelpoinen tulos/osake

= $\frac{\text{Tilikauden tulos oikaistuna vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilikaudella keskimäärin}}$

Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto%

= $\frac{\text{Tilikauden voitto oikaistuna vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä}}{\text{Oma pääoma yhteensä (keskimäärin tilikauden aikana)}} \times 100$

Orgaaninen (vuokraus)liikevaihdon kasvu, %

= (Vuokraus)liikevaihdon kasvu liiketoiminnoista, jotka ovat olleet yhtiön omistuksessa koko kuluva ja vertailukauden ajan (pois lukien yritysostot, -myynnit sekä valuuttakurssien vaikutus)

Bruttomarginaali, %

= Liikevaihto – materiaalit ja palvelut / Liikevaihto

European Securities and Markets Authority (ESMA) on julkaissut ohjeistuksen liittyen vaihtoehtoisiin tunnuslukuihin. Cramo esittää vaihtoehtoisia tunnuslukuja parantaakseen liiketoiminnan analysointia ja vertailukelpoisuutta eri kausiin välillä. Vaihtoehtoiset tunnusluvut eivät ole IFRS-raportoinnissa käytettäviä tunnuslukuja eikä niitä tulisi pitää korvaavina mittareina verrattuna IFRS-tilinpäätösnormistossa määriteltyihin tunnuslukuihin.

Liiketoiminnan keskeiset tunnusluvut

TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT		2018	2017	2016	2015	2014
Liikevaihto	M€	779,8	729,5	712,3	667,9	651,8
Muutos-%	%	+6,9	+2,4	+6,6	+2,5	-0,8
Liikevoitto	M€	119,5	117,3	98,7	76,7	34,3
% liikevaihdosta	%	15,3	16,1	13,9	11,5	5,3
Voitto ennen veroja	M€	105,3	105,2	86,9	63,8	21,5
% liikevaihdosta	%	13,5	14,4	12,2	9,6	3,3
Tilikauden voitto	M€	84,7	84,2	68,6	49,7	16,0
% liikevaihdosta	%	10,9	11,5	9,6	7,4	2,5
Oman pääoman tuotto	%	14,7	15,6	13,6	10,5	3,4
Sijoitetun pääoman tuotto	%	10,8	12,7	11,2	9,0	4,2
Omavaraisuusaste	%	37,8	47,4	45,6	45,7	43,9
Bruttoinvestoinnit	M€	516,8	213,9	207,3	175,0	159,1
% liikevaihdosta	%	29,3	29,3	29,1	26,2	24,4
josta liiketoimintahankinnat	M€	313,2	9,4	4,4	9,8	11,4
Oma pääoma	M€	597,0	557,4	519,7	490,7	455,0
Korolliset nettovelat	M€	703,5	382,3	387,0	368,4	385,4
Nettovelkaantumisaste	%	117,2	68,6	74,5	75,1	84,7
Henkilöstö keskimäärin	No.	2 753	2 538	2 550	2 486	2 528

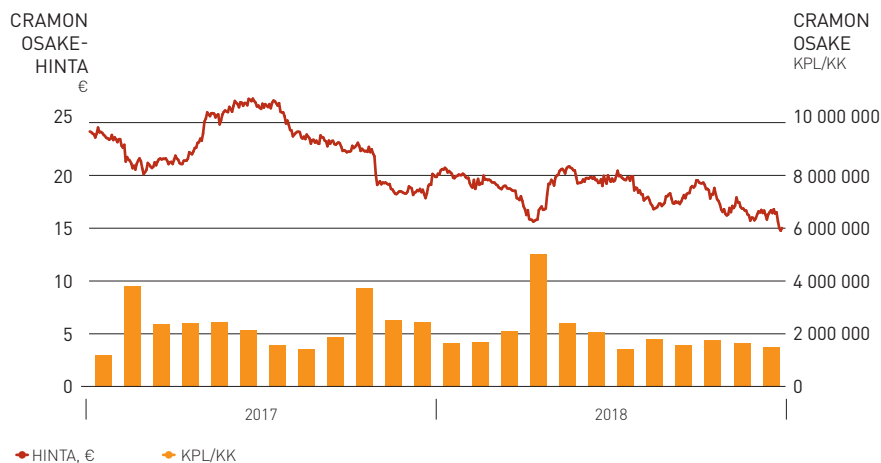
OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

Tulos/osake	€	1,90	1,89	1,54	1,13	0,37
Tulos/osake, laimennettu ¹	€	1,89	1,88	1,53	1,12	0,36
Oma pääoma/osake	€	13,39	12,53	11,69	11,05	10,40
Osinko/tulos	%	47,4 ²	44,9	48,6	57,6	149,3
Osinko/osake	€	0,90 ²	0,85	0,75	0,65	0,55
Osakkeiden vaihto	No.	23 876 494	27 064 057	18 385 238	33 659 526	28 710 540
% lukumäärästä	%	53	61	41	75	66
Osakkeiden keskimääräinen oikaistu lukumäärä	No.	44 568 393	44 479 685	44 444 804	44 067 946	43 455 457
Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilikauden lopussa	No.	44 573 973	44 486 824	44 451 131	44 395 004	43 748 741
Hinta/voitto -suhde [P/E]		7,9	10,4	15,4	16,9	32,8
Efektiivinen osinkotuotto	%	6,0	4,3	3,2	3,4	4,6
Osakekannan markkina-arvo	M€	665,0	879,1	1057,5	848,4	528,5
Keskikurssi	€	17,29	22,20	20,27	17,08	13,97
Tilikauden viimeinen kaupankäyntikurssi	€	14,92	19,76	23,79	19,11	12,08
Alin kaupankäyntikurssi	€	14,54	17,75	15,59	11,77	10,28
Ylin kaupankäyntikurssi	€	20,82	27,17	25,13	20,88	17,78

1 Optioiden ja osakeohjelmien laimennusvaikutuksella oikaistuna

2 Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että osinkoa maksetaan 0,90 euroa osakkeelta

CRAMON OSAKKEEN HINTAKEHITYS JA VAIHTOMÄÄRÄ

Konsernitase

1 000 €	Liite	31.12.2018	31.12.2017
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	3	976 796	794 404
Liikearvo	4	293 010	145 583
Muut aineettomat hyödykkeet	4	88 209	60 159
Osuudet yhteisyrityksissä	7	6 024	7 069
Laskennalliset verosaamiset	8	14 527	13 692
Lainasaamiset	11	8 918	10 153
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11	8 111	909
Pitkäaikaiset varat yhteensä		1 395 595	1 031 969
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	12	14 769	9 073
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11	181 412	146 609
Tuloverosaamiset		6 238	3 573
Johdannaisinstrumentit	10	1 894	788
Rahavarat	13	6 391	2 594
Lyhytaikaiset varat yhteensä		210 704	162 636
VARAT YHTEENSÄ		1 606 299	1 194 605
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Osakepääoma		24 835	24 835
Muut rahastot		327 863	327 179
Suojausrahasto		-5 762	-6 296
Muuntoerot		-67 399	-53 775
Kertyneet voittovarot		317 432	265 442
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma		596 969	557 384
Oma pääoma yhteensä	14	596 969	557 384
Pitkäaikaiset velat			
Korolliset velat	15	598 603	296 756
Johdannaisinstrumentit	10	7 202	7 817
Laskennalliset verovelat	8	99 919	79 821
Eläkevelat	16	1 868	1 916
Muut pitkäaikaiset velat	17	1 632	1 946
Pitkäaikaiset velat yhteensä		709 224	388 256
Lyhytaikaiset velat			
Korolliset velat	15	111 327	88 174
Johdannaisinstrumentit	10	407	680
Osto- ja muut velat	18	179 979	156 622
Tuloverovelat		7 476	2 801
Varaukset		917	687
Lyhytaikaiset velat yhteensä		300 106	248 964
Velat yhteensä		1 009 330	637 220
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		1 606 299	1 194 605

Konsernin laaja tuloslaskelma

1 000 €	Liite	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Liikevaihto	2, 20	779 767	729 544
Liiketoiminnan muut tuotot	21	18 426	19 374
Materiaalit ja palvelut	22	-259 407	-240 426
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	23	-165 555	-157 724
Liiketoiminnan muut kulut	24	-129 483	-119 651
Poistot ja arvonalentumiset käyttöomaisuudesta	25	-120 214	-111 513
Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot ja arvonalentumiset	25	-4 541	-3 428
Osuus yhteisyritysten tuloksesta	7	503	1 079
Liikevoitto		119 496	117 255
Rahoitustuotot		12 388	14 921
Rahoituskulut		-26 616	-26 962
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	26	-14 228	-12 042
Voitto ennen veroja		105 268	105 213
Tuloverot	27	-20 569	-20 964
Tilikauden voitto		84 699	84 249
Jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		84 699	84 249
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos			
Laimentamaton, €	28	1,90	1,89
Laimennusvaikutuksella oikaistu, €	28	1,89	1,88
MUUT LAAJAN TULOKSEN ERÄT			
Tilikauden voitto		84 699	84 249
Muut laajan tuloksen erät	27		
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi:			
Eläkevelvoitteiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät, verojen jälkeen		-35	30
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi yhteensä		-35	30
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:			
Suojausrahaston muutos, verojen jälkeen		534	2 276
Myytavissä olevat rahoitusvarat			
Osuus yhteisyritysten laajan tuloksen eristä		-1 778	-1 290
Siirretty tulokseen likvidoinnin seurauksena (välillinen muuntoero)			0
Muuntoerojen vaikutus	10	-11 847	-15 823
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi yhteensä		-13 091	-14 837
Muut laajan tuloksen erät yhteensä, verojen jälkeen		-13 126	-14 807
Tilikauden laaja tulos		71 573	69 441
Jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille		71 573	69 441

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

1 000 €	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma						
	Osake- pääoma	Muut rahastot	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Suojaus- rahasto	Muuntoerot	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä
1.1.2017	24 835	186 926	139 973	-8 572	-36 661	213 170	519 671
Muuntoerot					-17 114		-17 114
Eläkevelvoitteiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät						30	30
Suojausrahasto				2 276			2 276
Tilikauden tulos						84 249	84 249
Laaja tulos				2 276	-17 114	84 279	69 441
Omien osakkeiden luovutus			280			-280	280
Osingonjako						-33 354	-33 354
Osakeperusteiset maksut						1 626	1 626
31.12.2017	24 835	186 926	140 253	-6 296	-53 775	265 442	557 384
1.1.2018	24 835	186 926	140 253	-6 296	-53 775	265 442	557 384
Muuntoerot					-13 625		-13 625
Eläkevelvoitteiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät						-35	-35
Suojausrahasto				534			534
Tilikauden tulos						84 699	84 699
Laaja tulos				534	-13 625	84 664	71 573
Omien osakkeiden luovutus			684			-684	
IFRS 9 siirtymän vaikutus						2 499	2 499
IFRS 15 siirtymän vaikutus						255	255
IFRS 2 siirtymän vaikutus						3 181	3 181
Osingonjako						-37 883	-37 883
Osakeohjelmien velan maksu						-1 303	-1 303
Osakeperusteiset maksut						2 771	2 771
Muut muutokset						-1 511	-1 511
31.12.2018	24 835	186 926	140 937	-5 762	-67 399	317 432	596 969

Lisätietoja osakepääomasta ja oman pääoman rahastoista on esitetty liitetiedossa 14.

Konsernin rahavirtalaskelma

1 000 €	Liite	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta			
Voitto ennen veroja		105 268	105 213
Oikaisut:			
Poistot ja arvonalentumiset	25	124 754	114 941
Osuus yhteisyritysten tuloksesta	7	-503	-1 079
Muut ei-rahavirtavaikuttavat oikaisut	29	-12 423	-14 601
Rahoitustuotot ja -kulut	26	14 228	12 042
Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		231 325	216 516
Käyttöpääoman muutos			
Vaihto-omaisuuden muutos		550	-869
Myynti- ja muiden saamisten muutos		-2 007	-14 625
Osto- ja muiden velkojen muutos ¹		2 460	5 978
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		232 328	207 000
Maksetut korot ¹		-13 245	-7 189
Saadut korot		770	818
Muut rahoituserät		-7 314	-1 678
Maksetut verot ¹		-17 050	-12 456
Liiketoiminnan nettorahavirta		195 489	186 495
Investointien rahavirta			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-212 735	-201 860
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynti		26 917	29 543
Tytäryhtiö- ja liiketoimintahankintojen nettorahavirta	6	-160 037	-9 064
Tytäryhtiöiden ja liiketoimintojen myynti			27 969
Investointien nettorahavirta		-345 855	-153 412
Rahoituksen rahavirta			
Korollisten saamisten muutos		3 048	2 779
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset	30	-2 395	-1 640
Korollisten velkojen lisäys	30	270 721	29 042
Korollisten velkojen vähennys	30	-80 155	-36 114
Maksetut osingot		-37 878	-33 348
Rahoituksen nettorahavirta		153 340	-39 281
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 1.1.		2 595	9 099
Rahavarat liiketoimintahankinnoista ja -myynneistä		872	
Kurssierot		-51	-92
Rahavarat 31.12.		6 391	2 595

¹ Vertailukausi 1-12/17 sisältää 3,5 miljoonan euron takautuvan joukkovelkakirjan korkovelan luokittelumuutoksen lyhytaikaisista veloista nettorahoituseriin. Lisäksi vertailukausi sisältää 1,8 miljoonan euron luokittelumuutoksen tulovero-veloista maksettuihin veroihin Viron yhtiössä. Muutoksen seurauksena liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja laski 5,3 miljoonaa euroa vertailukaudella 1-12/17 ja rahoituserät, netto ja maksetut verot alenivat vastaavasti. Muutoksilla ei ollut vaikutusta Liiketoiminnan nettorahavirtaan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1. TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

YRITYKSEN PERUSTIEDOT

Cramo Oyj on palveluyritys, joka tarjoaa kone- ja laitevuokrauspalveluja sekä vuokraa siirtokelpoisia tiloja. Kone- ja laitevuokraus koostuu rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokrauksesta sekä vuokraukseen liittyvistä palveluista. Cramo toimii 14 maassa Pohjoismaissa sekä Keski- ja Itä-Euroopassa 300 toimipisteessä ja sillä on 2 753 työntekijää.

Konsernin emoyhtiö Cramo Oyj on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka Y-tunnus on 0196435-4. Yhtiön kotipaikka on Vantaa ja sen rekisteröity osoite on Kalliosolantie 2, 01740 Vantaa. Cramo Oyj:n osakkeet on listattu Nasdaq Helsinki Oy:n päälistalla.

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.cramogroup.com tai konsernin emoyrityksen pääkonttorista osoitteesta Kalliosolantie 2, 01740 Vantaa.

Cramo Oyj:n hallitus on hyväksynyt tämän tilinpäätöksen 7.2.2019. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

LAATIMISPERUSTA

Cramon konsernitilinpäätös on laadittu EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti, ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2018 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyt menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön vaatimusten mukaiset.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkupe- räisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta johdannaisinstrumentteja, osakeperusteisia maksuja sekä etuuspo- haisia eläkejärjestelyjä. Tilinpäätöstiedot esitetään tuhansina euroina.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS stan- dardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja tietoa harkintaan perustuvista ratkaisuista, joita johto on tehnyt. Tietoa harkintaan perustuvista ratkaisuista, jota johto on käyt- tänyt konsernin noudattamia tilinpäätöksen laadintaperiaatteita soveltaessaan ja joilla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty laadintape- riaatteiden kohdassa ”Johdon harkintaa edellyttävät laadintaperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät”.

KONSOLIDOINTIPERIAATTEET

TYTÄRYRITYKSET

Konsernitilinpäätökseen on sisällytetty Cramo Oyj:n lisäksi tytäryhtiöt, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni on osallisena sijoituskohteessa ja altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vai- kuttamaan tähän tuottoon käyttämällä sijoituskohtetta koskevaa valtaansa. Määräysvaltaa arvioitaessa on otettava huomioon kaikki tosiseikat. Jos on viitteitä siitä, että tosiseikoissa tai olosuhteissa on tapahtunut muutoksia, tulee määräysval- ta sijoituskohteessa arvioida uudelleen. Vallalla tarkoitetaan oikeuksia, jotka tarkasteluhetkellä tuottavat sijoittajalle kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja, ts. toimintoja, joilla on merkittävä vai- kutus sijoituskohteen tuottoon. Hankitut tytäryritykset yhdistellään konsernitilin- päätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan, ja luovutetut tytäryritykset siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa. Konsernilla on 100 % määräysvalta kaikissa tytäryrityk- sissä. Tytäryhtiöt on lueteltu liitteessä 33 Konserniyritykset.

Liiketoimintojen yhdistäminen on käsitelty hankintamenetelmällä. Tytäryri- tyksen hankinnasta maksettava vastike on määritetty luovutettujen varojen, vastattavaksi otettujen velkojen ja liik- keeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien hankintahetken käypään arvoon. Mahdollinen ehdollinen

lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luoki- teltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Hankinnan koh- teen yksilöitävissä olevat varat, velat ja ehdolliset velat arvostetaan hankinta- ajankohdan käypään arvoon, josta ei ole vähennetty määräysvallattomien omistajien osuutta. Liikearvona kirjataan määrä, jolla luovutettu vastike, määräys- vallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät hankitun net- tovarallisuuden käyvän arvon. Jos määrä on pienempi kuin hankinnan kohteen yksilöitävissä oleva nettovarallisuuden käypä arvo ja kyseessä on edullinen kauppa, kirjataan erotus suoraan laajaan tuloslaskelmaan.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtu- mat, saamiset, velat ja realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako eliminoi- daan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

YHTEISYRITYKSET

Konsernitilinpäätökseen on sisällytetty yhtiöt, joissa konsernilla on yhteinen määräysvalta (50/50). Yhteisyritysten tilinpäätöstiedot on yhdistetty konserniti- linpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus yhteisyrityksien tilikauden tuloksista esitetään omana eräänään liike- voiton yläpuolella. Konsernin investoinnit yhteisyrityksiin hankinta-ajankohtana, mukaan lukien yhteisyritysten oman pääoman muutokset hankinta-ajankohdan jälkeen, on esitetty taseessa kohdassa ”Osuudet yhteisyrityksissä”.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISTEN ERIEN MUUTTAMINEN

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudel- lista asemaa koskevat luvut määritetään siinä valuutassa, joka on kunkin yksi- kön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta (”toimintavaluutta”). Konser- nitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämisvaluutta.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET LIIKETAPAHTUMAT

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivänä vallitsevaa kurssia. Käytännössä käytetään usein kurssia, joka likimain vastaa tapahtumapäivän kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät on muutettu toimintavaluutan määräisiksi raportointikauden päättymispäivän kurssija käyttäen. Ulkomaan rahan määräiset ei-monetaariset erät, jotka on arvostettu käyppiin arvoihin, on muutettu toimintavaluutan määräisiksi käyttäen käyvän arvon määrittämispäivän kurssija. Muutoin ei-monetaariset erät on arvostettu tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja mone-taaristen erien muuttamisesta syntyneet voitot ja tappiot on käsitelty tulosvaikutteisesti. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle. Valuuttamääräisten lainojen kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

ULKOMAISTEN KONSERNIYRITYSTEN TILINPÄÄTÖSTEN MUUNTAMINEN

Ulkomaisten konserniyritysten tuloslaskelmat on muunnettu euroiksi tilikauden painotettua keskikurssia käyttäen ja taseet raportointikauden päättymispäivän kurssija käyttäen. Tilikauden tuloksen muuntaminen eri kursseilla laajassa tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa taseessa omaan pääomaan kirjattavan muuntoeron, jonka muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenojen eliminoinnista sekä hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuttamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun määräysvalta tytäryrityksessä muuttuu, kertyneet muuntoerot siirretään tulosvaikutteisiksi osana myyntivoittoa tai -tappiota. Ulkomaisten yksikköjen hankinnasta syntyvä liikearvo ja kyseisten ulkomaisten yksikköjen varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käyppien arvojen oikaisu on käsitelty paikallisessa valuutassa kyseisten ulkomaisten yksikköjen varoina ja velkoina. Ne muunnetaan euroiksi raportointikauden päättymispäivän kurssija käyttäen.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

LIIKEARVO

Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu

vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteen laskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon. Liikearvoista ei kirjata poistoja, vaan ne testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta, ja aina kun esiintyy jokin viite siitä, että arvo saattaa olla alentunut. Tätä tarkoitusta varten liikearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenojen vähennettynä arvonalentumisilla.

ASIAKASSUHTEET JA TOIMIPISTEVERKKO

Liiketoimintojen yhdistämisissä on kohdistettu kauppahintaa asiakassuhteille ja toimipisteverkolle. Asiakassuhteiden arvostuksessa on sovellettu Multi-Period Excess Earnings -menetelmää. Toimipisteverkko on arvostettu perustuen siihen hyötyyn, jonka toimiva toimipiste tuottaa suhteessa itse perustettavaan toimipisteeseen.

BRÄNDI JA CO-BRÄNDI

Brändit ja co-brändit ovat muodostuneet liiketoimintojen yhdistämisissä. Konsernin pääbrändi on "Cramo", jonka taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska sen on arvioitu vaikuttavan rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Cramo-brändistä ei kirjata poistoja, vaan se testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Brändi on konsernin yhteinen omaisuus, joka testausta varten kohdistetaan uudelleen rahavirtaa tuottaville yksiköille liikevaihdon suhteessa. Omaisuuserien kohdistaminen yksiköille on esitetty liitteessä 5. Brändi arvostetaan alkupe- räiseen hankintamenojen vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Liiketoimintojen hankinnan yhteydessä konsernin omistukseen siirtyneet brändit arvostetaan tuottoerusteisella "relief-from-royalty" -menetelmällä riippumatta siitä aikooko konserni ottaa brändin käyttöönsä. Nämä co-brändit ovat kuitenkin luonteeltaan väliaikaisia ja ne poistetaan 1-10 vuoden aikana. Poistot ovat etupainotteisia heijastaen co-brändin suurempaa merkitystä heti hankinnan jälkeen. Co-brändit kohdistetaan samalle segmentille, johon vastaava liiketoimintojen hankinta kuuluu.

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISMENOT

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi kaudelle, jolla ne syntyvät. Kehittämismenot

aktivoidaan silloin, kun on todennäköistä, että kehityshanke tuottaa vastaista taloudellista hyötyä ja menot voidaan luotettavasti mitata. Muut kehittämismenot kirjataan kuluksi.

Konsernin tämänhetkiset kehityshankkeet eivät täytä aktivointikriteereitä ja siten kehittämismenot kirjataan kuluksi niiden syntyessä.

MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen alun perin hankintameno, kun on todennäköistä, että omaisuus erä tuottaa vastaista taloudellista hyötyä ja sen hankintameno on määritettävissä luotettavasti. Ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, kirjataan tasapoistoina kuluksi niiden tunnetun tai arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Aineettomista hyödykkeistä, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, ei kirjata poistoja, vaan ne testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Aineettomien hyödykkeiden poistoajat ovat seuraavat:

Asiakassuhteet	3-10 vuotta
Toimipisteverkko	10-20 vuotta
Co-brändit	1-10 vuotta
Muut aineettomat hyödykkeet	2-8 vuotta

Aineettomien hyödykkeiden poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuus erä on valmis käytettäväksi, ts. sellaisessa sijaintipaikassa ja kunnossa, että se pystyy toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla.

AINEELLISET KÄYTTÖ- OMAISSUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on arvostettu hankintamenojen vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Hankintameno sisältää hankinnasta välittömästi aiheutuvat kustannukset. Liiketoimintojen hankinnan yhteydessä konsernin omistukseen siirtyneet aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan hankintahetken käypään arvoon. Myöhemmin syntyneet menot sisällytetään hyödykkeen kirjanpitoarvoon tai kirjataan erillisenä hyödykkeenä vain, kun on todennäköistä, että ne tuottavat vastaista taloudellista hyötyä ja niiden hankintameno on määritettävissä luotettavasti. Korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti sille kaudelle, jona ne ovat toteutuneet.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

Hyödykkeistä tehdään tasapoistot seuraavien arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa:

Rakennukset ja rakennelmat	10–35 vuotta
Vuokrattavat:	
Työmaatilat	10–15 vuotta
Siirtokelpoiset tilat	10–20 vuotta
Koneet ja laitteet	3–10 vuotta
Palvelutuotannon koneet ja kalusto	6–10 vuotta
Oman käytön koneet ja kalusto	3–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Poistojen tekeminen aloitetaan, kun omaisuuserä on valmis käytettäväksi, ts. sellaisessa sijaintipaikassa ja kunnossa, että se pystyy toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Poistot vuokrattavista koneista ja laitteista aloitetaan, kun ne ovat vuokrattavissa asiakkaille.

Omaisuuserän jäännösarvo ja taloudellisen vaikutusaika tarkistetaan vähintään jokaisen tilikauden lopussa ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden luovutuksista syntyvät myyntivoitot ja -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti ja ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

JULKISET AVUSTUKSET

Julkiset avustukset on kirjattu aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennyksiksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että ne tullaan saamaan ja että konserni täyttää avustuksen saamisen ehdot. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa omaisuuserän käyttöaikana. Tutkimus- ja kehittämismenoja koskevat avustukset sekä sellaiset avustukset, jotka on saatu korvauksiksi jo toteutuneista kuluista, kirjataan tulosvaikutteisesti sillä kaudella, jonka aikana oikeus avustuksen saamiseen syntyy. Tällaiset avustukset esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

AINEELLISTEN JA AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVON ALENTUMINEN

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättämispäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan lisäksi vuosittain seuraavista omaisuuseristä riippumatta

siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä: liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat aineettomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet. Arvonalentumistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksikköjen tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton, ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa ja pitkälle riippumattomia muiden vastaavien yksiköiden rahavirroista. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla tai käyttöarvo sen mukaan, kumpi niistä on suurempi. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumistappio kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappio kohdistuu rahavirtaa tuottavaan yksikköön, se kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhteydessä poistojen kohteena olevan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen. Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan siinä tapauksessa, että on tapahtunut muutos niissä arvioissa, joita on käytetty määrittäessä omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä omaisuuserän kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa.

VUOKRASOPIMUKSET

KONSERNI VUOKRALLE OTTAJANA

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasingisopimuksiksi. Rahoitusleasingisopimuksella hankittu omaisuuserä merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai vähimmäisvuokrien nykyarvoon sen mukaan, kumpi niistä on alempi. Rahoitusleasing-sopimuksella hankitusta

hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai mikäli omistusoikeuden hankkimisesta vuokrauden päättyessä ei ole täyttä varmuutta, sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan lyhennykseen vuokra-aikana siten, että kullakin kaudella jäljellä olevalle velalle muodostuu saman suuruinen korkoprosentti. Vuokraveroitukset sisältyvät rahoitusvelkoihin.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tulosvaikutteisesti tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

KONSERNI VUOKRALLE ANTAJANA

Konsernin vuokralle antamat hyödykkeet, joiden omistamiselle ominaiset riskit ja hyödyt ovat siirtyneet olennaisilta osin vuokralle ottajalle, käsitellään rahoitusleasingisopimuksina ja kirjataan taseeseen saamisina. Saaminen kirjataan alun perin vuokrasopimuksen nykyarvoon. Rahoitusleasingisopimuksen mukainen rahoitustuotto tuloutetaan vuokra-aikana siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa kullakin kaudella samansuuruisen tuottoasteen vuokra-ajan kuluessa.

Muulla kuin rahoitusleasingisopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet sisältyvät taseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Niistä tehdään poistot taloudellisena vaikutusaikana, kuten vastaavista omassa käytössä olevista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä. Vuokratuotot kirjataan tulosvaikutteisesti tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

Vuokrasopimusten tulouttamista on selostettu laadintaperiaatteiden kohdassa ”Tuloutusperiaatteet”.

RAHOITUSVARAT JA -VELAT

RAHOITUSVARAT

Rahoitusvarojen luokittelu perustuu konsernin liiketoimintamalliin rahoitusvarojen hallinnoimisesta ja niiden sopimusperusteisten rahavirtaominaisuuksien mukaisesti seuraaviin ryhmiin: a) jaksetettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvarat, b) käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat sekä c) käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu liiketoimintamallin tavoitteen sekä sijoitusten sopimusperusteisten rahavirtojen perusteella tai soveltamalla käyvän arvon vaihtoehtoa alkuperäisen hankinnan

yhteydessä. Varat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, Taseessa yli 12 kuukauden pituiset sijoitukset sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin ja alle 12 kuukauden pituiset lyhytaikaisiin varoihin.

- a) Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, joiden liiketoimintamallin tavoitteena on pitää hallussa rahoitusvarat eräpäivään asti sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi. Näiden erien rahavirrat koostuvat pelkästään pääomasta ja jäljellä olevaan pääomaan liittyvistä koroista. Ne sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin, lukuun ottamatta eriä, joiden maturiteetti on tilinpäätöspäivästä lukien yli 12 kuukautta. Nämä sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Lainasaamiset esitetään taseessa omana eränä ja muut saamiset luokitellaan taseessa myyntisaamiset ja muut saamiset ryhmään (liite 11 Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset)
- b) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat. Näihin varoihin sisältyvät sellaiset rahoitusvaroihin kuuluvat erät, joiden liiketoimintamallin tarkoituksena on pitää erää hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi ja myymiseksi. Lisäksi rahoitusvarojen rahavirrat koostuvat yksinomaan pääomasta ja jäljellä olevan pääoman koron maksusta.
- c) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään alun perin taseeseen käypään arvoon, ja transaktiomenot kirjataan tulosvaikutteisesti. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon. Lainat ja saamiset arvostetaan taseessa myöhemmin jaksotettuun hankintamenoona käyttäen efektiivisen koron menetelmää.

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä eli päivänä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään kyseisen omaisuuserän. Rahoitusvarat merkitään alun perin taseeseen käypään arvoon sisältäen transaktiomenot lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään alun perin taseeseen käypään arvoon, ja transaktiomenot kirjataan tulosvaikutteisesti. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen

käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon. Lainat ja saamiset arvostetaan taseessa myöhemmin jaksotettuun hankintamenoona käyttäen efektiivisen koron menetelmää.

Rahoitusvarojen taseesta pois kirjaaminen tapahtuu silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittävästi osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle.

ARVON ALENTUMINEN

Rahoitusvaroihin liittyvän luottotappion arvioimisessa ja kirjaamisessa sovelletaan IFRS9:n mukaista odotettavissa olevan luottotappion lähestymistapaa. Mahdollisen arvonalentumisen tunnistamiseksi varojen kirjanpitoarvoja tarkastellaan säännöllisesti, vähintään vuosittain. Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvonalentumisesta. Arvonalentumistestauksessa otetaan huomioon niin ulkoiset lähteet, kuten merkittävä lasku markkina-arvossa, joka ei aiheudu ajan kulumisesta, normaalikäytöstä tai korkotason muutoksesta, kuin myös sisäiset lähteet kuten todiste varojen epäkuranttiudesta tai vauriosta. Myyntisaamisiin, sopimukseen perustuviin omaisuuseriin sekä vuokrasaamisiin sovelletaan IFRS9:n mukaista yksinkertaistettua lähestymistapaa arvioitaessa odotettavissa olevan luottotappion määrää. Tässä lähestymistavassa saamisten arvonalennus perustuu kategoriakohtaisesti määriteltyihin arvonalennusprosentteihin, jotka perustuvat ulkoisiin lähteisiin sekä kokemuseräiseen tietoon.

RAHOITUSVELAT

Korolliset velat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettynä. Myöhemmin ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoona efektiivisen koron menetelmällä. Korollisia velkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin. Ellei konsernilla ole ehdotonta oikeutta siirtää velan maksua vähintään 12 kuukauden päähän tilinpäätöspäivästä, luokitellaan korolliset velat lyhytaikaisiksi.

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluiksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Lainasitoumuksiin liittyvät järjestelypalkkiot kirjataan transaktiomenoiksi siihen määrään asti kuin on

todennäköistä, että koko lainasitoumus tai osa siitä tullaan nostamaan. Tällöin palkkio merkitään taseeseen, kunnes laina nostetaan. Lainan noston yhteydessä lainasitoumuksiin liittyvä järjestelypalkkio merkitään osaksi transaktiokuluja. Siltä osin kuin on todennäköistä, että lainasitoumusta ei tulla nostamaan, järjestelypalkkio kirjataan ennakkomaksuksi maksuvalmiuteen liittyvästä palvelusta ja jaksotetaan kuluksi lainasitoumuksen ajanjaksolle.

Kaikkien rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen määrittämisperiaatteet on esitetty liitetiedossa 9 Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot.

JOHDANNAISSOPIMUKSET JA SUOJAUSLASKENTA

Johdannaisopimukset merkitään kirjanpitoon alun perin käypään arvoon sinä päivänä, kun konsernista tulee sopimusosapuoli ja ne arvostetaan myöhemmin edelleen käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, käsitellään kirjanpidossa johdannaisopimuksen käyttötarkoituksen määrittämällä tavalla. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko:

a) taseeseen merkittyjen velkojen käyvän arvon suojausiksi (käyvän arvon suojaus); tai

b) taseeseen merkittyjen velkojen sisältämän tietyn riskin tai ennakkoidun erittäin todennäköisen liiketoimen suojausiksi (rahavirran suojaus).

Konserni soveltaa IFRS 9 standardia 1.1.2018 alkaen. Suojauslaskentaa aloitettaessa suojattavan kohteen ja suojaus-instrumenttien välinen suhde sekä konsernin riskienhallintatavoitteet ja suojaukseen ryhtymisen strategia dokumentoidaan. IFRS 9 edellyttää, että konserni varmistaa suojauslaskennan toteuttavan konsernin riskienhallinnan tavoitteita ja strategiaa. Suojauslaskennan tehokkuutta seurataan suojauksen alussa ja sen jälkeen kvantitatiivisesti sekä arvioimalla tulevaisuuden tehokkuutta. IFRS 9 tuo mukanaan myös uusia vaatimuksia suojaussuhteiden tasapainottamisesta ja se estää suojauslaskennan vapaaehtoisen lopettamisen.

Rahavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien tehokkaan osuuden käyvän arvon muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Suojaussuhteen tehoton osuus kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään laajan tuloslaskelman rahoituserissä. Omaan pääomaan kertyneet suojausvoitot ja -tappiot siirretään laajaan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jolla suojattu erä kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Voitto tai tappio, joka syntyy vaihtuvakorkoisia lainoja suojaavien koronvaihtosopimusten käyvän arvon muutosten tehokkaasta osasta, kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun rahavirran suojaukseksi hankittu suojausinstrumentti erääntyy tai se myydään tai kun suojauslaskennan kriteerit eivät enää täyty, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio jää omaan pääomaan siihen asti, kunnes ennakoitu liiketoimi toteutuu. Kuitenkin, jos ennakoitun suojatun liiketoimen ei enää odoteta toteutuvan, omaan pääomaan kertynyt voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään laajan tuloslaskelman rahoituserissä.

Johdannaiset, jotka on tehty suojaamistarkoituksessa mutta joihin ei sovelleta tai ei voida soveltaa suojauslaskentaa, kirjataan käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvarojen mukaisesti. Tällaisten johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään laajan tuloslaskelman rahoituserissä.

Suojausinstrumenttien käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 10 Rahoitusriskien hallinta.

Suojausrahaston muutokset on esitetty laskelmassa konsernin oman pääoman muutoksista (liitetieto 14 Osakepääoma ja oman pääoman rahastot). Suojauslaskennassa olevien johdannaisten käyvät arvot on esitetty taseen pitkäaikaisissa varoissa tai veloissa, mikäli suojattavan erän maturiteetti on yli 12 kuukautta, muutoin ne sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin tai velkoihin. Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, esitetään taseen lyhytaikaisissa varoissa tai veloissa.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään FIFO-menetelmällä. Valmiina hankittujen tuotteiden hankintamenoon luetaan kaikki ostomenot mukaan lukien välittömät kuljetus-, käsittely- ja muut menot. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty myynnistä aiheutuvat menot.

MYYNTISAAMISET

Sekä myyntisaamiset että vuokrasaamiset arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä transaktiohintaan, sillä niihin ei liity olennaista rahoituskomponenttia. Alkuperäisen arvostamisen jälkeen myyntisaamisista vähennetään luottotappiovaraus. Luottotappiovaraus on määrä, joka vastaa koko voimassaoloajalta

odotettavissa olevia luottotappioita. Varaus muodostuu kahdesta komponentista, ensiksi käytetään konsernin yleistä mallia ja toiseksi tehdään paikallinen, saamiskohtainen arvio sen kuranttiudesta.

Luottotappioriskiä arvioidaan niiden tietojen perusteella, joiden oletetaan ennustavan tulevaisuuden luottotappioita (mm. ulkopuoliset luottoluokitukset, tilinpäätös- ja muut taloudelliset tiedot, rahavirtaennusteet sekä asiakkaista saatavilla oleva julkinen tieto). Näiden tietojen perusteella tehdään kokemusperäinen luottotappioiden arviointi. Luottoluokitus määritellään niiden laadullisten ja määrällisten tekijöiden perusteella, joiden oletetaan indikoivan potentiaalista luottotappiota. Luottotappioaste määritellään sekä maantieteellisiin että liiketoimintalisiin alueisiin perustuen. Odotettavissa olevan luottotappion määrä perustuu segmenttikohtaisesti arvioitun saamisten laiminlyöntiin sekä aiempien vuosien toteutuneisiin luottotappioihin. Ks lisää kohta Rahoitusvarat ja -velat.

Luottotappiot kirjataan muihin liiketoiminnan kuluihin.

RAHAVARAT

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta ja lyhytaikaisista pankkitalletuksista, joiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta hankinta-ajankohdasta lukien. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAKSI LUOKITELLUT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Pitkäaikaiset omaisuuserät (tai luovutettavien erien ryhmät) luokitellaan myytävänä oleviksi, kun niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa niiden myynnistä ja myynti on erittäin todennäköinen. Luokitteluhetkestä lähtien myytävänä olevat omaisuuserät tai luovutettavien erien ryhmän varat ja velat arvostetaan kirjanpitoarvoon tai käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla menoilla sen mukaan, kumpi näistä on alempi. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä.

Lopetettujen toimintojen tulos esitetään omana eränään konsernin laajassa tuloslaskelmassa. Myytävänä olevat omaisuuserät, luovutettavien erien ryhmät, myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät sekä luovutettavien erien ryhmään sisältyvät velat esitetään taseessa erillään muista eristä.

Myytävänä olevaksi luokiteltuja pitkäaikaisia omaisuuseriä tai lopetettuja toimintoja ei ole ollut tilinpäätöksessä esitetyillä tilikausilla.

OMA PÄÄOMA

Kantaosakkeet esitetään osakepääomana. Menot, jotka liittyvät oman pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlaskuun tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä.

Jonkin konserniyhtiön hankkiessa emoyhtiön omia osakkeita niistä maksettu määrä sekä hankinnasta välittömästi aiheutuneet kustannukset (veroilla vähennettynä) vähennetään omasta pääomasta, kunnes omat osakkeet mitätöidään tai lasketaan uudelleen liikkeelle.

Optiojärjestelyissä osakemerkinnöistä saadut varat, mahdollisilla transaktiomenoilla oikaistuna, kirjataan järjestelyjen ehtojen mukaisesti sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

VARAUKSET JA EHDOLLISET VELAT

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutuminen on todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varaukset arvostetaan veloitteen kattamiseksi vaa-dittavien menojen nykyarvoon. Nykyarvon laskennassa käytetty diskonttaustekijä valitaan siten, että se kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetkellä rahan aika-arvosta ja veloitteeseen liittyvistä riskeistä. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka on esitetty liitetiedossa 19 Vakuudet ja vastuusitoumukset.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

ELÄKEVELVOITTEET

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuuspohjaisiksi tai maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja erilliselle

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

yksikölle. Konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista velvoitetta lisämaksujen suorittamiseen, mikäli maksujen saajataho ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuksien maksamisesta. Kaikkisellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset merkitään tulosvai- kutteisesti sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Konsernilla on ainoastaan sellaisia etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä, joissa edunsaajat ovat jo eläkkeellä. Etuus pohjaisista eläkejärjestelyistä esitetään taseessa nettovelka, jossa eläkevelvoitteen nykyarvosta on vähennetty eläkejärjes- telyyn kuuluvat varat käypään arvoon arvostettuina. Konsernin eläkejärjestely on rahastoimaton ja etuus pohjainen eläke- järjestely on konsernin omalla vastuulla. Etuus pohjaisissa järjestelyissä eläkevel- voitteen nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttauskorkona yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelka- kirjalainojen markkinatuottoa. Nettovelan nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään rahoitusarvossa. Nettovelan uudelleen määrittämisestä aiheutuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jona ne syntyvät.

OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

Konsernilla on käytössä osakeperus- teisina kannustinjärjestelminä osakepalk- kiojärjestelmiä ja osakesäästöohjelmia.

Osakepalkkiojärjestelmissä ansain- tajaksoina ovat kalenterivuodet ja kohderyhmälle maksetaan asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta palkkiona yhtiön osakkeita. Osa palkkiosta maksetaan rahana, joka käytetään palkkiosta aiheutu- viin veroihin ja veronluonteisiin maksuihin. Palkkiot maksetaan kohderyhmälle noin kahden vuoden kuluttua palkkion vahvis- tamisesta, jos työssäolovelvoite täyttyy. Sekä osakkeina että rahana maksetta- vien osuuksien käypä arvo määritetään palkkion myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi järjestelmän ansaintajaksoille. Vastaava muutos kirjataan omaan pää- omaan. Kuluksi kirjattava määrä perustuu konsernin arvioon tulevien osakkeina maksettavien etuuksien määrästä ansain- tajakson lopussa. Ei markkinaperusteisten ehtojen (EPS-tavoite) vaikutuksia ei sisäl- lytetä etuuksien käypään arvoon, vaan ne otetaan huomioon niiden osakkeiden määrissä, joihin oletetaan syntyvän oikeus ansaintajakson lopussa. Konserni päi- vittää oletuksen lopullisesta osakkeiden määrästä jokaisena raportointipäivänä. Arvioiden muutokset kirjataan laajaan tuloslaskelmaan.

Osakesäästöohjelmassa konsernin henkilöstöllä on mahdollisuus säästää 12 kuukauden säästökauden aikana 2–5 % bruttokuukausipalkastaan ja säästetyllä määrällä ostetaan automaattisesti osallis- tujille yhtiön osakkeita markkinahintaan neljännesvuosittain tulosjulkistuksen jälkeen säästökauden aikana. Ohjelmaan osallistuva henkilö saa maksutta yhden lisäosakkeen kutakin kahta ostettua säästösakkeita kohden, jos hän omistaa säästökaudella hankitut säästösakkeet määrätyn omistusjakson päättymiseen saakka. Lisäksi lisäosakkeiden saamisen edellytyksenä on osallistujan työsuhteen voimassaolo omistusjakson päättymiseen asti. Ensimmäinen säästökausi alkoi 1.10.2012 ja sen palkkio-osakkeet makset- tiin vuonna 2016. Lisäosakkeet maksetaan osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Rahalla pyritään kattamaan palkkiosta osallistujalle aiheutuvia veroja ja veronluonteisia maksuja. Sekä omana pääomana maksettavat lisäosakkeet että niihin liittyvä rahaosuus arvoste- taan käypään arvoon säästösakkeiden hankintahetkellä.

Vuoden 2018 alusta voimaan tullut IFRS 2:n muutos Osakeperusteisten maksujen luokittelu ja arvostaminen muutti rahana maksettavan osuuden käsittelyä molem- pien järjestelyiden osalta. Aiemmin rahana maksettava osuus kirjattiin velaksi peri- odin lopun käyvin arvoin, mutta 1.1.2018 alkaen käsittely on sama sekä oman pää- oman että rahana maksettavan osuuden osalta. Siirtymähetkellä 1.1.2018 kirjattiin aiemmin velkana esitetty osuus omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Konsernin tuotot muodostuvat pääasi- assa rakennuskoneiden ja -laitteiden sekä siirtokelpoisten tilojen vuokratuo- toista, vuokrauksen oheispalveluista sekä koneiden ja laitteiden myyntituotoista.

Vuokrauksen oheispalvelut sisäl- tävät erityisesti asennus-, purku- ja kuljetuspalveluita, sekä työmaiden olosuhdehallinta- ja huoltopalveluita. Liikevaihtona esitetään tuotteiden ja pal- veluiden myynnistä saadut tuotot käypään arvoon arvostettuina välillisillä veroilla, alennuksilla ja valuuttamääräisen myynnin kurssieroilla oikaistuin.

VUOKRATUOTOT

Vuokratuotot kone-, laite- ja siirtokelpoi- sten tilojen vuokrasopimuksista kirjataan liikevaihtoon tasasuuruksina erinä vuokra-ajan kuluessa IAS 17:n mukaisesti. Konsernilla on myös vuokrauskalus- toonsa liittyen kattavat vakuutukset.

Konserni pitää vuokrauskalustonsa erin- omaisessa kunnossa jatkuvien korjaus- ja huoltotoimenpiteidensä avulla.

VUOKRAUKSEEN LIITTYVÄ MYyntI

Sekä vuokraukseen liittyvien palvelui- den että tavaroiden ja kaluston myynti tuloutetaan IFRS 15:n mukaisesti.

PALVELUTUOTOT

Vuokraukseen liittyvät myyntituotot ovat palveluita, jotka liittyvät läheisesti kaluston ja siirtokelpoisten tilojen vuokraukseen. Näihin sisältyvät kuljetus- palvelut, siirtokelpoisiin tiloihin liittyvät kokoonpano- ja purkupalvelut sekä korjaus- ja ylläpitopalvelut.

Siirtokelpoiset tilat -yksikön asiakas- sopimukset sisältävät usein pitkäaikaisia, kiinteähintaisia projekteja, jotka ovat tyyppillisesti kestoltaan kahdesta viiteen vuoteen. Siirtokelpoiset tilat -yksikön projektisopimukset sisältävät tyyppillisesti palvelukomponentin (ks. yllä) vuokraus- komponentin lisäksi.

Siirtokelpoisten tilojen ja muiden toimintaan liittyvien komponent- tien kokoonpano- sekä niihin liittyvät kuljetuspalvelut määrittellään yhdeksi asia- kassopimukseen sisältyväksi lupaukseksi. Kokoonpano ja siihen liittyvä kuljetuspal- velu käsitellään yhtenä suoritevelvoitteena ja vastaavasti purku- ja siihen liittyvä kuljetuspalvelu käsitellään yhtenä suori- tevelvoitteena. Muut vuokraukseen liittyvät palvelut ovat erillisiä suoritevelvoitteita.

Asiakasta laskutetaan tyyppillisesti kun palvelu on suoritettu tai tavara luovutettu. Joissain Siirtokelpoiset tilat -yksikön sopi- muksissa on sovittu maksujärjestelyistä, joiden mukaan asiakkaalla on oikeus maksaa kokoonpanopalvelusta osana kuu- kausivuokraansa vuokra-ajan aikana.

Konserni ei tee rahoituskomponentista johtuvaa oikaisua myyntiin alkuperäiseen kirjaukseen niissä tapauksissa, joissa palvelun tai tavaran luovutuksen ja niistä saadun suoritteen välinen aika on alle yksi vuosi.

IFRS 15:n soveltamisessa käytetyt arviot liittyvät transaktiohinnan jakamiseen vuokratuoton ja vuokraukseen liittyvän myynnin kesken perustuen kyseisten komponenttien havainnoitavissa oleviin hintoihin.

SUORITEVELVOITTEIDEN TÄYTTÄMINEN PALVELUMYNTIEN OSALTA

Konserni täyttää palvelumyyniinsä liittyvät suoritevelvoitteensa sen ajan kuluessa, jolloin palvelu tarjotaan.

Silloin kun kokoonpano- tai purku- palvelut tapahtuvat asiakkaan työmailla,

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

suoritevelvoitteiden täyttyminen ja myynnin tuloutus tälle ajalle perustuu valmiusasteisiin, jotka saadaan vertaamalla projektin kertyneitä kokonaiskustannuksia arvioituihin kokonaiskustannuksiin. Muissa lyhytaikaisissa vuokraukseen liittyvissä palveluissa suoritevelvoite täytetään ja myynti tuloutetaan sinä ajanhetkenä kun palvelu on luovutettu asiakkaalle.

UUSIEN JA KÄYTETTYJEN KONEIDEN JA LAITTEIDEN MYYNTI

Uusien ja käytettyjen koneiden ja laitteiden myynti käsitellään joko yksikkökohtaisena suoritevelvoitteena tai sitten usean laitteen yhdessä muodostamana suoritevelvoitteena.

Sekä uusista että käytetyistä koneista ja laitteista saatava myyntituotto tuloutetaan sinä hetkenä kun määräysvalta myytyn hyödykkeeseen on luovutettu asiakkaalle. Uusien hyödykkeiden myyntituotot esitetään liikevaihdossa ja käytettyjen puolestaan liikevoiminnan muissa tuotoissa.

KOROT JA OSINGOT

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä ja osinkotuotot silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt.

KAUDEN VEROTETTAVAAN TULOON PERUSTUVAT VEROT JA LASKENNALLISET VEROT

Verokulu muodostuu kauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta ja laskennallisesta verosta. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi kun ne liittyvät suoraan omaan pääomaan tai muihin laajan tuloslaskelmaan eriin kirjattuihin eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella.

Laskennalliset verot lasketaan väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Laskennallista verovelkaa ei kuitenkaan kirjata, jos se johtuu omaisuuserän tai velan alkuperäisestä kirjaamisesta, kun kyseessä ei ole liiketoimintojen yhdistäminen eikä liiketapahtuma toteutumisaiканаan vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon. Tytäryrityksiin ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista kirjataan laskennallinen vero, paitsi kun konserni pystyy määräämään väliaikaisen eron purkautumisajankohdan eikä väliaikainen ero todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista,

johdannaissopimusten arvostamisesta käypään arvoon, käyttämättömistä verotuksellisista tappioista ja hankintojen yhteydessä tehdyistä käypiin arvoihin perustuvista oikaisuksista.

Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä raportointikauden päättämispäivään mennessä säädettyjä verokantoja tai jotka on käytännössä hyväksytyt raportointikauden päättämispäivään mennessä. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

OSINGONJAKO

Hallituksen yhtiökokoukselle esittämä osinkoa ei ole vähennetty omasta pääomasta, vaan osingot kirjataan yhtiökokouksen päätöksen perusteella.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAADINTAPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden soveltamisessa.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEIDEN VALINTAAN JA SOVELTAMISEEN LIITTYVÄ JOHDON HARKINTA

Konsernin johto tekee harkintaan perustuvia ratkaisuja, jotka koskevat tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden valintaa ja niiden soveltamista. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja.

Merkittävin osa-alue, jossa johto on käyttänyt edellä kuvattua harkintaa, liittyy aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä koskeviin vuokrasopimuksiin (konserni vuokralle ottajana) sekä käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisiin pitoaikoihin.

ARVIOIHIN LIITTYVÄT EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen raportointikauden päättämispäivänä. Arvioiden taustalla ovat aiemmat kokemukset sekä tulevaisuutta koskevat, tilinpäätöshetkellä

todennäköisimpinä pidetyt oletukset, jotka liittyvät muun muassa konsernin taloudellisen toimintaympäristön odotettuun kehitykseen myynnin ja kustannustason kannalta. Konsernissa seurataan arvioiden ja oletusten toteutumista sekä näiden taustalla olevien tekijöiden muutoksia säännöllisesti yhdessä liiketoimintayksiköiden kanssa käyttämällä useita sekä sisäisiä että ulkoisia tietolähteitä. Mahdolliset arvioiden ja oletusten muutokset merkitään kirjanpitoon sillä tilikaudella, jonka aikana arviota tai oletusta korjataan, ja kaikilla tämän jälkeisillä tilikausilla.

Ne keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja sellaiset raportointikauden päättämispäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät, jotka aiheuttavat merkittävän riskin konsernin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumisesta olennaisesti seuraavan tilikauden aikana, on esitetty alla. Konsernin johto on katsonut näiden tilinpäätöksen osa-alueiden olevan keskeisimmät, sillä niitä koskevat laadintaperiaatteet ovat konsernin näkökulmasta monimutkaisimmat ja niiden soveltaminen edellyttää eniten merkittävien arvioiden ja oletusten käyttämistä esimerkiksi omaisuuserien arvostamisessa. Lisäksi näillä tilinpäätöksen osa-alueilla käytettyjen oletusten ja arvioiden mahdollisten muutosten vaikutusten on arvioitu olevan suurimmat.

ARVONALENTUMISTESTAUS

Konsernissa testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta liikearvo, keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ja ne aineettomat hyödykkeet, joilla on rajoittamaton taloudellinen vaikutusaika, sekä arvioidaan viitteitä arvonalentumisesta edellä laadintaperiaatteissa esitetyn mukaisesti. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvoon perustuvien laskelmien avulla. Näissä laskelmissa rahavirrat perustuvat johdon hyväksymiin taloudellisiin suunnitelmiin, jotka kattavat 5 vuoden ajanjakson.

Lisätietoja kerrytettävissä olevan rahamäärän herkkyydestä käytettyjen oletusten muutoksille on annettu liitetiedossa 5 Liikearvon ja muiden taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomien aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestausta.

VUOKRAUSKALUSTON ARVON TESTAAMINEN

Vuokrauskaluston käyttöasteen optimointia ohjataan konsernitason tasoisesti. Vuokrauskaluston arvon testaaminen perustuu käyttöarvolaskelmiin, joissa huomioidaan kaluston siirtomahdollisuudet konsernin sisällä. Näiden laskelmien laadinta edellyttää arvioiden tekemistä.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

LIIKETOIMINTOJEN YHDISTÄMISISSÄ HANKITTUJEN HYÖDYKKEIDEN KÄYVÄN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Aineellisten hyödykkeiden käypiä arvoja määritettäessä konsernin talousosasto ja tarvittaessa kalustonhallinta tekevät vertailuja vastaavien hyödykkeiden markkinahintoihin ja arvioivat myös hankittujen hyödykkeiden iästä, kulumisesta ja muista vastaavista tekijöistä aiheutuva arvon vähentymistä. Aineettomien hyödykkeiden käyvän arvon määrittäminen perustuu arvioihin hyödykkeisiin liittyvistä rahavirroista, sillä markkinoilta ei tyypillisesti ole saatavissa tietoja vastaavanlaisten hyödykkeiden kaupoista. Lisätietoa liiketoimintojen yhdistämisisä hankittujen aineettomien hyödykkeiden arvostamisesta on esitetty liitetiedossa 6 Liiketoimintahankinnat. Johto uskoo käytettyjen arvioiden ja oletusten olevan riittävän tarkkoja käyvän arvon määrittämisen pohjaksi. Hyvin merkittävässä liiketoimintojen yhdistämisissä konserni käyttää ulkopuolista neuvonantajaa arvioimaan aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden käypiä arvoja.

Lisäksi konsernissa käydään läpi vähintään jokaisena raportointikauden päättymispäivänä mahdolliset viitteet niin aineellisten kuin aineettomienkin hyödykkeiden arvonalentumisesta.

TULOVEROT

Konserni on verovelvollinen useissa maissa. Konsernin tuloverojen määrittäminen edellyttää merkittävien arvioiden tekemistä. Monien normaaliin liiketoimintaan liittyvien liiketapahtumien ja laskelmien lopullisen veron määrittäminen on epävarmaa.

Laskennalliset verot on esitetty liitetiedossa 8 Laskennalliset verot.

OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

Konsernilla on henkilöstölle suunnattuja osakeperusteisia kannustinjärjestelmiä. Osakepalkkiojärjestelmässä palkkio-osakkeiden käypä arvo määritetään osakkeen myöntämispäivän kurssin perusteella eikä siihen kohdistu siten arvionvaraisuutta. Sen sijaan osakesäästöohjelman palkkio-osakkeiden käyvän arvon määrittämiseen sisältyy oletuksia muun muassa tuleviin osinkotuottoihin sekä oman ja vieraan pääoman kustannukseen liittyen, mikä tekee niiden käyvän arvon arvioinnin vaikeammaksi. Oletuksia on kuvattu liitetiedossa 31 Osakeperusteiset maksut.

PÄÄTTYNEELLÄ TILIKAUDELLE SOVELLETTUJEN UUDET JA MUUTETUT STANDARDIT SEKÄ TULKINNAT

Konserni on noudattanut vuoden 2018 alusta alkaen seuraavia voimaan tulleita

uusia ja muutettuja standardeja:

- IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksesta, IFRS 15:n voimaantuloaika ja Selvennyksiä IFRS 15:een (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Uusi standardi korvasi IAS 18- ja IAS 11 -standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. Standardia sovelletaan vuokraukseen liittyvien palveluiden tuloutukseen, mikä on noin neljäsosa konsernin liikevaihdosta. IFRS 15 sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen myyntituotosten kirjaamisesta: mihin määrään ja milloin myyntituotot kirjataan.

IFRS 15 -standardiin siirtyminen ei aiheuttanut olennaisia vaikutuksia konsernin tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

IFRS 15 -standardiin siirryttäessä sopimuksen transaktiohinnan kohdistaminen erillismyynthintojen perusteella palvelu- ja vuokratuotteille lisäsi joissakin tapauksissa palvelutuottojen määrää suhteessa vuokratuottoihin. Lisäksi laskentakäytännön muutos aikaisti palvelutuottojen tuloutusajankohtia vähäisessä määrin. Asiakassopimuksiin liittyvät sopimus-saavat ja -velat esitetään IFRS 15 mukaisesti sopimuskohtaisesti nettoeränä. Lisäksi IFRS 15:een siirtyminen lisäsi annettavien liitetiedon määrää.

Konserni on soveltanut IFRS 15 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä, jonka mukaan 1. tammikuuta 2018 avoinna olevat asiakassopimukset muunnettiin IFRS 15 mukaisiksi ja muutoksen kumulatiiviset vaikutukset kirjattiin voittovaroihin. IFRS15:n käyttöönotto kasvatti 1.1.2018 taseen voittovaroja 0,3 miljoonaa euroa.

- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): IFRS 9 korvasi IAS 39 -standardin. Uuteen standardiin sisältyy uudistettu ohjeistus rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta ja arvostamisesta. Tämä kattaa myös uuden, odotettuja luottotappioita koskevan kirjanpitokäsittelyn mallin, jota sovelletaan rahoitusvaroista kirjattavien arvonalentumisten määrittämiseen. Standardin yleistä suojauslaskentaa koskevat säännökset on myös uudistettu. IAS 39:n säännökset rahoitusinstrumenttien taseeseen kirjaamisesta ja taseesta pois kirjaamisesta on säilytetty. Syksyllä 2017 IFRS 9 -standardiin sisällytettiin muutos, joka muuttaa taseessa olevan uudelleenrahoitetun joukkovelkakirjalainan efektiivisen koron määritelmää. Muutoksen mukaan korvaavan joukkovelkakirjalainan kassavirrat tulee diskontata alkuperäisen joukkovelkakirjalainan efektiivisellä korolla.

IFRS 9:n käyttöönotto kasvatti 1.1.2018 voittovaroja 2,5 miljoonaa euroa sekä vähensi joukkovelkakirjalainan määrää taseessa vastaavasti. IFRS 9 -standardilla on vaikutusta myös saamisten arvonalentumisprosessiin. IFRS 9 -standardi vaikutti myös jonkin verran tilinpäätöksen kvalitatiivisiin liitetietoihin.

- Muutokset IFRS 2:een – Osakeperusteisesti maksettavien liiketoimien luokittelu ja arvostaminen (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selvensivät tietäntyyppisten järjestelyjen kirjanpitokäsittelyä. Ne koskivat kolmea osa-alueetta: käteisvaroina maksettavien maksujen arvostaminen, osakeperusteiset maksut, joista on vähennetty lähdevero sekä osakeperusteisten maksujen muuttaminen käteisvaroina maksettavasta omana pääomana maksettavaksi. IFRS 2 -standardin muutos muutti konsernin käteisvaroina maksettavien maksujen arvostamista ja kirjaamista. Käteisvaroina maksettavat osakeperusteiset maksut arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuun ja kirjataan omaa pääomaa vasten, kun aiemmin konsernin käteisvaroina maksettavat maksut uudelleenarvostettiin käypään arvoon tilikausittain ja kirjattiin muihin velkoihin. IFRS 2:n käyttöönotto kasvatti 1.1.2018 voittovaroja 3,1 miljoonaa euroa sekä vähensi muiden lyhytaikaisten velkojen määrää taseessa vastaavasti.

Muilla uusilla tai muutetuilla standardeilla ja tulkinnoilla ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

TULEVILLA TILIKAUSILLA SOVELLETTAVIKSI TULEVAT UUDET JA MUUTETUT STANDARDIT SEKÄ TULKINNAT

Konserni ei ole vielä soveltanut seuraavia, IASB:n jo julkistamia uusia tai uudistettuja standardeja ja tulkintoja. Konserni ottaa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien.

- IFRS 16 Vuokrasopimukset: voimassa 1.1.2019 alkaen. Uusi standardi korvaa IAS 17 -standardin ja siihen liittyvät tulkinnat. IFRS 16 -standardi edellyttää vuokralle ottilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokranmaksuveloitteena sekä siihen liittyvän omaisuuseränä. Taseeseen merkitseminen muistuttaa paljon IAS 17:n mukaista rahoitusleasingin kirjanpitokäsittelyä. Taseeseen merkitsemisestä on kaksi helpotusta, jotka koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

kestäviä vuokrasopimuksia sekä hyödykkeitä, joiden arvo on enintään 5 000 Yhdysvaltain dollaria. Vuokralle antajien kirjanpitoikäsihtely tulee säilymään suurelta osin nykyisen IAS 17:n mukaisena. IFRS 16 -standardin vaikutuksia konsernitilinpäätökseen on arvioitu konserni vuokralle antajana- ja konserni vuokralle ottajana -näkökulmista. IFRS 16:n odotetaan vaikuttavan merkittävästi konsernitilinpäätöksen lukuihin, lähinnä kasvattaen konsernitaseen varoja ja velkoja sekä sitä kautta muuttavan tasepohjaisia tunnuslukuja (mm. sidotun pääoman tuotto (ROCE) ja nettovelat / käyttökate).

Vuokralle antajien kirjanpitoikäsihtely tulee säilymään suurelta osin nykyisen IAS 17:n mukaisena. Kuitenkin, kuten yllä on kuvattu, IFRS 15 -standardiin siirryttäessä sopimuksen transaktioiden kohdistaminen erillismyynihintojen perusteella palvelu- ja vuokratuotteille aiheuttaa Siirtokelpoiset tilat -yksikössä täsmennyksiä suhteellisiin erillismyynihintoihin palvelu- ja vuokratuotteiden välillä. Muutoksen ei oleteta olevan olennainen ajan myötä.

Konserni arvioi, että IFRS 16:lla on merkittävä vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan, mikä johtuu vuokrasopimusten merkitsemisestä taseeseen. Konsernilla on useantyyppisiä vuokrasopimuksia nykyisen IAS 17 -standardin mukaan. Nämä sisältävät eri pituisin sitoutumisjaksoin olevia vuokrauspalvelupiste- ja toimitilavuokrasopimuksia, operatiivisia autojen lease-sopimuksia sekä erityyppisiä leasingrahoituksella hankittuja koneita. Vuokrauspalvelupiste- ja toimitilasuopimukset muodostavat suurimman vaikutuksen konsernin tilinpäätösluvuille IFRS 16:aan siirryttäessä.

Konsernin tuloksen ei odoteta muuttuvan merkittävästi IFRS 16:ta sovellettaessa, mutta merkittävää vaikutusta tulee olemaan konsernin laajan tuloslaskelman raportointirivien välillä. Esimerkiksi muut liiketoiminnan kulut vähenevät merkittävästi samalla, kun poistot aineellisista hyödykkeistä kasvavat huomattavasti. Nämä muutokset parantavat käyttökateä sekä liiketuloa ja EBITA -liiketuloa. Konsernin rahavirtalaskelmalla vaikutukset tulevat koskemaan muutoksia operatiivisen rahavirran ja rahoituksen rahavirran välillä.

Konserni tulee soveltamaan IFRS 16 -standardin konserni vuokralle ottajana taseeseen merkitsemiseen liittyvää kahta helpotusta, jotka koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta kestäviä vuokrasopimuksia sekä hyödykkeitä,

joiden arvo on enintään 5 000 Yhdysvaltain dollaria. Konserni on päättänyt soveltaa IFRS 16 -standardin sallimaa ei-takautuvaa siirtymäsääntöä, jonka mukaan 1. tammikuuta 2019 konserni kirjaa IFRS 16:n siirtymävaikutuksen omaan pääomaan.

31.12.2018 konsernilla on käyttöleasingvastuita 126,8 miljoonaa euroa, kuten on esitetty liitetiedossa Vakuudet ja vastuusitoumukset. Konserni arvioi, että noin 5–10 % näistä vastuista liittyy lyhytaikaisiin ja/tai arvoltaan alle 5 000 USD:n hyödykkeisiin joiden vaikutus kirjataan tuloslaskelmaan, lukuun ottamatta poikkeusta liittyen lyhytaikaisiin vuokrauspalvelupiste- ja toimitilasuopimuksiin, jotka kirjataan niihin varallisuusluokkiin taseessa, joihin sopimukset liittyvät. Sopimukset, jotka käsitellään vastuina, eroavat IFRS16:n määrittelemistä leasing-sopimuksista ja näin ollen taseeseen kirjattavien sopimusten velka poikkeaa vastuina esitettävistä määristä, edellä mainittujen syiden vuoksi.

Aiemmin raportoitujen vuokravastuiden ja IFRS16:n mukaisen vuokravastuiden määritelmässä on eroja. Cramossa on määritetty olennaisimmiksi eroiksi vuokravastuiden diskonttaaminen vs. vuokravastuiden nimellisarvot, vuokraajan määrittely erityisesti toistaiseksi voimassa oleviin vuokrasopimuksien ja jatko-optioiden osalta sekä IFRS 16:n mukaisten helpotusten käyttö.

IFRS 16:n mukaisten velkojen diskonttaaminen pienentää niitä verrattuna nimellisarvoisiin vuokravastuihin. Lisäksi IFRS 16:n mukaisten helpotusten käyttäminen vähentää IFRS16:n mukaan käsiteltävien sopimusten määrää verrattuna vuokravastuina käsiteltäviin sopimuksiin ja sitä kautta myös pienentää IFRS16:n mukaista velkaa verrattuna taseen ulkopuolisiin vastuina esitettäviin vuokravastuihin. Toisaalta IFRS16:n mukainen vuokra-aika poikkeaa siitä ajasta, jolta vastuut esitetään, mikä johtuu siitä, että taseen ulkopuolisia vastuina esitetään vain ehdottoman vuokravastuun kattava periodi, eikä niihin sisällytetä todennäköisiä vuokraajan pidennyksiä tai osto-optioita. Nämä erot puolestaan kasvattavat IFRS16:n mukaista velkaa verrattuna taseen ulkopuolisiin vuokravastuihin.

IFRS 16:n vaikutukset kirjataan avaavaan taseeseen per 1.1.2019. Alustavat määrät käyttöoikeusomaisuuserien ja vuokravastuiden avaussaldoille ovat noin 130–140 miljoonaa euroa. Vuokravastuiden avaussaldo tulee olemaan määrittämään pienempi johtuen ennen standardin käyttöönottoa maksetuista

ennakkomaksuista, jotka vähentävät vain vuokrasopimuksiin liittyvää velkaa. Laskennallisia verosaamia ja -velkoja ei kirjata sopimuksen alkukhetkellä kuten IAS 17:ssäkin, vaan ne kirjataan ajan kuluessa, kun vuokrasopimusten kirjanpitoikäsihtely aiheuttaa väliaikaisia eroja niistä johtuvien varojen ja velkojen välillä.

Cramo julkaisee lisäinformaatiota IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutuksista ennen vuoden 2019 ensimmäistä osavuositilintä.

- IFRIC 23 Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää kirjanpitoikäsihtelyä tilanteessa, jossa yhteisön verotuksellinen ratkaisu odottaa vielä veroviranomaisen hyväksymistä. Olennainen kysymys on arvioida, tuleeko veroviranomainen hyväksymään yhteisön veroilmoituksessaan tekemän ratkaisun. Tätä harkittaessa oletetaan, että veroviranomaisella on pääsy kaikkeen asiaan kuuluvaan tietoon arvioidessaan ratkaisua. Konsernissa arvioidaan tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IFRS 9:ään Prepayment Features with Negative Compensation (Alustava suomenkielinen otsikko: Ennen eräpäivää tapahtuvaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen kompensatio) (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset mahdollistavat joidenkin, ennen eräpäivää tapahtuvan maksun mahdollistavien rahoitusinstrumenttien arvostamisen jaksotettuun hankintameno. Konsernissa arvioidaan tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- Muutokset IAS 28:aan Long-term Interests in Associates and Joint Ventures (alustava suomenkielinen otsikko: Pitkäaikaiset osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä) (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, että sellaisiin pitkäaikaisiin osuuksiin osakkuus- ja yhteisyrityksissä, jotka muodostavat osan nettosijoituksesta osakkuus- tai yhteisyritykseen, sovelletaan IFRS 9-standardia. Standardimuutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin, muutuskokoelma 2015–2017 (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat IFRS 3, IFRS 11, IFRS 12, IAS 12 ja IAS 23 -standardeja. Standardimuutoksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

2. SEGMENTTIRAPORTOINTI

Konsernin johto on määritellyt toimintasegmentit perustuen raportointiin, jota konsernin ylin operatiivinen päätöksentekijä säännöllisesti seuraa. Konsernin johtoryhmä on määritellyt konsernin ylimmäksi operatiiviseksi päätöksentekijäksi. Segmenttirakenne noudattaa konsernin sisäistä raportointia, jossa kone- ja laitevuokrauksen liiketoimintaa tarkastellaan maantieteellisten alueiden tasolla ja siirtokelpoisten tilojen liiketoimintaa yhtenä kokonaisuutena. Segmentti-informaation lisäksi Cramo esittää tuotealuekohtaisia taloudellisia lisätietoja kone- ja laitevuokrauksen sekä siirtokelpoisten tilojen tuotealueista. Cramo jatkaa myös siirtokelpoisten tilojen vuokrauksen ja muun myynnin tilauskannan raportoimista.

Cramo-konsernin liiketoiminta-alueet jakautuvat seuraaviin raportoitaviin segmentteihin:

- Kone- ja laitevuokraus Skandinavia
- Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa¹
- Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa
- Siirtokelpoiset tilat

1 Venäjällä ja Ukrainassa toimiva Fortrent-yhteisyriutus, jonka omistajuus ja hallinta on jaettu Cramon ja Ramirentin kesken 50/50, esitetään osana kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa -segmenttiä. Cramon osuus (50 %) tuloksesta esitetään pääomaosuusmenetelmän mukaisesti kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa -segmentin tuloksessa EBITA-liikevoiton (liikevoitto ennen yrityshankinnoista aiheutuneita aineettomien hyödykkeiden poistoja ja arvonalentumisia) yläpuolella.

Cramo tarjoaa kaikilla toimintasegmenteillään nykyaikaisia vuokrauspalveluratkaisuja Cramo Vuokrauskonseptin mukaisesti. Konseptin mukaan rakennusyrityksille, kaupan, teollisuuden ja julkisen sektorin asiakkaille sekä yksityishenkilöille tarjotaan erilaisia vuokrausratkaisuja ja -palveluja koneiden, laitteiden ja siirtokelpoisten tilojen vuokraamiseen.

Kustakin segmentistä raportoitava informaatio vastaa konsernin johtoryhmän segmenttien tuloksellisuuden arvioimiseksi sekä resurssien kohdentamiseksi käyttämää konsernin sisäistä raportointia.

Konsernissa segmenttien tuloksellisuuden arviointi sekä segmenteille kohdennettavia resursseja koskevat päätökset perustuvat segmenttien liiketulokseen ennen yrityshankinnoista aiheutuneita aineettomien hyödykkeiden poistoja ja alaskirjauksia (EBITA-liikevoitto). Tämä on johdon käsityksen mukaan soveltuvin mittari vertailtaessa segmenttien tuloksellisuutta toimialan muihin yrityksiin. Konsernin johtoryhmälle raportoitava segmenttien tuloksellisuutta kuvaava informaatio on määritetty konsernin tilinpäätöksen laadintaperiaatteita vastaavalla tavalla.

Konsernin johtoryhmälle raportoitavien varojen ja velkojen arvostusperiaatteet ovat konsernin tilinpäätösperiaatteiden mukaiset. Varat ja velat kohdistetaan segmenteille segmentin toimintojen perusteella. Segmenteille kohdistettavat varat ja velat vastaavat johtoryhmälle raportoitavaa informaatiota. Segmenteille kohdistamattomat varat ja velat muodostuvat lainasaamisista, laskennallisista verosaamisista ja -veloista, tuloverosaamisista ja -veloista, johdannaisinstrumenteista, rahavaroista ja korollisista veloista.

Segmenttien väliset sisäiset hinnat ovat markkinaperusteiset.

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2018

1 000 € Tuloslaskelma	Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	Kone- ja laitevuokraus, eliminoinnit	Kone- ja laitevuokraus yhteensä	Siirtokelpoiset tilat	Allokoidut ja eliminoit	Konserni yhteensä
Ulkoinen liikevaihto	370 117	144 700	114 045		628 862	150 905		779 767
Segmenttien välinen liikevaihto	363	301	2		666	633	-1 299	
Liikevaihto	370 479	145 002	114 047		629 528	151 539	-1 299	779 767
Poistot ja arvonalentumiset ¹	-43 992	-27 065	-20 974	183	-91 848	-26 480	-1 887	-120 214
Osuus yhteisyritysten tuloksesta		516			516	-13		503
EBITA-liikevoitto	73 281	22 474	8 037	-63	103 729	36 751	-16 444	124 037
Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot	-1 954	-862	-984		-3 800	-741		-4 541
Liikevoitto	71 327	21 612	7 053		99 930	36 010	-16 444	119 496
Segmenttien varat ja velat							Segmentit yhteensä	
Aineettomat hyödykkeet	93 690	34 365	17 527		145 583	202 995		348 578
Aineelliset hyödykkeet ja muut varat	351 327	172 867	155 344	-286	679 252	487 921		1 167 173
Osuudet yhteisyrityksissä		5 654			5 654	370		6 024
Segmenttien varat²	445 017	212 887	172 871	-286	830 493	691 286		1 521 774
Segmenttien velat³	66 017	19 618	19 875		105 510	68 407		173 918
Sitoutunut pääoma⁴	379 000	193 269	152 995	-286	724 978	622 879		1 347 856
Muut tiedot							Segmentit yhteensä	
Bruttoinvestoinnit	69 538	35 747	77 137	182 422	332 593	515 015		
Henkilöstön lukumäärä 31.12. (HTV)	1 088	841	562	2 491	388	2 879		
Henkilöstö keskimäärin	1 096	847	533	2 476	191	2 667		

1 Segmenttien poistot ja arvonalennukset sisältävät yhteensä EUR 3,1 miljoonaa aineellisten hyödykkeiden arvonalennuksia jakautuen segmenteille seuraavasti: Kone- ja laitevuokraus Skandinavia EUR 1,0 miljoonaa, Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa EUR 0,3 miljoonaa, Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa EUR 0,2 miljoonaa sekä Siirtokelpoiset tilat EUR 1,6 miljoonaa.

2 Segmenttien varat sisältävät liikearvon, muut aineettomat hyödykkeet, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, osuudet yhteisyrityksissä, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaiset myynti- ja muut saamiset sekä myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät.

3 Segmenttien velat sisältävät varaukset, eläkevelat sekä pitkä- ja lyhytaikaiset osto- ja muut velat.

4 Segmentin sitoutunut pääoma on segmentin varat vähennettynä segmentin veloilla.

RAPORTOITAVAT SEGMENTIT 2017

1 000 € Tuloslaskelma	Kone- ja laite- vuokraus Skandinavia	Kone- ja laite- vuokraus Suomi ja Itä- Eurooppa ¹	Kone- ja laite- vuokraus Keski- Eurooppa	Kone- ja laite- vuokraus, eliminoinnit	Kone- ja laite- vuokraus yhteensä	Siirto- kelpoiset tilat	Allokoimat- tomat ja eliminoinnit	Konserni yhteensä
Ulkoinen liikevaihto	379 800	143 043	80 490		603 333	126 210		729 544
Segmenttien välinen liikevaihto	320	3			322	265	-587	
Segmentin liikevaihto	380 120	143 046	80 490		603 655	126 475	-587	729 544
Poistot ja arvonalentumiset ¹	-45 687	-26 580	-15 820		-88 088	-21 469	-1 956	-111 513
Osuus yhteisyritysten tuloksesta	40	1 039			1 079			1 079
EBITA-liikevoitto	71 543	26 973	4 438	140	103 094	28 811	-11 222	120 683
Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot	-2 113	-1 029	-120		-3 263	-166		-3 428
Yrityshankinnoista aiheutuneet arvonalentumiset ¹								
Liikevoitto	69 430	25 944	4 317	140	99 831	28 645	-11 222	117 255
Segmenttien varat ja velat								
Aineettomat hyödykkeet	99 409	35 612	2 011		137 031	35 110	172 141	
Aineelliset hyödykkeet ja muut varat	339 518	169 015	103 136	-223	611 446	337 209	948 655	
Osuudet yhteisyrityksissä	150	6 920			7 069		7 070	
Segmenttien varat²	439 076	211 547	105 147	-223	755 546	372 319	1 127 866	
Segmenttien velat³	72 947	23 372	13 882		110 201	38 673	148 874	
Sitoutunut pääoma⁴	366 129	188 175	91 265	-223	645 345	333 646	978 992	
Muut tiedot								
Bruttoinvestoinnit	78 480	42 220	25 063	145 763	66 098	211 861		
Henkilöstön lukumäärä 31.12. (HTV)	1 053	831	386	2 270	141	2 411		
Henkilöstö keskimäärin	1 102	826	381	2 309	158	2 467		

1 Segmenttien poistot ja arvonalennukset sisältävät yhteensä EUR 1,6 miljoonaa aineellisten hyödykkeiden arvonalennuksia jakautuen segmenteille seuraavasti: Kone- ja laitevuokraus Skandinavia EUR 1,1 miljoonaa, Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa EUR 0,2 miljoonaa, Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa EUR 0,2 miljoonaa sekä Siirtokelpoiset tilat EUR 0,1 miljoonaa.

2 Segmenttien varat sisältävät liikearvon, muut aineettomat hyödykkeet, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, osuudet yhteisyrityksissä, vaihto-omaisuuden, pitkä- ja lyhytaikaiset myynti- ja muut saamiset sekä myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät.

3 Segmenttien velat sisältävät varaukset, eläkevelat sekä pitkä- ja lyhytaikaiset osto- ja muut velat.

4 Segmentin sitoutunut pääoma on segmentin varat vähennettynä segmentin veloilla.

TASEEN TÄSMÄYTYSLASKELMAT

1 000 €	2018	2017
Varat		
Raportoitavien segmenttien varat yhteensä	1 521 774	1 127 865
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit	34 653	35 912
Konsernin sitoutuneen pääoman varat¹	1 556 428	1 163 777
Muut varat	49 871	30 827
Konsernin varat yhteensä	1 606 299	1 194 605
Velat		
Raportoitavien segmenttien velat yhteensä	173 918	148 874
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit	9 518	14 047
Konsernin sitoutuneen pääoman velat²	183 436	162 921
Muut velat	825 894	474 299
Konsernin velat yhteensä	1 009 330	637 220
Sitoutunut pääoma		
Raportoitavien segmenttien sitoutunut pääoma yhteensä	1 347 856	978 991
Kohdistamattomat erät ja eliminoinnit	25 135	21 865
Konsernin sitoutunut pääoma³	1 372 991	1 000 856

1 Konsernin sitoutuneen pääoman varat ovat yhteneväiset segmenteille kohdistettujen varojen kanssa

2 Konsernin sitoutuneen pääoman velat ovat yhteneväiset segmenteille kohdistettujen velkojen kanssa

3 Konsernin sitoutunut pääoma on sitoutuneen pääoman varat vähennettynä sitoutuneen pääoman veloilla

Konsernin siirtokelpoisten tilojen myynnin ja vuokrauksen tilauskanta vuonna 2018 oli yhteensä 250,8 miljoonaa euroa (155,4 miljoonaa euroa vuonna 2017)

MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN LISÄTIEDOT 2018 JA 2017

1 000 €	2018	2017
Pitkäaikaiset varat¹		
Suomi	189 731	189 614
Ruotsi	743 509	453 854
Norja	88 104	80 354
Saksa	149 870	99 206
Muut maat	207 961	194 460
Yhteensä	1 379 174	1 017 488

Maantieteellisten alueiden liikevaihto on esitetty liitetiedossa 20 Myyntituotot. Varojen jako maantieteellisille alueille on esitetty varojen sijainnin mukaan.

1 Taulukossa on esitetty muut pitkäaikaiset varat kuin rahoitusinstrumentit, laskennalliset verosaamiset ja työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät varat

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

3. AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

1 000 €	Maa- alueet	Rakennukset ja perus- parannukset	Koneet ja kalusto	Kesken- eräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno					
1.1.2017	1 707	27 714	1 357 822	2 388	1 389 631
Kurssierot	68	-440	-28 111	-97	-28 580
Lisäykset		2 080	199 042	3 324	204 446
Liiketoimintahankinnat (liite 6)			5 455		5 455
Vähennykset		-1 641	-119 625	-41	-121 307
Siirrot erien välillä		39	562	-2 593	-1 992
31.12.2017	1 775	27 752	1 415 146	2 980	1 447 652
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot					
1.1.2017		-20 296	-618 826		-639 121
Kurssierot		461	15 983		16 444
Vähennykset		525	77 093		77 618
Siirrot erien välillä			6		6
Poistot (liite 25)		-1 999	-104 583		-106 582
Arvonalentumistappiot (liite 25)		-26	-1 585		-1 611
31.12.2017		-21 336	-631 912		-653 248
Hankintameno					
1.1.2018	1 775	27 752	1 415 146	2 980	1 447 652
Kurssierot	-11	-434	-28 469	-11	-28 926
Lisäykset	0	5 123	191 583	6 094	202 801
Liiketoimintahankinnat (liite 6)	958	4 831	119 158	1 541	126 488
Vähennykset	-127	-79	-49 207	-473	-49 887
Romutus		-2 368	-9 489		-11 857
Siirrot erien välillä		208	620	-1 714	-886
31.12.2018	2 594	35 032	1 639 342	8 417	1 685 386
Kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot					
1.1.2018		-21 336	-631 912		-653 247
Kurssierot		2 542	14 494		17 036
Vähennykset	0	-1	34 754		34 753
Romutus			10 056		10 056
Siirrot erien välillä		60	-101		-41
Poistot (liite 25)		-2 116	-111 966		-114 082
Arvonalentumistappiot (liite 25)			-3 064		-3 064
31.12.2018		-20 851	-687 738		-708 590
Kirjanpitoarvo:					
1.1.2017	1 707	7 418	738 997	2 388	750 510
31.12.2017	1 775	6 416	783 234	2 980	794 404
31.12.2018	2 594	14 182	951 604	8 417	976 796

Aineellisen käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo kasvoi 182,4 miljoonaa euroa 794,4 miljoonasta eurosta 976,8 miljoonaan euroon vuonna 2018. Kirjanpitoarvon kasvu johtui pääosin investoinneista (202,8 miljoonaa euroa) ja liiketoimintahankinnoista (126,5 miljoonaa euroa), joiden määrä ylitti poistot ja arvonalentumistappiot (117,1 miljoonaa euroa) sekä vähennykset (15,1 miljoonaa euroa). Kurssierot pienensivät kirjanpitoarvoa 11,9 miljoonalla eurolla.

Koneisiin ja kalustoon sisältyy rahoitusleasingisopimuksella vuokralle otettuja hyödykkeitä. Näiden hankintameno vuoden lopussa on 29,7 (38,1) miljoonaa euroa, kertyneet poistot 23,7 (27,1) miljoonaa euroa ja kirjanpitoarvo 6,0 (11,0) miljoonaa euroa.

Investointisitoumukset on esitetty liitetiedossa 19.

4. LIIKEARVO JA MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 €	Liikearvo		Muut aineettomat hyödykkeet					Yhteensä	
	Cramo-brändi	Co-brändit	Asiakas-suhteet	Toimipiste-verkko	Kilpailu-kielto-sopimukset	Muut aineettomat hyödykkeet	Atk-ohjelmat		
Hankintameno									
1.1.2017	185 950	29 500	8 418	47 402	66 175	7 320	1 556	22 108	368 431
Kurssierot	-3 602			-592	-792	-47	-2	-497	-5 532
Lisäykset				15				27	43
Liiketoimintahankinnat (liite 6)	1 200			2 620		86			3 906
Vähennykset								-155	-155
Siirrot erien välillä								2 022	2 022
31.12.2017	183 548	29 500	8 418	49 445	65 383	7 359	1 554	23 506	368 717
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset									
1.1.2017	-37 965	-1 892	-8 418	-45 125	-44 010	-6 574	-1 517	-12 090	-157 595
Kurssierot				547	310	47	8	385	1 296
Vähennykset								73	73
Poistot (liite 25)							-22	-3 298	-3 320
"Yrityshankinnoista aiheutuneiden aineettomien hyödykkeiden poistot (liite 25)"				-739	-2 339	-350			-3 428
31.12.2017	-37 965	-1 892	-8 418	-45 317	-46 040	-6 877	-1 531	-14 930	-162 973
Hankintameno									
1.1.2018	183 548	29 500	8 418	49 445	65 383	7 359	1 554	23 506	368 717
Kurssierot	-3 539		-102	-421	-913	-29	-9	-565	-5 582
Lisäykset								219	219
Liiketoimintahankinnat (liite 6)	150 967		2 782	30 008		1 179	1 079	132	186 147
Siirrot erien välillä								1 064	1 064
31.12.2018	330 975	29 500	11 098	79 032	64 470	8 508	2 623	24 356	550 566
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset									
1.1.2018	-37 965	-1 892	-8 418	-45 317	-46 040	-6 877	-1 531	-14 930	-162 973
Kurssierot				370	391	29	9	334	1 133
Poistot (liite 25)							-9	-3 058	-3 067
"Yrityshankinnoista aiheutuneiden aineettomien hyödykkeiden poistot (liite 25)"				-1 701	-2 195	-542			-4 438
31.12.2018	-37 965	-1 892	-8 418	-46 648	-47 844	-7 390	-1 531	-17 655	-169 346
Kirjanpitoarvo:									
1.1.2017	147 985	27 608		2 277	22 165	746	39	10 018	210 836
31.12.2017	145 583	27 608		4 128	19 343	482	22	8 576	205 743
31.12.2018	293 010	27 608	2 680	32 384	16 625	1 119	1 092	6 701	381 219

Liikearvon ja aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoarvo nousi 175,5 miljoonaa euroa 205,7 miljoonasta eurosta 381,2 miljoonaan euroon vuonna 2018. Kirjanpitoarvon nousu johtui pääosin yrityshankinnoista (186,1 miljoonaa euroa).

Tilikauden poistot alensivat kirjanpitoarvoa 7,5 miljoonaa euroa sekä kurssierot 4,4 miljoonaa euroa.

5. LIIKEARVON JA MUIDEN TALOUDELLISELTA VAIKUTUSAJALTAAN RAJOITTAMATTOMIEN AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVONALENNUSTESTAUS

Liikearvo ja määrittelemättömän taloudellisen pitoajan omaavat aineet-tomat hyödykkeet on allokoitu arvonalennustestausta varten rahavirtaa tuottaville yksiköille. Konsernin rahavirtaa tuottava yksikkö on segmentti. Cramo-brändi on konsernin yhteinen omaisuus, joka testautta varten

kohdistetaan vuosittain rahavirtaa tuottaville yksiköille liikevaihdon suhteessa. Liikevaihdon arvioidaan parhaiten kuvastavan brändin tuottamia vastaisia rahavirtoja.

Liikearvo ja Cramo-brändi on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille seuraavasti:

1 000 €	2018	
	Liikearvo	Cramo brändi
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	79 895	14 057
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	30 068	5 452
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	9 157	3 185
Siirtokelpoiset tilat	173 890	4 914
Yhteensä	293 010	27 608

1 000 €	2017	
	Liikearvo	Cramo brändi
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	82 768	14 057
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	30 164	5 452
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa		3 185
Siirtokelpoiset tilat	32 651	4 914
Yhteensä	145 583	27 608

Arvonalentumistestauksen periaatteet

Liikearvo testataan arvonalentumisen osalta vuosittain tai useammin mikäli on viitteitä mahdollisesta arvonalentumisesta. Konsernitason arvonalentumistestaus on tehty joulukuussa 2018, jolloin testattiin konsernin tase per 31.10.2018. Koska Nordic Modular Groupin hankintamenolaskelma ja siihen liittyvän liikearvon määrä valmistui vasta koko konsernin testausajankohdan jälkeen, tämän hankinnan osalta liikearvon allokointi sekä testaus tehtiin tilanteessa 31.12.2018. Liikearvon arvonalentumistestauksessa rahavirtaa tuottavan yksikön varoja verrataan kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Liiketoiminnasta kerrytettävissä oleva rahamäärä on arvonalentumistestauksessa määritetty käyttöarvon avulla, joka arvioidaan diskontatun rahavirtamallin avulla. Laskelmien pohjana olevat rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymään seuraavan vuoden budjettiin ja sitä seuraavien neljän vuoden ennusteisiin. Rahavirtaennusteet, jotka kattavat yhteensä viiden vuoden jakson, perustuvat kokemukseen ja tulevaisuuden ennustettuihin markkinakehityksiin. Ennusteet ovat yhdenmukaisia ulkoisten tietolähteiden kanssa siltä osin, kun ennusteita on saatavilla. Johto on hyväksynyt suunnitelmat, joihin arvonalentumistestaukset perustuvat.

Vuosien 2018 ja 2017 arvonalennustestien keskeiset oletukset esitetään alla olevissa kahdessa taulukossa.

2018	EBITA-%	Kasvutekijä 1-5 vuotta, %	Kasvutekijä 5 vuoden jälkeen, %	Diskontto-korko ennen veroja, %	Diskontto-korko verojen jälkeen, %
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	16,7-21,0	1,4	1,0	8,2	6,6
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	12,7-14,3	1,7	1,0	8,7	7,1
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	6,2-12,5	2,8	1,0	9,5	7,3
Siirtokelpoiset tilat	22,7-23,2	0,3	1,0	7,8	6,4

2017	EBITA-%	Kasvutekijä 1-5 vuotta, %	Kasvutekijä 5 vuoden jälkeen, %	Diskontto-korko ennen veroja, %	Diskontto-korko verojen jälkeen, %
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	17,5-18,9	0,7	1,0	7,7	6,2
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	10,9-17,8	2,10	1,0	7,8	6,6
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	6,5-11,0	1,6	1,0	8,8	6,9
Siirtokelpoiset tilat	22,1-25,4	0,9	1,0	7,5	6,0

Konsernin tulostaso parantui edelleen vuonna 2018. Kassavirtayksikkökohtaiset erot olivat kuitenkin merkittäviä. Tilikaudella 2018 hankittujen liiketoimintojen, yhdessä tehokkuuden parantumisen kanssa, odotetaan lisäävän Cramon rahavirtaa tuottavien yksiköiden liikevaihtoa sekä kannattavuutta ennustejaksolla. Kannattavuusolelut jäänösarvolaskelmissa perustuvat pääosin historiallisesti saavutettuihin maltillisiin kannattavuustasoihin.

Kasvutekijä 1-5 vuoden ennustejaksolla

Tulevaisuuden kasvuennusteet perustuvat pääosin maltillisiin käyttöasteisiin ja hintojen nousuun. Kasvuinvestoinnit ja niiden vaikutukset on jätetty laskelmista pois. Tulevaisuuden ennusteissa koko konsernin liikevaihdon ennustetaan kasvavan ajanjaksolla 2019-2023 keskimäärin 1,7 prosenttia vuodessa. Kone- ja laitevuokraus Skandinavia -segmentissä kasvun oletetaan olevan keskimäärin 1,4 % ennusteperiodilla, Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä -Eurooppaa segmentissä kasvun oletetaan olevan puolestaan 1,7 % ennusteperiodilla, Kone- ja laitevuokraus Keski-Euroopassa 5 vuoden periodin kasvuksi oletetaan 2,8 % ja vastaavasti Siirtokelpoiset tilat -segmentissä oletus on 0,3 %.

Kasvutekijä viiden vuoden jälkeen

Viiden vuoden ennusteperiodin jälkeinen kasvuennuste on yksi prosentti vuodessa, mikä vastaa maltillista pitkän aikavälin inflaatiotasoa.

Diskonttokorko

Tulevaisuuden rahavirrat diskonttataan nykyhetken rahavirtayksikkökohtaisella diskonttokorolla. Cramo-konsernin painotettu keskimääräinen pääomakustannus (Weighted Average Cost of Capital, WACC) muodostaa perustan diskonttokorolle. Pääomakustannus sisältää oletukset pääomarakenteesta, riskittömästä korkotasosta, riskipreemiosta, vieraan ja oman pääoman kustannuksesta sekä oman pääoman betasta. Rahavirtayksikkökohtaisia diskonttokorkoja määritettäessä painotettua keskimääräistä pääomakustannusta korotetaan yksikkökohtaisesti määriteltävällä markkina-riskitekijällä, joka sisältää arvion kuhunkin rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistuvasta maa-, valuutta- ja hintariskistä.

Keskeisten muuttujien herkkyyshanalyysi

Alla olevat arvot kuvaavat ne maksimimuutokset keskeisten oletusten osalta kunkin oletuksen osalta erikseen, jonka jälkeen rahavirtaa tuotta-

van yksikön kirjanpitoarvo vastaa sen kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Herkkyyshanalyysissä kutakin tekijää on muutettu kerrallaan pitäen muut tekijät ennallaan.

	EBITA- marginaali Max.muutos %-yksikköä	Kasvutekijä 1-5 vuotta Max. muutos %-yksikköä	Kasvutekijä 5 vuoden jälkeen Max. muutos %-yksikköä	Diskonttokorko Max. muutos %-yksikköä	Määrä, jolla kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjan- pitoarvon, miljoonaa euroa	Määrä, jolla kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjan- pitoarvon, %-yksikköä
2018						
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	-12,9	-21,4	-32,8	10,7	674	>100
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	-4,5	-9,3	-5,5	3,3	86	40-60
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	-2,5	-5,4	-2,6	1,8	36	20-40
Siirtokelpoiset tilat	-4,4	-5,2	-1,8	1,3	138	20-40

	EBITA- marginaali Max.muutos %-yksikköä	Kasvutekijä 1-5 vuotta Max. muutos %-yksikköä	Kasvutekijä 5 vuoden jälkeen Max. muutos %-yksikköä	Diskonttokorko Max. muutos %-yksikköä	Määrä, jolla kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjan- pitoarvon, miljoonaa euroa	Määrä, jolla kerrytettävissä oleva rahamäärä ylittää kirjan- pitoarvon, %-yksikköä
2017						
Kone- ja laitevuokraus Skandinavia	-11,0	-20,4	-22,9	9,4	593	>100
Kone- ja laitevuokraus Suomi ja Itä-Eurooppa	-10,6	-20,3	-24,2	9,5	232	>100
Kone- ja laitevuokraus Keski-Eurooppa	-2,3	-5,3	-2,3	1,7	25	10-30
Siirtokelpoiset tilat	-10,8	-11,9	-6,2	3,8	212	50-70

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

6. LIIKETOIMINTAHANKINNAT

2018

Cramo toteutti kaksi yrityshankintaa vuonna 2018.

KBS Infra GmbH

Cramo allekirjoitti sopimuksen tammikuussa 2018 KBS Infra GmbH:n ja sen tytäryhtiöiden koko osakekannan ostosta. Hankinta saatiin päätökseen 28.2.2018. Hankintahinnan käteisvastike oli 19,0 miljoonaa euroa sisältäen jälkikäteisen oikaisun perustuen käyttöpääoman tasoon muiden tekijöiden ohella hankitun liiketoiminnan kaupan toteutumishetkellä. Käteisvastikkeen lisäksi kokonaisvastike sisältää ehdollisen vastikkeen, joka on arvoitettu 5,0 miljoonaan euroon hankintapäivälle. Aineettomissa hyödykkeissä on identifioitu yrityshankinnan yhteydessä asiakassuhteita ja kilpailukieltosopimuksia, ja loput on kirjattu liikearvoon. Taulukossa esitetään KBS Infra GmbH:n lopullinen hankintamenolaskelma, siitä aiheutuva kokonaisvastike sekä hankittujen varojen ja velkojen käyvät arvot hankintapäivänä.

Saksalainen KBS Infra on johtava työmaalogistiikkayritys. Yrityksen pääkonttori sijaitsee Mainzissa, Frankfurt am Mainin lähellä. KBS Infra GmbH toimii maanlaajuisesti neljän toimipisteensä kautta. Hankitut liiketoiminnot tuottivat 32 miljoonan euron liikevaihdon ja 3 miljoonan euron liikevoiton konsernille ajanjaksolla 1. maaliskuuta - 31. joulukuuta 2018. Konsernin liikevaihto olisi ollut 5 miljoonaa euroa suurempi ja liikevoitto olisi ollut hieman suurempi, jos yritysosto olisi toteutettu 1. tammikuuta 2018. Nämä luvut on laskettu käyttäen KBS-konsernin tuloksia lisäten hankintamenolaskelmalta tulevien aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden käyvän arvon kohdistusten poistot ikään kuin yritysosto olisi toteutettu 1. tammikuuta 2018. Olenaisia laskentaperiaate-eroja ei ole ollut.

1 000 €	2018
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	19 027
Ehdollinen vastike	5 005
Vastike yhteensä	24 032
Hankituista varoista ja vastattavaksi otetuista veloista kirjatut määrät	
Yksilöitävissä olevat varat	
Pitkäaikaiset varat	
Aineettomat hyödykkeet (pl. liikearvo)	
Asiakassuhteet	6 398
Kilpailukieltosopimukset	1 179
Muut aineettomat hyödykkeet	307
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	7 884
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	
Koneet ja kalusto	26 435
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet yhteensä	26 435
Pitkäaikaiset varat yhteensä	34 319
Lyhytaikaiset varat	
Vaihto-omaisuus	547
Myyntisaamiset ja muut saamiset	14 645
Rahavarat	-32
Lyhytaikaiset varat yhteensä	15 160
Yksilöitävissä olevat varat yhteensä	49 479
Vastattavaksi otettavat velat	
Muut pitkäaikaiset velat	3 640
Pitkäaikaiset velat yhteensä	3 640
Lyhytaikaiset velat	
Korolliset velat	20 585
Osto- ja muut velat	10 293
Lyhytaikaiset velat yhteensä	30 878
Velat yhteensä	34 518
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	14 961
Liikearvo	9 071

Nordic Modular Group AB

Cramo tiedotti 26.6.2018, että yhtiö on allekirjoittanut sopimuksen koko Nordic Modular Groupin ostosta Nalka Invest AB:n tytäryhtiö Strukturfonden HC11 AB:lta, sekä muilta vähemmistöosakkailta. Kaupan toteuttaminen edellytti Ruotsin kilpailuviranomaisen hyväksyntää, joka saatiin 4.10.2018. Cramo sai kaupan päätökseen lokakuun 2018 lopussa. Velaton kauppahinta oli noin 2,725 miljardia Ruotsin kruunua. Liikearvon ohella aineettomissa hyödykkeissä on identifioitu yrityshankinnan yhteydessä asiakassuhteita ja tavaramerkkejä. Taulukossa esitetään NMG-hankinnasta aiheutuva kokonaisvastike sekä hankittujen varojen ja velkojen käyvät arvot hankintapäivänä.

Vuonna 1956 perustettu Nordic Modular Group on tunnettu toimija siirtokelpoisten tilojen pohjoismaisilla markkinoilla. Yhtiön päämarkkina-alue on Ruotsi, mutta sillä on toimintaa myös Norjassa, Tanskassa ja Suomessa. Yhtiöllä on noin 230 työntekijää ja sen liikevaihto vuonna 2017 vahvistetun tilinpäätöksen mukaan oli 779 miljoonaa Ruotsin kruunua ja EBITA 160 miljoonaa kruunua. Nordic Modular Group palvelee tällä hetkellä kuntia, maakuntia sekä yksityisiä yrityksiä keskittyen ensisijaisesti kouluihin, päiväkoteihin, hoivakotiratkaisuihin ja toimistoihin. Yhtiö suunnittelee, valmistaa, myy ja vuokraa uudelleensijoitettavia rakennuksia kolmen tytäryhtiönsä Temporent AB:n, Nordic Modular Leasing AB:n ja Flexator AB:n kautta. Temporent vuokraa moduuliratkaisuja ja sen kalusto koostuu noin 6 500 moduulista. Yhtiön asiakaskunta on pääosin kuntia ja suuria yksityisiä yrityksiä. Nordic Modular Leasing vuokraa moduuliyksiköitä pääasiassa pitkäaikaisilla sopimuksilla. Flexator suunnittelee, valmistaa ja myy standardoituihin rakennusjärjestelmiin perustuvia siirtokelpoisia rakennuksia aina työmaatilosta laadukkaisiin tilaratkaisuihin.

1 000 €	2018
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	108 523
Vaihtovelkakirjasopimus	52 877
Osakaslainojen takaisinmaksu	32 574
Vastike yhteensä	193 974
Hankituista varoista ja vastattavaksi otetuista veloista kirjatut määrät	
Yksilöitävissä olevat varat	
Pitkäaikaiset varat	
Aineettomat hyödykkeet (pl. liikearvo)	
Asiakassuhteet	23 285
Brändit	2 744
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	26 029
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	
Koneet ja kalusto	98 557
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet yhteensä	98 557
Muut pitkäaikaiset varat	
Osuudet yhteisyrityksissä	1 236
Laskennalliset verosaamiset	2 133
Lainasaamiset	221
Rahoitusleasingisaamiset ja muut saamiset	5 662
Muut pitkäaikaiset varat yhteensä	9 252
Pitkäaikaiset varat yhteensä	133 838
Lyhytaikaiset varat	
Vaihto-omaisuus	3 497
Rahoitusleasingisaamiset	4 816
Myyntisaamiset ja muut saamiset	19 646
Verosaamiset	421
Rahavarat	2 007
Lyhytaikaiset varat yhteensä	30 387
Yksilöitävissä olevat varat yhteensä	164 225
Vastattavaksi otettavat velat	
Korolliset velat	65 826
Laskennalliset verovelat	18 661
Muut pitkäaikaiset velat	1 340
Pitkäaikaiset velat yhteensä	85 828
Lyhytaikaiset velat	
Osto- ja muut velat	22 997
Verovelat	1 064
Varaukset	205
Lyhytaikaiset velat yhteensä	24 266
Velat yhteensä	110 094
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	54 131
Liikearvo	139 843

Hankitut liiketoiminnot tuottivat 13 miljoonan euron liikevaihdon ja 2 miljoonan euron liikevoiton konsernille ajanjaksolla 1. marraskuuta – 31. joulukuuta 2018.

Konsernin liikevaihto olisi ollut 71 miljoonaa euroa ja liikevoitto 13 miljoonaa euroa suurempi, jos yritysosto olisi toteutettu 1. tammikuuta 2018.

Nämä luvut on laskettu käyttäen Nordic Modular-konsernin tuloksia oikaisten ne kuitenkin niillä laskentaperiaate-eroilla, joita Cramolla ja Nordic Modular-konsernilla on, sekä lisäten hankintameno- ja vastattavaksi otettujen aineellisen ja aineettoman käyttöomaisuuden käyvän arvon kohdistusten poistot ikään kuin yritysosto olisi toteutettu 1. tammikuuta 2018.

Alustava hankintameno ja rahana maksettu osuus

Hankintameno maksettiin käteisenä ja rahoitettiin sekä vaihtovelkakirjalainasopimuksella että pankkirahoituksella.

Hankintahinnasta 52,9 miljoonaa euroa (550 miljoonaa Ruotsin kruunua) suoritettiin solmimalla vaihtovelkakirjalainasopimus, jonka mukaan myyjä-osapuolet voivat Cramon harkinnalla merkitä osakkeita yhdistetyssä Nordic Modular-konsernin ja Cramo Adapteon liiketoimintakokonaisuudessa.

Jos yhdistetty liiketoimintakokonaisuus ei irtaudu sovitusti, Cramon tulee maksaa vaihtovelkakirjalaina käteisenä. Jos vaihtovelkakirjalainan haltija kieltäytyy yhdistetystä liiketoimintakokonaisuudesta tarjottavista osakkeista, se saa sovitusti vähennetyn määrän vaihtovelkakirjalainasta. Ehdollisen vähennyksen vaihtovelkakirjalainasta, 4,8 miljoonaa euroa (50,0 miljoonaa Ruotsin kruunua), on katsottu olevan IFRS säännösten tarkoittamaa ehdollista hankintahintaa. Ehdollinen hankintahinta on kirjattu kokonaisuudessaan ja Cramo odottaa, että se tulee suorittamaan koko vaihtovelkakirjalainan määrän 52,9 miljoonaa euroa.

Cramo on sopinut ehdollisesta kauppahinnan oikaisusta määrältään enintään 8,7 miljoonaa euroa (90,0 miljoonaa Ruotsin kruunua), joka toteutuisi jos Nordic Modular-konserni tai Nordic Modular-konsernin ja Cramo Adapteon yhdistetty liiketoimintakokonaisuus myytäisiin 18 kuukauden kuluessa transaktiopäivästä ja tietyt muut ehdot täyttyisivät. Cramo odottaa, että tällä ehdollisella hankintahinnalla ei ole arvoa.

Alla oleva taulukko kuvastaa hankintahinnan yksityiskohtia sekä kassavirtoja Nordic Modular-konsernin hankintaan liittyen.

1 000 €	
Käteisvastike ¹	141 097
Vaihtovelkakirjalainasopimus	52 877
Alustava hankintahinta yhteensä	193 974
Vaihtovelkakirjalainasopimus	-52 877
Hankitut rahavarat	-2 007
Hankintahintaan liittyvä pidätetty käteisosuus	-257
Alustava oikaisu alustavaan kauppahintaan	-504
Nettokassavirta - investoinnit	138 330

1 Sisältäen osakaslainojen takaisinmaksun

Käteisvastike rahoitettiin pankkirahoituksella, jota käytettiin myös Nordic Modular-konsernin pankkilainojen uudelleenrahoitukseen. Kassavirrat liittyen yritysoston rahoitukseen ja Nordic Modular-konsernin lainojen uudelleenrahoitukseen on esitetty rahoituksen nettoraahaviralla konsernin rahavirtalaskelmalla.

Alustava hankintahinta riippuu osakehankintasopimuksen mukaisten laskelmien valmistumisesta.

Hankittujen myyntisaamisten käypä arvo oli 10,5 miljoonaa euroa ja hankittujen rahoitusleasing-saamisten 11,4 miljoonaa euroa. Myyntisaamisten bruttomäärä oli 10,5 miljoonaa euroa, josta 48 tuhatta euroa odotettiin olevan epävarmoja. Rahoitusleasing-saamisten odotettiin olevan varmoja kokonaisuudessaan.

Alustava jäljelle jäävä liikearvo on määrältään 139,8 miljoonaa euroa. Liikearvo koostuu työvoimasta, synergioista ja vahvasta markkina-asemasta Ruotsissa. Liikearvon odotetaan olevan kokonaisuudessaan verovähennyskelvoton.

Yritysostoon liittyvät kulut 1,8 miljoonaa euroa sisältyvät Liiketoiminnan muihin kuluihin konsernin tuloslaskelmalla ja liiketoiminnan nettoraahaviralla konsernin rahavirtalaskelmalla.

2017

Just Pavillon A/S

Cramo allekirjoitti kesäkuussa 2017 sopimuksen hankkiakseen Just Pavillon A/S:n liiketoiminnan. Hankinta vahvistaa Cramon siirtokelpoisten tilojen tarjontaa Tanskassa. Yrityskauppaan sisältyivät Just Pavillon A/S:n siirtokelpoiset tilat, asiakassopimukset ja muu omaisuus. Just Pavillonin vuoden 2016 liikevaihto oli 27 miljoonaa Tanskan kruunua. Kaupalla ei ollut olennaista vaikutusta konsernin liikevaihtoon ja tulokseen vuonna 2017.

Just Pavillonin tuotteet täydentävät Cramon liiketoimintaa Tanskassa. Yrityksen tuotevalikoima käsittää 360 siirtokelpoista tilaa, joita käytetään lähinnä kouluina ja toimistoina. Just Pavillonin laadukas Series 9000 -tuote on suunniteltu koulujen tarpeisiin. Tanskan markkinoiden parhaimmiston lukeutuva tuote on asiakkaiden hyvin tuntema ja arvostama.

Alla olevassa taulukossa on esitetty yhteenvedo hankintamenolaskelmasta.

1 000 €	2017
Luovutettu vastike	
Käteisvastike	8 731
Ehdollinen vastike	
Vastike yhteensä	8 731
Hankituista varoista ja vastattavaksi otetuista veloista kirjatut määrät	
Yksilöitävissä olevat varat	
Pitkäaikaiset varat	
Aineettomat hyödykkeet	
Asiakassuhteet	1 990
Kilpailukieltosopimukset	86
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 076
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	
Koneet ja kalusto	5 455
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet yhteensä	5 455
Pitkäaikaiset varat yhteensä	7 531
Yksilöitävissä olevat varat yhteensä	7 531
Vastattavaksi otettavat velat	
Korolliset velat	
Osto- ja muut velat	
Vastattavaksi otettavat velat yhteensä	
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	7 531
Liikearvo	1 199
Myyntit	
Vuonna 2018 ei ollut yritysmyyntejä.	
Vuonna 2017 Cramo teki kaksi yritysmyyntiä.	
1 000 €	2017
Tytäryhtiöosakkeiden nettomyyntihinta	4 560
Liiketoiminnan nettomyyntihinta	23 614
Vastike yhteensä	28 174

Heinäkuussa 2017 Cramo allekirjoitti sopimuksen myydäkseen kone- ja laitevuokraustoimintonsa Tanskassa. Tanskan kone- ja laitevuokraustoimintojen vuoden 2016 liikevaihto oli 149 miljoonaa Tanskan kruunua (20 miljoonaa euroa) ja vertailukelpoinen EBITA-liikevoitto 4,6 miljoonaa Tanskan kruunua (0,6 miljoonaa euroa). Kaupasta kirjattiin 1,1 miljoonan euron kertaluonteinen myyntitappio vuoden 2017 tulokseen.

Kyseessä oli liiketoiminnan myynti, jossa kaikki Cramon kone- ja laitevuokraukseen Tanskassa sisältyvät toiminnot, mukaan lukien vuokrat, koneet ja -laitteet, varasto, asiakassopimukset ja toimipisteiden vuokrasopimukset siirtyivät ostajalle. Kauppa saatiin päätökseen 31.8.2017.

Elokuussa 2017 Cramo allekirjoitti sopimuksen myydäkseen Latvian ja Kaliningradin toimintonsa. Kaupassa Cramo myi Latviassa ja Kaliningradissa toimivien yhtiöidensä SIA Cramon ja Cramo Kaliningrad 000:n osakekannan AS Storent Investmentsille. Kauppaan sisältyivät yhtiöiden kaikki varat ja vastuut. Kauppa toteutettiin 1.8.2017.

Kaupalla oli 1,8 miljoonan euron positiivinen vaikutus Cramon vuoden 2017 tulokseen. Latvian ja Kaliningradin toimintojen vuoden 2016 yhteenlaskettu liikevaihto oli 6,3 miljoonaa euroa ja vertailukelpoinen EBITA-liikevaihto -0,8 miljoonaa euroa.

1 000€	2017
SIA Cramon ja Cramo Kaliningrad 000:n osakekannan myynti	
Myyntihinta	6 827
Korollisten velkojen takaisinmaksu	2 267
Tytäryhtiöosakkeiden nettomyyntihinta	4 560
Myyntiin liittyvät konsultointikulut	284
Varat	
Koneet ja kalusto	4 145
Myynti- ja muut saamiset	978
Muut lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset	209
Rahavarat	213
Varat yhteensä	5 545
Velat	
Korolliset velat	2 291
Muut velat ja varukset	743
Velat yhteensä	3 034
Myyty nettovarallisuus	2 511
Myyntivoitto	1 765
1 000€	
Cramon Tanskan kone- ja laitevuokraustoimintojen myynti	
Myyntihinta	23 614
Myyntiin liittyvät konsultointikulut	292
Muut myyntitappioon vaikuttavat kulut	955
Varat	
Koneet ja kalusto	23 740
Vaihto-omaisuus	279
Muut käyttöpääomaerät	160
Myydyt varat yhteensä	24 179
Velat	
Muut velat	687
Myyty nettovarallisuus	23 492
Liiketoimintamyynnin nettotappio	-1 125

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

7. YHTEISYRITYKSET

Täsmäytyslaskelma

1 000 € Yhteenveto	Ungabostäder Haninge AB		Fortrent		Fellesutleie AS		Yhteensä	
	11-12/2018	2018	2017	2018	2017	2018	2017	
Kirjanpitoarvo 1.1.	747	11 658	12 159		242	12 412	12 401	
Tilikauden tulos	-13	1 032	2 078		80	1 019	2 158	
Muut laajan tuloksen erät		-3 555	-2 579		-23	-3 555	-2 602	
Kirjanpitoarvo 31.12.	734	9 135	11 658		300	9 875	11 958	
Konsernin osuus yhteisyrityksestä (50 %)	370	4 567	5 829		150	4 938	5 979	
Transaktiokustannukset		1 091	1 091			1 091	1 091	
Investoinnin kirjanpitoarvo	370	5 653	6 920		150	6 024	7 069	

Fortrent on Venäjällä ja Ukrainassa toimiva rakennuskoneiden- ja laitteiden vuokrausyritys. Yhtiön omistajuus ja hallinta on jaettu Cramon ja Ramirentin kesken tasan 50/50. Ungabostäder Haninge AB on ruotsalainen yritys, josta Cramo omistaa 50%. Cramo esittää osuutensa yhteisyrityksien tuloksesta konsernin tuloslaskelmassa käyttökäteen (EBITDA) yläpuolella pääomaosuusmenetelmällä.

Cramo ja Ramirent ovat myöntäneet yhteisyritykselle lainan, josta tilikauden 2018 lopussa on jäljellä 17,4 miljoonaa euroa. Tilikaudella 2018

Fortrent on lyhentänyt lainoja 2,9 (5,6) miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi Cramo on myöntänyt 0,2 miljoonan euron lainan Ungabostäder Haninge AB:lle. Tilikaudella 2018 lainasta ei ole tehty lyhennyksiä.

Fortrentin Ukrainan liiketoiminnot lopetetaan vuoden 2019 aikana.

Uudelleenorganisointikustannukset ovat noin 0,5 miljoonaa euroa.

Lisäksi konserni likvidoi omistuksensa yhteisyrityksestä Fellesutleie AS vuonna 2018. Likvidoinnilla ei ollut merkittävää tulosvaikutusta.

1 000 € Taseen yhteenveto	Ungabostäder Haninge AB		Fortrent		Fellesutleie AS	
	2018	2018	2017	2018	2017	
Lyhytaikaiset varat						
Rahavarat	162	387	447		378	
Muut lyhytaikaiset varat pois lukien rahavarat	77	4 758	6 129			
Lyhytaikaiset varat yhteensä	239	5 145	6 576		378	
Lyhytaikaiset velat						
Muut lyhytaikaiset velat	736	4 369	4 000		14	
Lyhytaikaiset velat yhteensä	736	4 369	4 000		14	
Pitkäaikaiset varat						
Liikearvo		4 373	5 023			
Yrityshankintaan liittyvät aineettomat hyödykkeet		2 548	3 666			
Muut pitkäaikaiset varat	3 106	19 945	21 630			
Laskennalliset verosaamiset		1 161	1 658			
Pitkäaikaiset varat yhteensä	3 106	28 027	31 977			
Korolliset velat						
Korolliset velat	1 875	17 387	20 306			
Laskennalliset verovelat		2 281	2 589		64	
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 875	19 668	22 895		64	
Nettovarallisuus	734	9 135	11 658		300	

Fortrentillä on vastuusitoumuksia 0,1 (0,3) milj. euroa

1 000 € Laajan tuloslaskelman yhteenveto	Ungabostäder Haninge AB ¹		Fortrent		Fellesutleie AS	
	2018	2018	2017	2018	2017	
Liikevaihto		29 889	32 225		251	
Materiaalit ja palvelut		-9 103	-8 963			
Muut kulut		-11 246	-11 753		-145	
Poistot ja arvonalentumiset käyttöomaisuudesta		-6 140	-6 980			
EBITA-liikevoitto / -tappio		3 400	4 529		106	
Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot ja arvonalentumiset		-693	-788			
Korkokulut		-497	-604			
Muut rahoituskulut		-651	-549		-52	
Voitto / tappio ennen varauksia ja veroja		1 559	2 588		54	
Tuloverot		-527	-510		27	
Tilikauden voitto / tappio		1 032	2 078		80	
Muut laajan tuloksen erät		-3 555	-2 579		-23	
Tilikauden laaja tulos		-2 523	-501		58	

¹ Tuloslaskelmaerittelyn esittäminen yhteisyrityksestä Ungabostäder i Haninge AB ei ole käytännössä mahdollista IAS 1:113 tarkoittamalla tavalla. Kyseinen yhteisyritys on ollut osa Cramoa NMG-yritysosasta lähtien, josta on esitetty IFRS 3:45 mukainen alustava hankintamenolaskelma. Konsolidoidun tilikauden tuloksen määrä yhteisyrityksestä oli 13,1 tuhatta euroa vuonna 2018.

8. LASKENNALLISET VEROT

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on esitetty taseessa seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Laskennalliset verosaamiset	14 527	13 692
Laskennalliset verovelat	99 919	79 821
Laskennalliset verovelat (netto)	85 392	66 129

Muutokset laskennallisissa verosaamisissa ja verovelloissa tilikauden aikana:

1 000 €	1.1.2018	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	Ostetut / myydyt liiketoiminnot	Kurssierot	31.12.2018
Laskennalliset verosaamiset						
Vahvistetut tappiot	6 920	-69			-34	6 817
Korkotuottojen kahdenkertainen verotus ²	1 578					1 578
Negatiivinen poistoero	855	-1 127		2 133	-4	1 857
Rahoitusleasing	95	-95				
Suojausrahaston arvostusero	1 563		-134			1 429
Johdannaisinstrumentit	350	-151				199
Sisäisen katteen eliminointi	547	746				1 293
Etuuspohjaiset eläkevelat	401	224	-14			611
Muut väliaikaiset erot	1 383	-618			-22	743
Yhteensä	13 692	-1 090	-148	2 133	-60	14 527
Laskennalliset verovelat						
Poistoerot	64 830	2 332		5 228	-2 305	70 084
Rahoitusleasing	3 624	-1 465			-82	2 077
Johdannaisinstrumentit	158	214				372
Pitkäaikaisten varojen arvostaminen käypään arvoon hankituissa liiketoiminnoissa	10 230	-2 715		18 643	-118	26 040
Jakamattomat voittovarot ¹	350	500				850
Muut väliaikaiset erot	629	204			-337	496
Yhteensä	79 821	-930		23 871	-2 842	99 919
Laskennalliset verovelat (netto)	66 129	160	148	21 738	-2 782	85 392

1 000 €	1.1.2017	Kirjattu tulos- vaikutteisesti	Kirjattu muihin laajan tuloksen eriin	Ostetut / myydyt liiketoiminnot	Kurssierot	31.12.2017
Laskennalliset verosaamiset						
Vahvistetut tappiot	7 285	-200			-165	6 920
Korkotuottojen kahdenkertainen verotus ²	862	716				1 578
Negatiivinen poistoero	866	-46			35	855
Rahoitusleasing	172	-80			3	95
Suojausrahaston arvostusero	2 090		-527			1 563
Johdannaisinstrumentit	3	347				350
Sisäisen katteen eliminointi	755	-208				547
Etuuspohjaiset eläkevelat	539	-122	-12		-4	401
Muut väliaikaiset erot	1 302	26			55	1 383
Yhteensä	13 874	433	-539		-76	13 692
Laskennalliset verovelat						
Poistoerot	60 900	6 083			-2 154	64 830
Rahoitusleasing	2 700	951			-27	3 624
Johdannaisinstrumentit	177	-19				158
Pitkäaikaisten varojen arvostaminen käypään arvoon hankituissa liiketoiminnoissa	11 134	-819			-85	10 230
Jakamattomat voittovarot ¹	325	25				350
Muut väliaikaiset erot	95	382			152	629
Yhteensä	75 331	6 603			-2 114	79 821
Laskennalliset verovelat (netto)	61 457	6 170	539		-2 038	66 129

1 Viron jakamattomista voittovaroista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska voitonjako on konsernin päätäntävällässä.

2 Cramo Oyj:n Suomen verohallinnolta saatujen jälkiverotuspäätösten mukaan yhtiön Belgian rahoitusyhtiön korkotuotot vuosilta 2009-2013 on verotettu osittain Suomessa. Cramo Oyj on valittanut Suomen hallinto-oikeuteen vuosia 2009-2012 koskevaan verotuspäätökseen liittyvästä noin miljoonan euron veronkorotuksesta. Vuonna 2017 Cramo Oyj täydensi valitusta Suomen hallinto-oikeuteen koskien vuosia 2011-2013. Valituksen täydennyksessä Cramo Oyj vaati kumottavaksi korkotuottojen verotuksen Suomessa. Suomen hallinto-oikeus hylkäsi valituksen 6.4.2018 antamallaan päätöksellä. Cramo Oyj on valittanut hallinto-oikeuden päätöksestä Suomen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Cramo Oyj on viennyt asian koskien vuosia 2009-2010 Belgian ja Suomen väliseen verosopimusmenettelyyn (MAP-prosessi) siltä osin kuin Cramo on verotettu kahteen kertaan. Belgian ja Suomen veroviranomaiset antoivat päätöksensä verosopimusmenettelyssä (MAP). Ratkaisu vastasi Suomen verotuksen oikeuslautakunnan päätöksiä. Belgian rahoitusyhtiö Cramo Finance NV tulee tekemään hakemuksen Belgian veroviranomaisille kahdenkertaisen verotuksen poistamiseksi. Tuottoihin, joihin kohdistuu kahdenkertainen verotus, on kirjattu 1,6 (1,6) miljoonan euron suuruinen laskennallinen verosaaminen.

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu tytäryhtiöiden verotappioista siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että niitä voidaan hyödyntää tulevia verotettavia tuloja vastaan. Konsernitilinpäätöksessä on jätetty kirjaamatta laskennallista verosaamista 11.500 (10.410) tuhatta euroa tappiollisten konserniyhtiöiden verotappioista.

Erittely muihin laajan tulokseen eriin liittyivistä veroista on esitetty liitetiedoissa 27 Tuloverot.

9. RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KÄYVÄT ARVOT

1 000 € 31.12.2018	Liite	Käypään arvoon tulos- vaikutteisesti kirjattavat erät	Jaksotettuun hankinta- menoon kirjatut erät	Suojaus- laskennan alaiset johdannaiset	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Käyvän arvon hierarkia
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Korolliset saamiset	11		8 918		8 918	8 918	2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11		8 111		8 111		
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Johdannaisinstrumentit	10	1 894			1 894	1 894	2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11		150 183		150 183		
Rahavarat	13		6 391		6 391	6 391	2
Yhteensä		1 894	173 602		175 497		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat	15		598 603		598 603	609 594	2
Johdannaisinstrumentit	10			7 202	7 202	7 202	2
Muut pitkäaikaiset velat	17		1 632		1 632		
Lyhytaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat	15		111 327		111 327	111 327	2
Johdannaisinstrumentit	10	407			407	407	2
Ostovelat ja muut velat	18		91 342		91 342		
Yhteensä		407	802 904	7 202	810 512		

1 000 € 31.12.2017	Liite	Käypään arvoon tulos- vaikutteisesti kirjattavat erät	Jaksotettuun hankinta- menoon kirjatut erät	Suojaus- laskennan alaiset johdannaiset	Kirjanpito- arvo	Käypä arvo	Käyvän arvon hierarkia
Pitkäaikaiset rahoitusvarat							
Korolliset saamiset	11		10 153		10 153	10 153	2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11		909		909		
Lyhytaikaiset rahoitusvarat							
Johdannaisinstrumentit	10	788			788	788	2
Myyntisaamiset ja muut saamiset	11		122 230		122 230		
Rahavarat	13		2 594		2 594	2 594	2
Yhteensä		788	135 886		136 674		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat	15		296 756		296 756	307 849	2
Johdannaisinstrumentit	10			7 817	7 817	7 817	2
Muut pitkäaikaiset velat	17		1 606		1 606		
Lyhytaikaiset rahoitusvelat							
Korolliset velat	15		88 174		88 174	88 174	2
Johdannaisinstrumentit	10	680			680	680	2
Ostovelat ja muut velat	18		87 367		87 367		
Yhteensä		680	473 903	7 817	482 400		

Johdannaisinstrumentit

Valuuttatermiinien käyvät arvot määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikursseja vastaavan pituisille sopimuksille. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on määritetty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinakorot. Jos käytetään vastapuolen hintanoteerausta, konserni laatii lisäksi oman tarkistuslaskelman yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä käyttäen.

Korolliset saamiset ja velat

Saamisten ja lainojen käypä arvo pohjautuu diskontattuihin rahavirtoihin. Diskonttokorkona on käytetty korkoa, jolla konserni saisi vastaavaa uutta lainaa ulkopuolelta, tai tekisi uuden sijoituksen, tilinpäätöshetkellä. Kokonaiskorko muodostuu riskittömästä korosta ja yrityskohtaisesta riskipremiosta. Rahoitusleasingosimusten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat rahavirrat korolla, joka peilaa vastaavien sopimusten korkoa.

Myynti- ja muut saamiset sekä osto- ja muut velat

Myynti- ja muiden saamisten sekä osto- ja muiden velkojen alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen saamisten ja velkojen maturiteetti huomioon ottaen.

Käyvän arvon hierarkia käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista ja -veloista

Käypään arvoon arvostettavat rahoitusinstrumentit jaotellaan seuraavan kolmitasoisien käyvänarvon hierarkian mukaisesti.

- Hierarkian tason 1 käyvät arvot perustuvat täysin samanlaisten omaisuuserien tai velkojen noteerattuihin (oikaisemattomiin) hintoihin toimivilla markkinoilla.
- Tason 2 instrumenttien käyvät arvot perustuvat merkittäviltä osin muihin syöttötietoihin kuin tason 1 sisältyviin noteerattuihin hintoihin, mutta kuitenkin tietoihin, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle ovat todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina).
- Tason 3 instrumenttien käyvät arvot puolestaan perustuvat omaisuuserää tai velkaa koskeviin syöttötietoihin, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat syöttötiedot), vaan merkittäviltä osin johdon arvioihin ja niiden käyttöön yleisesti hyväksytyissä arvostusmalleissa.

10. RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Konserni altistuu liiketoiminnassaan useille rahoitusriskeille: markkinariskille (sisältäen valuuttariskin ja rahavirran korkoriskin), luottoriskille ja likviditeettiriskille. Konsernin riskienhallinnan tavoitteena on minimoida rahoitusmarkkinoiden muutosten haitalliset vaikutukset konsernin tulokseen, rahavirtoihin ja taseeseen sekä varmistaa riittävä maksuvalmius. Konserni käyttää johdannaisinstrumentteja tiettyjen riskipositioidensa suojaamiseen.

Riskienhallinnan toteutuksesta vastaa konsernin keskitetty rahoitustoiminto. Konsernin rahoitustoiminto tunnistaa, arvioi ja suojaa rahoitusriskejä tiiviissä yhteistyössä operatiivisten yksiköiden kanssa hallituksen hyväksymän rahoituspolitiikan mukaisesti. Rahoitustoiminnon tavoitteena on varmistaa, että yhtiöllä on riittävästi varoja harjoittaa liiketoimintaa kaikkina aikoina ilman rajoitteita, tuottaa tarpeellisia rahoituspalveluja liiketoimintayksiköille, minimoida rahoituskustannukset, hallita rahoitusriskejä (valuutta-, korko-, maksuvalmius- ja jälleenrahoitusriskit, luottoriskit sekä operatiiviset riskit) sekä tuottaa johdolle säännöllisesti informaatiota konsernin ja sen liiketoimintayksiköiden rahoituksellisesta tilanteesta ja riskeistä. Lisäksi konsernin rahoitustoiminto seuraa aktiivisesti konsernin taloudellisten kovenanttien toteutuma-arvoja sekä ennakoii rahoituksellista liikkumavaraa suhteessa kovenanttien maksimiarvoihin osana konsernin liiketoiminnan suunnittelua.

MARKKINARISKI

Korkoriski

Markkinakorkojen muutoksilla on vaikutusta konsernin nettokorkoihin sekä korollisten saamisten ja velkojen sekä johdannaissopimusten käypiin arvoihin. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on pienentää korkojen muutoksen vaikutusta tuloslaskelmaan, taseeseen ja kassavirtaan ottaen myös huomioon nettovelkapolitiikan markkina-arvon.

Konsernin korkoriski liittyy ensisijaisesti pitkäaikaiseen lainasalkkuun. Konserni on pääasiallisesti altistunut korkojen rahavirtariskille, joka syntyy vaihtuvakorkoisista veloista. Tätä tasapainottaa osaltaan kiinteäkorkoi-

set joukkovelkakirjalainat. Tilinpäätöspäivänä 47,0 (76,5) prosenttia korollisista veloista on johdannaisten vaikutus mukaan lukien kiinteäkorkoista. Tilikauden 2018 ja 2017 aikana konsernin lainat ovat olleet pääosin EUR-määräisinä. Rahoitusleasingvelkojen valuuttajakauma on esitetty myöhemmin tässä liitetiedossa. Rahoitussalkun korkosidonnaisuusaika oli 1,5 (3,1) vuotta. Rahoituspolitiikan mukainen raja kiinteäkorkoisten lainojen osuudelle koko lainasalkusta on 20–80 prosenttia sekä korkosidonnaisuusajalle 1–4 vuotta.

Konserni hallinnoi korkojen rahavirtariskiä käyttämällä koronvaihtosopimuksia rahoituspolitiikan puitteissa. Koronvaihtosopimuksia käytämällä saadaan tavoitteen mukaisesti vaihtuvakorkoinen laina vaihdettua kiinteäkorkoiseksi. Koronvaihtosopimusten nimellisarvo 31.12.2018 oli 130,0 (130,0) miljoonaa euroa. Kaikkiin koronvaihtosopimuksiin sovellettiin IFRS 9 mukaista suojauslaskentaa. Koronvaihtosopimuksilla suojataan muuttuvakorkoisen velan aiheuttamien kassavirtojen muutoksilta ja vaikutusta tulokseen. Kaikki suojauslaskennan alaiset suojaukset ovat kassavirtasuojauksia ja muuttuvakorkoisten velkojen ja koronvaihtosopimusten välinen taloudellinen suhde perustuu sopimusehtojen ja koronmääräytyksen samankaltaisuuteen. Suojauksessa voi esiintyä tehottomuutta, jos kassavirtojen toteutumisajankohdassa on eroja, jos vastapuolen riski muuttuu merkittävästi tai jos kokonaismäärä tai suojattavan velan markkina-arvo muuttuu. Korkojohdannaisten erääntymisaikataulu sekä keski-korko on esitetty talulukossa korkojohdannaista koskevassa kappaleessa.

IFRS 7 -standardin mukaisen herkkyyssanalyysin perusteella, jos konsernin euromääräisten lainojen korkotaso 31.12.2018 olisi muiden muututtajien pysyessä paikallaan ollut yhden prosenttiyksikön verran korkeampi/matalampi, olisi vaikutus konsernin tulokseen ennen veroja ollut -2,7/-1,0 (-0,8/-0,9) miljoonaa euroa, johtuen vaihtuvakorkoisten lainojen ja korkosuojauksen korkovirtojen muutoksesta. Korkotason muutoksen vaikutus muihin laajan tuloksen eriin olisi ollut +3,9/-3,9 (+5,0/-5,0) miljoonaa euroa johtuen suojauslaskennan alaisten korkosuojauksien markkina-arvon muutoksesta. Herkkyyssanalyysi esitetään seuraavassa taulukossa.

M€	2018				2017			
	Tuloslaskelma		Muut laajan tuloksen erät		Tuloslaskelma		Muut laajan tuloksen erät	
Korkotason muutoksen vaikutus	+ 1%	- 1%	+ 1%	- 1%	+ 1%	- 1%	+ 1%	- 1%
Korolliset velat ja saamiset	-3,7				-1,8			
Suojauslaskennan alaiset korkojohdannaiset	1,0	-1,0	3,9	-3,9	0,9	-0,9	5,0	-5,0
Yhteensä	-2,7	-1,0	3,9	-3,9	-0,8	-0,9	5,0	-5,0

Valuuttariski

Konserni toimii kansainvälisesti ja on siten altistunut valuuttakurssivaihteluista aiheutuville riskeille. Konsernin merkittävimmät valuuttapolitiot muodostuvat Ruotsin, Norjan ja Tanskan kruunu -määräisistä eristä. Valuuttakurssiriski syntyy pääasiassa nettosijoituksista ulkomaisiin tytäryhtiöihin (muuntoeroriski) sekä taseen valuuttamääräisistä eristä.

Konsernin sisäisen rahoituksen sekä taseen valuuttamääräisistä eristä syntyvää valuuttakurssiriskiä suojataan ensisijaisesti valuuttatermiineillä, joiden erääntyminen on esitetty tämän liitetiedon taulukoissa. Näihin johdannaisiin ei sovellettu tilikaudella suojauslaskentaa, vaan käyvän arvon muutos kirjattiin tulosvaikutteisesti.

Konserniyhtiöiden myynti tapahtuu kunkin yksikön toimintavaluutassa eikä konserni tältä osin altistu merkittäville valuuttakurssiriskeille. Konsernin ostot tapahtuvat sekä euroissa että paikallisissa valuutoissa. Ostosta aiheutuva valuuttakurssiriski katsotaan tuloksen kannalta niin vähäiseksi, että rahoituspolitiikan mukaisesti tulevia ostoja ei suojata.

IFRS 7 -standardin edellyttämä herkkyyssanalyysi havainnollistaa konsernin tuloksen ja oman pääoman herkkyyttä valuuttakurssin muutokselle. Konsernin valuuttakurssimuutoksille avoin europositio muita toiminnallisia valuuttoja kohtaan syntyy ostovelosta, muissa kuin paikallisvaluutassa olevista leasingvastuista sekä konsernirahoituksen avoimesta positioista.

Oheisessa taulukossa on esitetty konsernin avoin positio sekä herkkyyssanalyysin mukaiset vaikutukset konsernin omaan pääomaan. Herkkyyssanalyysi perustuu euron 10 prosentin muutokseen konsernin kaikkia toimintavaluuttoja vastaan.

1 000 €	31.12.2018		31.12.2017	
	Nettoinvestointi	Herkkyyss	Nettoinvestointi	Herkkyyss
Muuntoeroriski ja suojaukset				
SEK	616 499	-/+ 61 650	433 704	-/+ 43 370
DKK	26 718	-/+ 2 672	21 724	-/+ 2 172
NOK	49 106	-/+ 4 911	40 350	-/+ 4 035
Muut valuutat	32 171	-/+ 3 217	28 533	-/+ 2 853
Yhteensä	724 493	-/+ 72 449	524 312	-/+ 52 431

Vuosina 2018 ja 2017 Cramo ei ole suojannut tytäryhtiöihin tehtyjä nettoinvestointeja.

Tilikaudella 2018 muun kuin euromääräisten nettoinvestointien muuntoeroja kertyi SEK-määräisistä nettoinvestoinneista -16,8 (-12,5) miljoonaa euroa, DKK-määräisistä 0,0 (0,0) miljoonaa euroa, NOK-määräisistä

-0,5 (-3,1) miljoonaa euroa ja muun valuutan määräisistä yhteensä -0,6 (-0,2) miljoonaa euroa. Näiden lisäksi yhteisyritys Fortrentin kautta tulevaa muuntoeroa kertyi -1,8 (-1,3) miljoonaa euroa. Kumulatiivisesti muihin laajan tuloksen eriin on kirjattu kaikista yhteensä -67,4 (-53,8) miljoonaa euroa.

1 000 € Transaktioriski ja suojaukset	31.12.2018				31.12.2017			
	Transaktiopoistio	Suojaukset	Avoin positio	Herkkyys	Transaktiopoistio	Suojaukset	Avoin positio	Herkkyys
SEK	2 098	-1 755	343	-/+ 34	-37 802	33 320	-4 481	+/- 448
DKK	18 354	-17 350	1 004	-/+ 100	22 436	-19 812	2 624	-/+ 262
NOK	35 510	-33 373	2 138	-/+ 214	33 616	-28 963	4 654	-/+ 465
Muut valuutat	11 218	-11 032	185	-/+ 19	9 915	-8 917	998	-/+ 99
Yhteensä	67 180	-63 510	3 670	-/+ 367	27 794	-24 371	3 423	-/+ 379

Cramo Services AB on tehnyt valuuttasuojia Cramo konsernin tavallisisa valuutoissa, tarkoituksena suojata operatiivisia kassavirtoja. Cramo Services AB:n avoin positio on 7 tuhatta euroa ja valuuttasuojien nimellisarvo on yhteensä 8,7 miljoonaa euroa. Cramo Services AB:n valuuttakaupat eivät sisälly yllä ilmoitettuihin lukuihin.

Hintariski

Konsernilla on vähäinen määrä noteeraamattomia osakkeita, jotka eivät muodosta merkittävää hintariskiä. Konserni ei ole altistunut hyödykeriskeille.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

1 000 € Johdannaissopimusten käyvät arvot	31.12.2018				31.12.2017			
	Nimellisarvo	Positiivinen käypä arvo	Negatiivinen käypä arvo	Netto käypä arvo	Nimellisarvo	Positiivinen käypä arvo	Negatiivinen käypä arvo	Netto käypä arvo
Valuuttajohdannaissopimukset	176 574	1 894	-407	1 487	110 972	788	-680	108
Koronvaihtosopimukset	130 000		-7 202	-7 202	130 000		-7 817	-7 817
Yhteensä	306 574	1 894	-7 608	-5 715	240 972	788	-8 497	-7 709

Yhtiön vuosina 2018 ja 2017 käyttämiin johdannaissopimuksiin kuuluivat valuuttatermiinit ja koronvaihtosopimukset sekä 2018 myös valuuttaoptiot. Kyseisiä sopimuksia on käytetty konsernin rahoituspolitiikan mukaiseen suojaukseen.

Valuuttajohdannaisten käyvän arvon muutos on kirjattu tulosvaikutteisesti. Suojauslaskentaan kuuluvien korkojohdannaisten käyvän arvon muutos on kirjattu muihin laajan tuloksen eriin laskennallisella verolla vähennettynä. Tilinpäätöshetken johdannaissopimusten positio vastaa hyvin tilikauden aikana ylläpidettyä positiota.

**1 000 €
Suojaattavat erät ja suojaukset**

	Pääoma	Kirjanpitoarvo		Taseen rivi, millä transaktio on raportoitu
		Varat	Velat	
Kassavirtasuojaus				
Korkoriski				Pitkäaikaiset velat - Johdannaissopimukset
Suojaukset - Koronvaihtosopimukset	130 000		7 202	
Suojaattavat erät - Korolliset velat	130 000		130 000	Pitkäaikaiset korolliset velat

**1 000 €
Tuloslaskelma**

	Korkojohdannaisten arvostuksen muutos konsernin laajassa tuloslaskelmassa	Suojauslaskennan tehottomuuden vaikutus tulokseen	Tuloslaskennan rivi jolla suojaus- laskennan tehottomuus on raportoitu
Kassavirtasuojaus			
Korkoriski			Rahoitus tuotot tai rahoitus kulut
Korolliset velat	615		

1 000 € Johdannaissopimusten erääntymisaikataulu, 2018	Keskiarvo korko	2019	2020	2021	2022	2023	2024+	Yhteensä
Valuuttajohdannaissopimukset		176 574						176 574
Koronvaihtosopimukset	1,7 %		20 000	20 000	65 000	25 000		130 000
Johdannaissopimukset yhteensä		176 574	20 000	20 000	65 000	25 000		306 574

1 000 € Johdannaissopimusten erääntymisaikataulu, 2017	Keskiarvo korko	2018	2019	2020	2021	2022	2023+	Yhteensä
Valuuttajohdannaissopimukset		110 972						110 972
Koronvaihtosopimukset	1,7 %			20 000	20 000	65 000	25 000	130 000
Johdannaissopimukset yhteensä		110 972		20 000	20 000	65 000	25 000	240 972

Cramo tekee johdannaiskauppoja master netting agreement -sopimusten puitteissa. Keskinäiset velat ja saamiset kunkin vastapuolen kanssa selvitetään yleensä nettomaksuilla. Tietyissä luottoriskitapahtumissa, kuten irtisanomistilanteessa, kaikki sopimusten puitteissa olevat avoimet kaupat päätetään ja selvitetään maksamalla vain yksi nettosumma. Netotussopimusten nojalla johdannaissopimuksia ei voida esittää taseessa netotettuna. Seuraavassa taulukossa esitetään käyvät arvot rahoitusinstrumenteista, joihin sovelletaan edellä kuvattuja sopimuksia.

1 000 €	2018	2017
Johdannaisvarat		
Bruttomäärinä taseessa esitetyt varat	1 894	788
Netotusjärjestelyn piirissä olevat erät	-659	-574
Yhteensä	1 236	214

LUOTTORISKI

Konsernin politiikka määrittelee asiakkaiden, sijoitustransaktioiden ja johdannaisopimusten vastapuolten luottokelpoisuusvaatimukset sekä sijoitusperiaatteet. Konsernilla ei ole merkittäviä luottoriskikeskittymiä, koska sillä on laaja asiakaskunta, joka on jakautunut maantieteellisesti laajalle alueelle ja konserni luotottaa yrityksiä ja yksityishenkilöitä, joilla on asianmukaiset luottotiedot. Konsernin luottoriskin enimmäismäärä on saamisten ja muiden rahoitusvarojen käypä arvo 31.12.2018.

Myyntisaamisten erääntymisjakauma on esitetty liitetiedossa 11.

Myös luottotappioiden ja luottotappiovarausten määrät esitetään liitetiedossa 11. Saamiset eivät sisällä merkittäviä riskikeskittymiä.

JÄLLEENRAHOITUS- JA LIKVIDITEETTIRISKI

Liiketoiminnan dynaamisen luonteen vuoksi konsernin rahoitustoiminto hallinnoi konsernin likvideettiriskiä varmistamalla rahoituksen joustavuuden ja saatavuuden riittävillä sitovilla rahoituslimiiteillä. Konserni käyttää useita rahoituslähteitä ja velat ovat pääsääntöisesti pitkäaikaisia.

1 000 €	2018	2017
Johdannaisvelat		
Bruttomäärinä taseessa esitetyt velat	7 608	8 497
Netotusjärjestelyn piirissä olevat erät	-659	-574
Yhteensä	6 950	7 923

Konsernilla on sitovia rahoituslimiittejä ja muita luottojärjestelyjä, joita se voi käyttää tasapainottaakseen likvideettiiä. Tilinpäätöshetkellä käyttämättömät sitovat rahoituslimiitit olivat yhteensä 258,5 (267,2) miljoonaa euroa, joista pitkäaikaisia 235,0 (250,0) miljoonaa euroa ja lyhytaikaisia 23,5 (17,2) miljoonaa euroa.

Pienentääkseen jälleenerahoitusriskiä konserni pyrkii hajauttamaan lainojen erääntymisiä ja neuvottelee hyvissä ajoin tarpeen mukaan uusia sitovia luottolimiittejä. Nordic Modular Groupin hankinta rahoitettiin uudella 210 miljoonan euron kaksivuotisella pankkilainalla sekä 550 miljoonan Ruotsin kruunun määräisellä vaihtovelkakirjalainalla, jota myyjät voivat käyttää tiettyjen ehtojen täytyessä Cramo siirtokelpoisten tilojen liike-toimintaan uudelleensijoittamiseksi.

Alla olevassa taulukossa on esitetty rahoitusvelkojen ja johdannaisinstrumenttien sopimusperusteinen maturiteettianalyysi. Luvut kuvaavat diskonttaamattomia kassavirtoja. Maturiteettijakaumaan on sisällytetty johdannaiset, joiden sopimuksiin perustuvien juoksuajkojen tunteminen on välttämätöntä rahavirtojen ajoituksen ymmärtämisen kannalta.

1 000 €	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Rahoitusvelkojen takaisinmaksuaikataulu 31.12.2018					
Johdannaiset					
Valuuttatermiinit, kassasta maksut	-407				-407
Valuuttatermiinit, kassaan maksut	1 894				1 894
Koronvaihtosopimukset, kassasta maksut	-2 209	-2 071	-1 637	-1 210	-7 127
Koronvaihtosopimukset, kassaan maksut			5	184	188
Johdannaiset, netto	-722	-2 071	-1 632	-1 027	-5 452
Ostovelat ja muut korottomat velat	-91 342	-1 632			-92 974
Rahoituslaitoslainojen lyhennykset ja rahoituskulut	-116 860	-274 509	-347 268		-738 636
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset ja rahoituskulut	-1 536	-499	-416		-2 451
Yhteensä	-209 737	-276 640	-347 683		-834 061

1 000 €	Alle 1 vuosi	1-2 vuotta	2-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Rahoitusvelkojen takaisinmaksuaikataulu 31.12.2017					
Johdannaiset					
Valuuttatermiinit, kassasta maksut	-680				-680
Valuuttatermiinit, kassaan maksut	788				788
Koronvaihtosopimukset, kassasta maksut	-2 250	-2 003	-4 652	-542	-8 854
Koronvaihtosopimukset, kassaan maksut			1 531	286	1 224
Johdannaiset, netto	-2 142	-2 003	-3 121	-256	-7 522
Ostovelat ja muut korottomat velat	-87 367	-1 606			-88 973
Rahoituslaitoslainojen lyhennykset ja rahoituskulut	-91 820	-5 490	-304 943		-402 252
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset ja rahoituskulut	-2 307	-1 213	-737		-4 257
Yhteensä	-181 494	-8 309	-305 680		-495 482

PÄÄOMARAKENTEEN HALLINTA

Konsernin pääomarakenteen hallinnan tavoitteena on varmistaa konsernin toimintaedellytykset kaikissa olosuhteissa sekä säilyttää pääomakustannusten kannalta optimaalinen pääomarakente. Hallitus päättää pääomarakenteen tavoitteista ja konsernin rahoitustoiminto seuraa pääomarakenteen kehittymistä säännöllisesti. Pääomarakenteen tunnuslukuna seurataan korollisen nettovelan suhdetta omaan pääomaan (gearing) sekä korollisen nettovelan suhdetta käyttökatteeseen. Konsernin eräänä keskeisenä taloudellisenä tavoitteena on pitää nettovelat/käyttökate alle 3,0. Tässä tavoitteessa onnistuttiin hyvin 2018 ja 2017.

Konsernin nettovelat olivat 31.12.2018 703,5 miljoonaa euroa. Nettovelat olivat 31.12.2017 382,3 miljoonaa euroa, joten vuoden 2018 aikana nettovelat suurensivat 321,2 miljoonaa euroa.

Tunnuslukujen arvot on esitetty alla olevassa taulukossa.

1 000 €	2018	2017
Korolliset velat	709 930	384 930
Rahat ja pankkisaamiset	6 391	2 594
Korollinen nettovelka	703 539	382 335
Oma pääoma	596 969	557 384
Käyttökate	244 250	232 196
Nettovelat/käyttökate	2,88	1,65
Nettovelkaantumisaste, %	117,9	68,6

11. PITKÄ- JA LYHYTAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2018	2017
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset yhteisyrityksiltä (kts. liite 32)	8 918	10 153
Rahoitusleasing -saamiset	5 702	
Muut saamiset	2 409	909
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	17 029	11 062
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	141 986	119 330
Rahoitusleasing -saamiset	5 370	
Muut saamiset	2 827	2 900
Siirtosaamiset	31 230	24 379
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	181 413	146 609

Myyntisaamiset ovat korottomia, ja niiden pääasialliset maksuehdot ovat 14-60 päivää.

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät liittyvät laskuttamattoman liikevaihdon jakotukseen sekä etukäteen maksettuihin vuokra-, vakuutus-, henkilöstö- ja leasingmenoihin.

Myyntisaamisten arvonalentumisia on kirjattu tuloslaskelmaan yhteensä 2.602 (2.585) tuhatta euroa. Myyntisaamisten arvonalentumisvaraus on

1 000 €	2018	2017
Myyntisaamisten arvonalentumisvarauksen muutokset		
1.1.	4 295	4 833
Arvonalennukset myyntisaamisista ja sopimuksellisista saamisista	-924	-1 883
Luottotappiovarauksen lisäys	2 931	1 363
Kurssierot	63	-18
31.12.	6 365	4 295

muuttunut alla esitetyn taulukon mukaisesti. Luottotappioriskiä on kuvattu tarkemmin liitteessä 10.

Tasearvot vastaavat parhaiten sitä rahamäärää, joka on luottoriskin enimmäismäärä ottamatta huomioon vakuuksien käypää arvoa siinä tapauksessa, että toiset sopimusosapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä velvoitteitaan. Konsernin toimintatapoihin ei kuulu vakuuksien hankkiminen myyntisaamisten ja muiden saamisten osalta. Myynti- ja muut saamiset eivät sisällä merkittäviä luottoriskikeskittymiä. Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti kirjanpitoarvosta.

1 000 €	Keskimääräinen luottotappioaste, %	Bruttomäärä	Luottotappiovaraus	Yhteensä
Myyntisaamisten ikäanalyysi				
Erääntymättömät myyntisaamiset	0,02	103 592	-22	103 570
1-30 päivää erääntyneet myyntisaamiset	0,09	30 645	-29	30 616
30-60 päivää erääntyneet myyntisaamiset	0,99	3 999	-39	3 959
61-90 päivää erääntyneet myyntisaamiset	19,94	4 034	-804	3 230
91-120 päivää erääntyneet myyntisaamiset	51,97	959	-499	461
121-180 päivää erääntyneet myyntisaamiset	87,57	1 210	-1 060	150
181-365 päivää erääntyneet myyntisaamiset	99,98	1 311	-1 311	0
Yli 365 päivää erääntyneet myyntisaamiset	99,99	2 599	-2 598	0
Yhteensä	4,29	148 348	-6 362	141 986

Myyntisaamisissa ei ole riskikeskittymää, koska asiakasmäärä on suuri ja myyntisaamiset ovat pääasiassa euro- sekä Ruotsin ja Norjan kruunun määräisiä.

1 000 €	2018	2017
Myyntisaamisten valuuttajakauma		
EUR	44 533	33 656
SEK	73 644	64 047
NOK	12 903	13 039
DKK	3 774	3 443
PLN	2 153	2 116
Muut valuutat	4 979	3 028
Yhteensä	141 986	119 330

12. VAIHTO-OMAIUUUS

1 000 €	2018	2017
Aineet, tarvikkeet ja myytävät tuotteet	14 949	9 193
Arvonalentumisvaraus	-180	-120
Yhteensä	14 769	9 073

Päätyneellä tilikaudella kirjattiin kuluksi 180 (120) tuhatta euroa, jolla vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvo alennettiin vastaamaan sen nettorealisointiarvoa. Arvonalentuminen on kirjattu tuloslaskelman materiaaleihin ja palveluihin.

13. RAHAVARAT

1 000 €	2018	2017
Rahat ja pankkisaamiset	6 391	2 594
Yhteensä	6 391	2 594

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta sekä vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista. Rahavaroihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lukien. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

Tilinpäätöshetkellä konsernilla oli 258,5 (267,2) miljoonaa euroa käyttämättömiä sitovia rahoituslimiittejä, joiden osalta kaikki ennakkoehdot olivat täyttyneet.

Rahavirtalaskelman rahavarat vastaavat taseen rahavaroja 31.12.2018 ja 31.12.2017.

14. OSAKEPÄÄOMA JA OMAN PÄÄOMAN RAHASTOT

1 000 € Muutokset tilikaudella	Osakemäärä	Osakepääoma	Muut rahastot	Yhteensä
1.1.2017	44 690 554	24 835	326 900	351 735
Osakemerkinnät			280	280
31.12.2017	44 690 554	24 835	327 179	352 014
Osakemerkinnät			684	684
31.12.2018	44 690 554	24 835	327 863	352 699

Cramo Oyj:llä oli tilikauden aikana voimassa osakepalkkiojärjestelmiä sekä One Cramo osakesäästöohjelmia. Osakeperusteiset maksut on esitetty liitteessä 31.

Jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa ja samansuuruiseen osinkoon. Tilinpäätöshetkellä osakepääoma oli kokonaan maksettu ja rekisteröity.

Muut rahastot

Muut rahastot sisältävät osakkeiden merkintähinnan sekä vanhan osakeyhtiölain aikana optio- tai muiden osakemerkintöjen yhteydessä syntyneen preemion.

EUR 1,000 Muutokset tilikaudella	Suojausrahasto
1.1.2017	-8 572
Rahavirran suojaukset	
Käypään arvoon arvostuksesta syntyneet tappiot kaudella	2 803
Verot käypään arvoon arvostuksesta	-527
31.12.2017	-6 296
Rahavirran suojaukset	
Käypään arvoon arvostuksesta syntyneet voitot kaudella	634
Verot käypään arvoon arvostuksesta	-100
31.12.2018	-5 762

Suojausrahasto

Konsernin rahavirran suojaukseen käytettävistä korkojohdannaisista kaikki kuuluu suojauslaskennan piiriin. Tehokas osuus käyvän arvon muutoksista kirjataan suojausrahastoon. Tehottoman osuuden voitto tai tappio kirjataan tuloslaskelman rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältävät euroalueen ulkopuolisten tytäryhtiöiden tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet valuuttakurssierot.

OSINGONJAKO

Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle tilikauden 2018 osingoksi 0,90 (0,85) euroa osakkeelta.

OMAT OSAKKEET

Tilinpäätöshetkellä yhtiöllä oli hallussa 116 581 kpl omia osakkeita, joiden yhteenlaskettu hankintameno, 914 tuhatta euroa, on kirjattu sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa vähentäen.

15. KOROLLISET VELAT

1 000 € Pitkäaikaiset korolliset velat	2018		2017	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Pankkilainat	399 600	399 600	148 914	148 914
Joukkovelkakirjalaina	144 464	155 455	145 922	156 900
Vaihtovelkakirjalaina	53 633	53 633		
Rahoitusleasingvelat	906	906	1 920	1 920
Yhteensä	598 603	609 594	296 756	307 849
Lyhytaikaiset korolliset velat	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Pankkilainat	19 908	19 908	9 723	9 723
Joukkovelkakirjalaina			16 252	16 368
Rahoitusleasingvelat	1 517	1 517	2 255	2 255
Yritystodistukset	89 902	89 902	59 943	59 943
Yhteensä	111 327	111 327	88 174	88 289
Korolliset velat yhteensä	709 930		384 930	

Lyhytaikaisten lainojen kirjanpitoarvot vastaavat olennaisilta osin käypä arvoja. Kaikki pankkilainat ovat vaihtuvakorkoisia, minkä vuoksi niiden käypä arvo ei poikkea merkittävästi kirjanpitoarvosta.

Konsernilla oli tilinpäätöshetkellä nostettavissa olevia sitovia rahoituslimiittejä yhteensä 258,5 (267,2) miljoonaa euroa, joista pitkäaikaisia 235,0 (250,0) miljoonaa euroa ja lyhytaikaisia 23,5 (17,2) miljoonaa euroa.

Nordic Modular Groupin hankinta rahoitettiin uudella 210 miljoonan euron kaksivuotisella pankkilainalla sekä 550 miljoonan Ruotsin kruunun määrällisellä vaihtovelkakirjalainalla, jota myyjät voivat käyttää tiettyjen ehtojen täytyessä Cramo siirtokelpoisten tilojen liiketoimintaan uudelleen-sijoittamiseksi.

1 000 €	2019	2020	2021	2022	2023	2024+	Yhteensä
Korollisten velkojen erääntymisaikataulu, 2018							
Pankkilainat	19 908	247 922	151 678				419 508
Joukkovelkakirjalaina				144 464			144 464
Vaihtovelkakirjalaina		53 633					53 633
Rahoitusleasingvelat	1 517	490	298	117			2 423
Yritystodistukset	89 902						89 902
Yhteensä	111 327	302 045	151 976	144 581			709 930

1 000 €	2018	2019	2020	2021	2022	2023+	Yhteensä
Korollisten velkojen erääntymisaikataulu, 2017							
Pankkilainat	9 521	202		29 783	119 131		158 637
Joukkovelkakirjalaina	16 252				145 922		162 174
Rahoitusleasingvelat	2 255	1 192	316	413			4 176
Yritystodistukset	59 943						59 943
Yhteensä	87 972	1 394	316	30 195	265 053		384 930

Korollisten velkojen painotetut erääntymisajat ja korkokannat tilinpäätöshetkellä	2018		2017	
	Erääntymisaika (vuotta)	Korkokanta, %	Erääntymisaika (vuotta)	Korkokanta, %
Pankkilainat	1,8	1,00	2,6	1,03
Joukkovelkakirjalaina	3,2	2,38	3,8	2,58
Vaihtovelkakirjalaina	1,3	5,00		
Yritystodistukset	0,2	0,43	0,2	0,42
Rahoitusleasingvelat	1,1	1,59	1,7	1,96
Yhteensä	1,8	1,51	2,8	1,61

Rahoitusleasingvelat

Konserni on tehnyt rahoitusleasing sopimuksia vuokrauskalustoon liittyen. Nämä leasing sopimukset ovat kestoltaan keskimäärin kolmesta viiteen vuotta. Rahoitusleasingvelat ovat pääosin muuttuvakorkoisia ja sidottu 1–3

kuukauden markkinakorkoihin. Alla olevat taulukot kuvaavat, kuinka rahoitusleasing sopimuksiin perustuvat vähimmäiskassavirrat jakaantuvat ajallisesti sekä valuuttoittain tilinpäätöshetkellä.

1 000 €	2018	2017
Rahoitusleasingvelat – vähimmäisvuokrien kokonaismäärä		
Yhden vuoden kuluessa	1 536	2 307
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	915	1 951
Yhteensä	2 450	4 257
Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut	27	82
Rahoitusleasingvelkojen vähimmäisvuokrien nykyarvo	2 423	4 176

1 000 €	2018	2017
Rahoitusleasingvelat valuuttoittain		
SEK	1 504	2 086
NOK	675	1 151
EUR	244	769
Muut valuutat		170
Yhteensä	2 423	4 176

16. ELÄKEVELVOITTEET

Eläkevelvoitteet on esitetty taseessa seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Taseeseen merkityt velat:		
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	1 272	1 323
Muut pitkäaikaiset työsuhde-etuudet	596	593
Yhteensä	1 868	1 916

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä, joiden ehdot ja käytännöt riippuvat paikallisista olosuhteista konsernin toimintamaissa. Suurin osa eläkejärjestelyistä on maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. Konsernilla on tilikauden päättyessä eläkejärjestely Saksassa, joka on luokiteltu etuuspohjaiseksi eläkejärjestelyksi.

Saksan eläkejärjestely on rahastoimaton ja eläkevelvoitteet ovat konsernin omalla vastuulla. Eläkejärjestely koskee jo eläkkeelle jääneitä työntekijöitä.

Taseen etuuspohjainen nettovelka määräytyy seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	1 272	1 323
Nettovelka taseessa	1 272	1 323

Etuuspohjainen velvoite on muuttunut tilikaudella seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Kirjanpitoarvo 1.1.	1 323	2 897
Maksetut etuudet	-120	-124
Korkokulut, netto	19	21
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	50	-43
Järjestelyn lopetus		-1 426
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 272	1 323

Varojen käypä arvo muuttunut tilikaudella seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Kirjanpitoarvo 1.1.		1 379
Järjestelyn lopetus		-1 379
Kirjanpitoarvo 31.12.		

Tuloslaskemaan merkitty kulu on määritetty seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Nettokorkotuotto (+) / -meno (-)	19	-21
Yhteensä	19	-21

Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät on kirjattu muihin laajan tuloksen eriin seuraavasti:

1 000 €	2018	2017
Uudelleen määrittämisestä johtuvat erät:		
Kokemusperäiset voitot (-) / tappiot (+)	50	-43
Yhteensä	50	-43

Keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset olivat seuraavat:

	2018	2017
Diskonttaus korko, %	1,72	1,47
Eläkkeiden nousuvauhti, %	2,00	2,00

Etuuspohjaisen veloitteen herkkyyden painotetuissa keskeisissä oletuksissa tapahtuville muutoksille:

Oletus	Oletuksen muutos	Oletuksen kasvun vaikutus	Oletuksen vähentymisen vaikutus
Diskonttaus korko, %	0,50	velvoite pienenee 3,76	velvoite kasvaa 4,03
Eläkkeiden nousuvauhti, %	1,00	velvoite kasvaa 2,84	velvoite pienenee 2,74
Odotettavissa oleva elinikä	1 vuosi	velvoite kasvaa 8,7 %	velvoite pienenee 8,8 %

Diskonttaamattomien eläkevelvoitteiden oletettu maturiteetianalyysi:

1 000 € 31.12.2018	Vuoden kuluessa	1-2 vuoden kuluessa	2-5 vuoden kuluessa	Myöhemmin kuin 5 vuoden kuluessa	Yhteensä
Järjestelyistä suoritettavat maksut	117	229	304	186	836

Ruotsissa Alectan ITP-eläkejärjestelyt ovat monen työnantajan määrittelemiä etuuspohjaisia järjestelyjä. Alectasta ei ole mahdollista saada riittäviä tietoja työnantajan vastuiden ja etujen laskennasta, joten eläkejärjestely on

tilinpäätöksessä käsitelty maksupohjaisena järjestelynä. Lisäksi Norjassa konsernilla on etuuspohjaisia lisäeläkejärjestelyjä, joiden vaikutus ei ole merkittävä ja jotka on tästä syystä käsitelty maksupohjaisina.

17. MUUT PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 €	2018	2017
Saadut ennakot		340
Muut pitkäaikaiset velat ¹	1 632	1 606
Yhteensä	1 632	1 946

¹ Vuonna 2018 muut pitkäaikaiset velat sisältävät pääasiassa yritysostoihin liittyvän ehdollisen vastikkeen. Vuoden 2017 muut pitkäaikaiset velat koostuvat pääasiassa osakepalkkiojärjestelmän rahana maksettavasta osuudesta.

18. OSTO- JA MUUT VELAT

1 000 €	2018	2017
Ostovelat	71 525	71 081
Saadut ennakot	25 297	17 388
Siirtovelat ¹	63 340	51 868
Muut lyhytaikaiset velat ¹	19 817	16 286
Yhteensä	179 979	156 622

¹ Arvonlisäverovelka on muutettu esitettäväksi muissa lyhytaikaisissa veloissa. Vertailukauden luvut ovat muutettu vastaamaan esitystapaa.

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät muodostuvat jaksotetuista henkilöistä ja asiakasbonuksista.

Ostovelkojen ja muiden velkojen käypä arvo ei poikkea olennaisesti kirjanpitoarvosta.

Yllä mainittujen velkojen ehdot

- Ostovelat ovat korottomia ja niiden tavanomainen maksuaika on 14-60 päivää
- Muut lyhytaikaiset velat ovat korottomia ja niiden keskimääräinen maksuaika on kolme kuukautta

19. VAKUudet JA VASTUUSITOUKSET

1 000 €	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Velat, joille annettu vakuuksia		
Lainat luottolaitoksilta	7 203	
Rahoitusleasingvelat	2 423	4 175
Annetut vakuudet		
Pantit	6 493	
Pantit, rahoitusleasing	6 031	11 026
Muut vastuut		
Investointisitoumukset	36 397	37 612
Muut vastuut	6 278	1 792
Konsernin osuus yhteisyritysten vastuusitoumuksista	132	209

Yhteisyritysten vastuut katso liite 7.

1 000 €	2018	2017
Vuokravastuut, toimitilavuokrat		
Yhden vuoden kuluessa	29 325	27 870
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	64 327	60 925
Yli viiden vuoden kuluttua	12 531	12 541
Yhteensä	106 184	101 336

1 000 €	2018	2017
Operatiiviset leasingvastuut		
Yhden vuoden kuluessa	8 742	8 940
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	11 772	8 393
Yli viiden vuoden kuluttua	110	
Yhteensä	20 623	17 333

Konserni on tehnyt operatiivisia leasingsopimuksia vuokrauskalustoon ja ajoneuvoihin liittyen. Nämä leasing-sopimukset ovat kestoltaan enintään 5 vuotta.

20. MYYNTITUOTOT

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista käyttöönoton vaikutus konsernille on selostettu liitteessä 1 Laadintaperiaatteet.

Johtuen konsernin valitsemasta siirtymäperiaatteesta liittyen IFRS 15:n soveltamiseen, vertailutietoja ei ole oikaistu takautuvasti.

Konsernin myynnit koostuvat pääasiassa kone- laite- ja siirtokelpoisten tilojen vuokratuotoista, vuokraukseen liittyvien palveluiden myynnistä sekä koneiden ja laitteiden myyntituotoista.

Seuraavassa taulukossa on esitetty IFRS 15:n vaikutus konsernin tilinpäätöseriin:

1 000 €	Raportoitu 31.12.2018	IFRS 15:n vaikutus	Ilman IFRS 15:n vaikutusta
Konsernitase			
Myyntisaamiset ja muut saamiset	175 983	3 202	179 185
Kertyneet voittovarot	232 733	-255	232 478
Osto- ja muut velat	179 979	-2 947	177 032
Konsernin laaja tuloslaskelma			
Liikevaihto	779 767	2 947	776 820
Materiaalit ja palvelut	-259 407	-2 947	-256 460
Voitto ennen veroja	105 268		105 268
Tuloverot	-20 409		-20 409
Tilikauden voitto	84 699		84 699

Myyntituottojen erittely

Seuraavassa taulukossa konsernin myyntituotot on eritelty ensisijaisten maantieteellisten alueiden, myyntityypin sekä tuloutusajankohdan perusteella.

Taulukko sisältää myös myyntituottojen täsmäytyksen konsernin raportoitavien segmenttien mukaiseen myyntituottoon (ks liitetieto 2).

1 000 €	Kone- ja laitevuokraus Skandinavia 2018	Kone- ja laitevuokraus Suomi- ja Itä-Eurooppa 2018	Kone- ja laitevuokraus Keski- Eurooppa 2018	Siirto- kelpoiset tilat 2018	Eliminoinnit/ muu	Raportoitavat segmentit yhteensä 2018
Ensisijainen maantieteellinen alue						
Ruotsi	303 809			63 263	-556	366 516
Suomi		97 608		33 465	583	131 656
Saksa			91 826	14 489		106 315
Norja	66 735			6 992		73 727
Muut maat	-5	47 394	22 220	33 269	-1 325	101 553
Yhteensä	370 538	145 002	114 047	151 479	-1 299	779 767
Myyntin pääasiallinen luokittelu						
Vuokratuotot	282 761	109 945	64 790	99 585	-993	556 087
Vuokraukseen liittyvät palvelut	64 317	29 182	39 100	46 592	-206	178 985
Laitteiden myynti	23 461	5 875	10 157	5 302	-99	44 695
Yhteensä	370 538	145 002	114 047	151 479	-1 299	779 767
Myyntien tuloutusajankohta						
Tiettynä ajan hetkenä tuloutetut tavarat ja palvelut	69 765	20 689	23 112	9 506	-220	122 851
Ajan kuluessa tuloutetut palvelut	300 774	124 312	90 935	141 973	-1 079	656 915
Yhteensä	370 538	145 002	114 047	151 479	-1 299	779 767

Asiakassopimuksista aiheutuneet tase-erät IFRS 15:n mukaan

Seuraavassa taulukossa esitetään asiakassopimuksiin liittyvien saamisten sekä velkojen sisältö. Noin 75% konsernin myynnistä tulee vuokraustoinnista. Sopimukselliset velat ovat ennakkomaksuja ja liittyvät Siirtokelpoiset tilat - liiketoiminnan pitkäkestoisiin ja kiinteähintaisiin asiakasprojekteihin.

1 000 €	31.12.2018
Myyntisaamiset	141 986 ¹
Asiakassopimuksiin liittyvät saamiset	15 304
Asiakassopimuksiin liittyvät velat	24 727

1 Esitetyt myyntisaamiset sisältävät kaikki konsernin myyntisaamiset.

Omaisuus- ja velkaerien muutos tilikaudella on seuraava:

1 000 €	Sopimuk- selliset varat	Sopimuk- selliset velat
1.1.2018	11 952	17 513
Raportointikaudella kirjatut myyntituotot, jotka kauden alussa sisältyivät sopimukseen perustuvaan velkaan		-8 699
Uusista asiakassopimuksista aiheutunut lisäys, mukaan lukien muutokset maksuaikatauluihin, vähennettynä tilikaudella tuloutetuilla sopimuksilla	9 898	15 636
Siirrot myyntisaamisiksi	-12 819	
Valmiusasteen määrittelyssä tapahtuneet muutokset	2 947	
Liiketoimintojen yhdistämiset	3 327	278
Sopimukseen perustuvan omaisuuserän arvon alentuminen	-	
31.12.2018	15 304	24 727

Tilikaudelle 2018 tuloutettu, edellisiin tilikausiin liittyvä tuotto suoriteveloitteiden (osittaisesta tai kokonaan) täyttymisestä johtuu pääosin vuokriin liittyvän asennuspalvelun valmiusasteeseen muutoksesta.

Sopimukselliset saamiset ovat pääosin asennuspalveluista aiheutuva ja liittyvät sopimusten maksuaikoihin. Sopimukselliset velat ovat asiakkailta saatuja ennakkomaksuja. Jos samaan asiakkassopimukseen liittyy sekä saaminen että velka, se näytetään nettomääräisenä.

Jäljellä oleville suoritevelvoitteille kohdistettu transaktiohinta
Raportointikauden lopussa täyttämättä (tai osittain täyttämättä) oleville suoritevelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan yhteenlaskettu määrä. Taulukko sisältää myös IAS 17:n mukaisten vuokrasopimusten erät.

21. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1000 €	2018	2017
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden nettomyyntivoitto	13 735	17 133
Ehdollisten kauppahintavelkojen tuloutus	1 456	
Toimitilojen vuokratuotot	210	407
Vakuutuskorvaukset	413	466
Muut tuotot	2 612	1 368
Yhteensä	18 426	19 374

22. MATERIAALIT JA PALVELUT

1000 €	2018	2017
Jälleenvuokrauksen kustannukset	-30 747	-30 638
Myytyjä tavaroita vastaavat kustannukset	-31 187	-28 212
Korjaus- ja huoltokustannukset	-51 364	-50 824
Kuljetuskustannukset	-54 661	-54 015
Ulkopuoliset palvelut	-91 449	-76 737
Yhteensä	-259 407	-240 426

23. TYÖSUHDE-ETUUKSISTA AIHEUTUVAT KULUT

1000 €	2018	2017
Palkat ja palkkiot	-121 666	-116 015
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	-490	-321
Osakeperusteiset maksut ¹	-2 633	-2 142
Sosiaaliturvasta aiheutuvat kulut	-27 606	-25 931
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	-13 160	-13 314
Yhteensä	-165 555	-157 724

¹ Tilikaudella 2018 osakeperusteiset maksut sisältävät 227 (196) tuhatta euroa irtisanomisen yhteydessä suoritettavia etuuksia, jotka on liitetiedossa esitetty irtisanomisen yhteydessä suoritettavina etuuksina.

	2018	2017
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä	2 753	2 538
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä yhteisyrityksissä	330	324

Tiedot konsernin johtohenkilöiden työsuhte-etuuksista esitetään liitetiedossa 32 ja osakeperusteisiin maksuihin liittyvät tiedot esitetään liitetiedossa 31. Yhteisyritykset, kts. liitetieto 7.

1000 €	2019	2020 ja jälkeen
Vuokratuotot	111 429	89 141
Muut tuotot	28 123	22 139
Yhteensä	139 552	111 280

Kaikki asiakkassopimukseen liittyvät erät sisältyvät ylläoleviin lukuihin, lukuunottamatta alla mainittua.

Konsernilla on käytössään IFRS15: 121 kohdassa sallittu käytännön apukeino, jonka mukaan yhtiö ei esitä tietoja suoritevelvoitteista, jotka ovat osa sopimusta, jonka alkuperäinen odotettavissa oleva kestoaika on enintään yksi vuosi.

24. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

1 000 €	2018	2017
Toimitilavuokrat	-31 241	-31 848
Toimitilojen muut kulut	-13 611	-12 845
Leasingkulut	-9 142	-9 726
Luottotappiot	-2 602	-2 585
Markkinointikulut	-6 618	-7 360
ICT	-9 739	-9 810
Vuokratyövoima	-13 383	-12 883
Muut henkilöstökulut	-13 062	-13 084
Tappio liiketoiminnan myynnistä		-905
Muut hallinto- ja liiketoiminnan kulut	-30 085	-18 605
Yhteensä	-129 483	-119 651
Tilintarkastajien palkkiot		
Tilintarkastusyhteisö KPMG		
Tilintarkastuspalkkiot	-644	-422
Todistukset ja lausunnot	-26	
Veroneuvonta	-24	-99
Muut palvelut	-277	-169
Yhteensä	-971	-690
Muut tilintarkastusyhteisöt		
Tilintarkastuspalkkiot	-42	-27
Muut palvelut	-4	-5
Yhteensä	-46	-32
Yhteensä	-1 018	-722

Lakisääteisen tilintarkastajan, KPMG Oy Ab:n, suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut tilikaudella 2018 olivat yhteensä 37 (205) tuhatta euroa.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

25. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2018	2017
Poistot aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä	-114 082	-106 582
Poistot aineettomista hyödykkeistä	-3 067	-3 320
Yhteensä	-117 149	-109 902
Arvonalentumistappiot aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä	-3 064	-1 611
Poistot ja arvonalentumistappiot käyttöomaisuudesta	-120 214	-111 513
Yrityshankinnoista aiheutuneiden aineettomien hyödykkeiden poistot	-4 541	-3 428
Yrityshankinnoista aiheutuneet poistot ja arvonalentumistappiot	-4 541	-3 428
Poistot ja arvonalentumistappiot yhteensä	-124 754	-114 941
Poistot aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä	-114 082	-106 582
Poistot aineettomista hyödykkeistä	-3 067	-3 320
Yrityshankinnoista aiheutuneiden aineettomien hyödykkeiden poistot	-4 541	-3 428
Poistot yhteensä	-121 690	-113 330
Arvonalentumistappiot aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä	-3 064	-1 611
Arvonalentumistappiot yhteensä	-3 064	-1 611
Poistot ja arvonalentumistappiot yhteensä	-124 754	-114 941

Vuosina 2018 ja 2017 ei kirjattu arvonalentumistappioita liikearvosta tai aineettomista hyödykkeistä.

26. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2018	2017
Korkotuotot lainasaatavista ja rahavaroista	721	796
Valuuttakurssivoitot, ei suojauslaskennassa olevat valuuttajohdannaiset	6 615	4 363
Muut valuuttakurssivoitot	5 029	9 734
Muut rahoitustuotot	24	28
Rahoitustuotot	12 388	14 921
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista rahoituslainoista	-9 298	-7 696
Korkokulut, rahoitusleasing	-55	-104
Nettokorkokulut rahavirran suojausiksi määritellyistä korkojohdannaisista	-3 233	-3 049
Valuuttakurssitappiot, ei suojauslaskennassa olevat valuuttajohdannaiset	-6 172	-4 322
Muut valuuttakurssitappiot	-4 067	-10 096
Korollisiin velkoihin liittyvät järjestely- ja varauspalkkiot	-2 126	-1 647
Muut rahoituskulut	-1 665	-49
Rahoituskulut	-26 616	-26 962
Rahoitustuotot ja -kulut, netto	-14 228	-12 042

Vuonna 2018 voimaantulleen IFRS 9 mukaan tehty (uudelleen rahoitetun) joukkovelkakirjalainan efektiivisen koron määrittäminen lisäsi vuotuista korkokustannusta 770 tuhatta euroa. IFRS 9 muutoksella ei ole kassavirtavaikutusta.

Konsernin rahoituspolitiikan mukaisesti suojauslaskentaan kuuluviina rahavirran suojausina käytetään koronvaihtosopimuksia, joiden määrä, maturiteetti ja muut ehdot vastaavat suojauskohteen ehtoja. Siten suojaus on täysin tehokas. Tilikauden aikana ei ole kirjattu tehottomuutta rahavirran suojauksista.

Konsernin sisäisen rahoituksen sekä taseen valuuttamääräisistä eristä syntyvää valuuttakurssiriskiä suojataan ensisijaisesti valuuttatermineillä. Näihin johdannaisiin ei sovellettu tilikaudella suojauslaskentaa, vaan käyvän arvon muutos kirjattiin tulosaikutteisesti. Konsernin merkittävimmät valuuttapositiot muodostuvat Ruotsin, Norjan ja Tanskan kruunu-määräisistä eristä.

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

27. TULOVEROT

1 000 €	2018	2017
Tuloslaskelmaan kirjatut verot		
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-19 981	-14 914
Edellisten tilikausien verot	-428	121
Laskennallisten verojen muutos	-160	-6 171
Tuloverot yhteensä	-20 569	-20 964

Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	2018			2017		
	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Verovaikutus	Verojen jälkeen
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-50	15	-35	42	12	30
Suojausrahaston muutokset	668	-134	534	2 803	527	2 276
Osuus yhteisyritysten laajan tuloksen eristä	-1 778		-1 778	-1 290		-1 290
Muuntoerojen vaikutus	-11 847		-11 847	-15 823		-15 823
Yhteensä	-13 008	-119	-13 126	-14 268	539	-14 807

Efektiivisen verokannan täsmäytys

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan 20 %:n (2017: 20 %) verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma:

1 000 €	2018	2017
Voitto ennen veroja	105 268	105 213
Vero laskettuna kotimaan yhtiöverokannalla	-21 054	-21 043
Ulkomaisten tytäryhtiöiden poikkeavat verokannat +/-	-1 052	-1 652
Edellisten tilikausien verot	-428	121
Verokantojen muutos	1 829	112
Verovapaat tulot	761	594
Vähennyskeltottomat kulut	-579	-1 329
Osuus yhteisyritysten tuloksesta veroilla vähennettynä	101	216
Verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista	-1 116	-641
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	1 759	1 788
Korkotuottojen kahdenkertainen verotus: saamisen lisäksi		716
Muut erät	-790	154
Tuloverot tuloslaskelmassa	-20 569	-20 964
Konsernin efektiivinen verokanta, %	19,5	19,9

Laskennallisten verojen laskennassa käytettävät verokannat ovat muuttuneet seuraavasti:
Ruotsi 22 %:sta 21,4 %:iin (2017: Norja 25 %:sta 24 %:iin).

28. OSAKEKOHTAINEN TULOS

	2018	2017
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos, 1 000 €	84 699	84 249
Osakkeiden lukumäärä		
Ulkona olevien osakkeiden painotettu keskiarvo	44 568 393	44 479 685
Liikkeeseen laskettujen optioiden ja osakeohjelmien vaikutus	259 450	254 656
Laimennettu ulkona olevien osakkeiden painotettu keskiarvo	44 827 844	44 734 341
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos		
Laimentamaton, €	1,90	1,89
Laimennusvaikutuksella oikaistu, €	1,89	1,88

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos tilikauden aikana ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla. Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa otetaan huomioon kaikkien laimentavien potentiaalisten osakkeiden osakkeiksi muuttamisesta johtuva laimentava vaikutus.

Konsernilla on laimentavana osakkeiden määrää lisäävänä instrumenttina osakeohjelmia.

29. MUUT EI-RAHAVIRTAVAIKUTTEISET OIKAISUT

1 000 €	2018	2017
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden nettomyyntivoitot	-13 735	-16 227
Osakeperusteiset maksut	2 774	1 626
Muut ei-rahavirtavaikutteiset oikaisut	-1 461	
Yhteensä	-12 423	-14 601

30. KOROLLISET VELAT RAHOITUKSEN RAHAVIRRASSA

Korolliset velkojen muutoksen täsmäytys konsernin rahoituksen rahavirtaan, 1 000 €	1.1.2018	Rahavirrat	Kurssierot	Yritys- hankinnat	IFRS oikaisut ja siirrot tilien välillä	31.12.2018
Joukkovelkakirjalaina	162 173	-16 269			-1 440	144 464
Pankkilaina	158 637	176 876		83 308	687	419 508
Vaihtovelkakirjalaina			756	52 877		53 633
Yritystodistukset	59 943	29 959				89 902
Rahoitusleasing velat	4 175	-2 395	-41	684		2 423
Rahoitusvelat yhteensä	384 928	188 171	715	136 869	-753	709 930

	1.1.2017	Rahavirrat	Kurssierot	Yritysmyyntit	IFRS oikaisut ja siirrot tilien välillä	31.12.2017
Joukkovelkakirjalaina	161 089				1 085	162 173
Pankkilaina	194 025	-36 112			724	158 637
Yritystodistukset	34 970	30 680	-3449	-2 259		59 943
Rahoitusleasing velat	6 018	-1 641	-171	-31		4 175
Rahoitusvelat yhteensä	396 102	-7 073	-3 620	-2 290	1 809	384 928

31. OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

Tilikauden aikana konsernissa oli voimassa konsernin johtoryhmälle ja avainhenkilöille suunnattuja osakepalkkiojärjestelmiä sekä One Cramo -osakesäästöohjelmia. Konsernin johtoryhmälle ja avainhenkilöille suunnattujen osakepalkkiojärjestelmien tarkoituksena on yhdistää omistajien ja avainhenkilöiden tavoitteet yhtiön arvon nostamiseksi pitkällä aikavälillä sekä sitouttaa avainhenkilöt yhtiöön ja tarjota heille kilpailukyinen yhtiön osakkeiden ansaintaan ja kertymiseen perustuva palkkiojärjestelmä. One Cramo osakesäästöohjelmat ovat suunnattu yhtiön koko henkilöstölle. Henkilön osallistuminen osakepalkkiojärjestelmiin edellyttää sitä, että hän osallistuu myös One Cramo osakeohjelmaan. Vuonna 2012 päätetty osakepalkkiojärjestelmä kattaa ansaintajaksot 2012, 2013 ja 2014 ja vuonna 2015 päätetty osakepalkkiojärjestelmä ansaintajaksot 2015, 2016 ja 2017. Lisäksi vuonna 2018 on päätetty yhdestä uudesta osakepalkkiojärjestelmästä, jossa on yksi ansaintajako, vuosi 2018. Ansaintajaksoja seuraa kahden vuoden sitouttamisjakso, jonka jälkeen ansaitut palkkiot maksetaan osallistujille. Konsernin johtoryhmä ja avainhenkilöiden osakejärjestelmien tavoitteet liittyvät Cramo-konsernin osakekohtaiseen tulokseen (EPS) ja oman pääoman tuottoon (ROE).

One Cramo osakesäästöohjelmien tavoitteena on kannustaa konsernin työntekijöitä ryhtymään yrityksen osakkeenomistajiksi sekä palkita heitä yrityksen tavoitteiden mukaisesta toiminnasta. Tavoitteena on myös vahvis-

taa yhteyttä Cramon osakkeenomistajien ja työntekijöiden välillä. Kuudes One Cramo osakeohjelman säästökausi alkoi 2. lokakuuta 2017.

Säästökauden aikana osallistujat voivat säästää 2-5 % bruttokausipalkasta. Kunkin säästökauden kaikkien säästöjen kokonaismäärä voi olla enintään 4 miljoonaa euroa. Säästöillä ostetaan osallistujille automaattisesti Cramon osakkeita markkinahintaan neljännesvuosittain tulosjulkistuksen jälkeen. Ohjelmaan osallistuva henkilö saa maksutta yhden lisäosakkeen kutakin kahta ostettua säästöosaketta kohden, jos hän omistaa säästökaudelta hankitut säästöosakkeet määrätyn omistusjakson päättymiseen asti. Lisäksi lisäosakkeiden saamisen edellytyksenä on osallistujan työsuhteen voimassaolo omistusjakson päättymiseen asti. Lisäosakkeet maksetaan osittain yhtiön osakkeina ja osittain rahana. Rahaosuudella pyritään kattamaan palkkiosta osallistujalle aiheutuvia veroja ja veronluonteisia maksuja.

Osakepalkkiojärjestelmät sekä osakesäästöohjelmat käsitellään kirjanpidossa osakkeina selvitettyinä järjestelyinä. Se osuus ansaitusta palkkiosta, jonka osallistujat saavat osakkeina, käsitellään osakkeina selvitettyinä järjestelyinä. Se osa ansaitusta palkkiosta, joka maksetaan rahana verojen ja muiden lakisääteisten maksujen suorittamiseksi, käsitellään rahana selvitettyinä järjestelyinä. Sekä osakkeina että rahana maksettava osuus kirjataan kuluksi järjestelmän ansaintajaksolle. Vastaava muutos kirjataan omaan pääomaan.

Järjestelmän tyyppi	Osakepalkkiojärjestelmät 2015			Osakepalkkiojärjestelmä 2018	One Cramo osakesäästöjärjestelmät, 6 kpl
	Osakealokaatio			Osakealokaatio	Osakesäästö
Maksimiosakemäärä	1 000 000			238 500	
Järjestelmä	2015	2016	2017	2018	2012-2018
Myöntämispäivät	14.04.2015	05.07.2016	19.05.2017	15.08.2018	24.02.2015 ¹ 24.02.2016 ¹ 24.02.2017 ¹ 24.02.2018 ¹
Osakepalkkion käypä arvo myöntämishetkellä, euroa	16,47	17,25	24,28	15,15	18,90
Osakekurssi myöntämishetkellä, euroa	17,67	18,61	25,67	16,70	22,62
Ansaintajakson alkamispäivä	01.01.2015	05.07.2016	19.05.2017	15.08.2018	
Ansaintajakson päättymispäivä	31.12.2015	31.01.2019	31.12.2020	16.01.2021	3 vuotta
Rajoitusjakson päättymispäivä	31.01.2018	31.01.2019	31.01.2020	16.01.2021	3 vuotta
Muutokset tilikauden aikana, osakealokaatio					
Osakepalkkioiden määrä kauden alussa	266 500	226 000	198 300		40 097
Kauden aikana myönnetty				238 500	19 535
Kauden aikana menetetyt	-116 582	-12 701	-6 933	-6 000	-3 285
Kauden aikana vapautuneet	-149 918				-12 834
Osakepalkkioiden määrä kauden lopussa, kpl		213 299	191 367	232 500	43 513
Järjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä kauden lopussa		59	62	62	577
Ansaintakriteerien toteumaoletus %	56,30	87,50	63,30	73,45	100,00
Ansaintakriteerien toteumaoletusta vastaava osakemäärä		186 637	121 135	170 771	43 513
Järjestelystä kirjattu kulu tilikaudella, 1 000 €	-64	1 010	1 221	489	204

Tilanteessa per 31.12.2018 arvio rahana maksettavasta osuudesta yhteensä on 3 735 tuhatta euroa.

¹ Asianomaisena päivänä.

32. LÄHIPIIRITAPAHTUMAT

Konsernin lähipiiriin kuuluvat hallituksen ja konsernin johtoryhmän jäsenet (johtoon kuuluvat avainhenkilöt), heidän läheiset perheenjäsenensä sekä organisaatiot, joihin lähipiiriin kuuluvilla henkilöillä on määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta, tytäryhtiöt ja yhteisyritykset. Tytäryhtiöt on lueteltu liitteessä 33 Konserniyritykset ja Yhteisyritykset liitteessä 7.

Lähipiiritapahtumina on esitetty sellaiset liiketoimet, jotka eivät eliminoitu konsernitilinpäätöksessä.

1 000 €	2018	2017
Johdon työsuhde-etuudet		
Toimitusjohtajan työsuhde-etuudet		
Palkat, palkkiot ja luontoisedut	933	881
Työsuhteen päättymisen jälkeiset edut	157	157
Osakeperusteiset maksut	365	219
Yhteensä	1 455	1 257

Konsernijohtajan eläkeikäksi on sovittu 65 vuotta. Lakisääteisen eläkkeen lisäksi Cramo tarjoaa konsernijohtajalle sekä kuudelle konsernin johtoryhmän jäsenelle vapaaehtoisen eläkevakuutuksen. Konsernijohtajan toimitusuhteen irtisanomisaika on 6 kuukautta, minkä aikana hän saa täyden palkan. Mikäli työnantaja irtisanoo toimitusuhteen, konsernijohtaja voi olla oikeutettu 12 kuukauden palkkaa vastaavaan erorahaan.

1 000 €	2018	2017
Muun konsernijohtajan työsuhde-etuudet		
Muun konsernijohtajan työsuhde-etuudet		
Palkat, palkkiot ja luontoisedut	1 923	1 719
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet	421	321
Työsuhteen päättymisen jälkeiset edut	230	205
Osakeperusteiset maksut	639	624
Yhteensä	3 213	2 869
Konsernin johtoryhmän työsuhde-etuudet yhteensä	4 668	4 126

Lyhyen aikavälin kannustimen Cramo Bonuksen perusteella ansaittava mahdollinen palkkio sisältää Suomessa rahaosuuden sekä suorituksen ryhmäeläkevakuutukseen. Muissa konserniyhtiöissä palkkio suoritetaan kokonaan rahaosuutena. Palkat ja palkkiot sisältää myös palkkion ryhmäeläkevakuutus osuuden. Työsuhteen päättymisen jälkeisinä etuuksina on käsitelty vapaaehtoiset eläkejärjestelyt, jotka kaikki ovat maksu-pohjaisia eläkejärjestelyjä. Vertailukauden lukuja on oikaistu seuraavasti: luontoisetujen määrä pieneni 114 tuhatta euroa ja työsuhteen päättymisen jälkeisten etujen määrä kasvoi 205 tuhatta euroa.

Osakeperusteiset maksut ovat konsernijohtajalle ja muulle johtoryhmälle myönnettyjen osakeohjelmien IFRS 2 mukaisia kulukirjauksia. Osakeperusteiset maksut on esitetty liitetiedossa 31.

Cramo Oyj:n avainhenkilöiden osakepohjaisessa kannustinjärjestelmässä on ansaintajaksoina kalenterivuodet alkaen vuodesta 2012. Palkkiot vuodelta 2015 maksettiin 17.1.2018 (2014: 16.1.2017). Konsernin johtoryhmälle osakkeita jaettiin maksuttomana suunnattuna osakeantina yhteensä 15 469 (4 606), minkä lisäksi palkkioita maksettiin käteisenä yhteensä 306,7 (119,6) tuhatta euroa.

Cramo Oyj:n koko henkilöstön osakepohjainen One Cramo-osakesäästöohjelma alkoi vuonna 2012. Lisäosakkeet toiselta säästökaudelta 2014-2015 maksettiin 16.5.2018 (ensimmäinen säästökausi 2012-2013: 16.5.2016). Konsernin johtoryhmälle osakkeita jaettiin maksuttomana suunnattuna osakeantina yhteensä 293 (334) kappaletta, minkä lisäksi palkkioita maksettiin käteisenä yhteensä 6,5 (10,0) tuhatta euroa.

1 000 €	2018	2017
Hallituksen jäsenten etuudet		
Hallituksen jäsenet:		
Veli-Matti Reinikkala, puheenjohtaja	90	73
Perttu Louhiluoto, varapuheenjohtaja	45	41
AnnaCarin Grandin	44	
Peter Nilsson	41	39
Joakim Rubin	52	48
Raimo Seppänen	41	39
Caroline Sundewall	46	43
Aikaisemmat hallituksen jäsenet:		
Erkki Stenberg, varapuheenjohtaja	2	48
Helene Biström		1
Yhteensä	359	332

Hallituksen palkkioista 0 (0) tuhatta euroa on maksettu Cramon osakkeina.

Lähipiiriin kuuluvien kanssa suoritettavat liiketoimet

Tatu Hauhio, johtaja, Suomi ja Itä-Eurooppa ja Cramo Finland Oy:n toimitusjohtaja on osakkaana Kiinteistö Oy Hosionrinteessä, jolle on maksettu kiinteistövuokria 1 693 (1 747) tuhatta euroa perustuen markkinaehtoiseen vuokratasoon.

Dirk Schlitzkusi, johtaja, Keski-Eurooppa ja Cramo AG:n toimitusjohtaja jätti tehtävänsä 6.6.2018. Cramo Adapteo GmbH on maksanut Dirk Schlitzkusille korvausta lakipalveluista 27 (75) tuhatta euroa ajalla 1.1.-31.5.2018.

Lähipiiriin kuuluville annetut lainat

1 000 €	2018	2017
Lainat yhteisyrityksille¹		
1.1.	10 153	12 926
Takaisinmaksut	-1 459	-2 773
Liiketoimintahankinnat	224	
Kertyneet korot	329	310
Saadut korot	-248	-310
31.12.	8 999	10 153

1 Fortrent Oy ja Ungabostäder Haninge AB.

33. KONSERNIYRITYKSET

Konserni muodostuu Cramo Oyj:stä sekä seuraavista tytäryhtiöistä.

Tytäryhtiöt	Kotipaikka	Omistussuus %	
		Emoyhtiö	Konserni
Cramo AB	Sollentuna	Ruotsi	100
Cramo Adapteo AB	Sollentuna	Ruotsi	100
Cramo Adapteo AS	Hokksund	Norja	100
Cramo Adapteo GmbH	Frankfurt	Saksa	100
Cramo Adapteo Oy	Vantaa	Suomi	100
Cramo AG	Feldkirchen	Saksa	100
Cramo GmbH	Wien	Itävalta	100
Cramo GMBH & Co KG	Wien	Itävalta	100
Cramo Korlatolt Felelössegu Tarsasag	Budapest	Unkari	100
KBS Infra	Mainz	Saksa	100
KBS Baustrom	Mainz	Saksa	100
KBS Montage	Mainz	Saksa	100
KBS Verwaltung	Mainz	Saksa	100
Cramo AS	Oslo	Norja	100
Cramo AS Estonia	Tallinna	Viro	100
Ehitustööriist OÜ	Tallinna	Viro	100
Cramo A/S	Glostrup	Tanska	100
Cramo Finance NV	Antwerpen	Belgia	99.9
Cramo Finland Oy	Vantaa	Suomi	100
Cramo New Holding AB	Sollentuna	Ruotsi	100
Cramo Services AB	Sollentuna	Ruotsi	100
Mupol Förvaltnings AB	Tukholma	Ruotsi	100
Cramo SK s.r.o.	Bratislava	Slovakia	100
Cramo s.r.o.	Praha	Tsekin tasavalta	100
Cramo UAB	Vilna	Liettua	100
Construction Vehicles Karvina s.r.o.	Karvina	Tsekin tasavalta	100
Nordic Modular Group Holding AB	Upplands Väsby	Ruotsi	100
Nordic Modular Group AB	Upplands Väsby	Ruotsi	100
Flexator AB	Nässjö	Ruotsi	100
Temporent AB	Upplands Väsby	Ruotsi	100
Temporent AS	Akerhus	Norja	100
Temporent A/S	Brøndby	Tanska	100
Temporent Oy	Vantaa	Suomi	100
Flexihus Rent i Sverige AB	Tukholma	Ruotsi	100
Nordic Modular Leasing AB	Nässjö	Ruotsi	100
Hagtornet AB	Upplands Väsby	Ruotsi	100
Suomen Tähtivuokraus Oy	Vantaa	Suomi	100
Cramo Sp.zo.o	Varsova	Puola	100

Konsernilla on omistus seuraavissa yhteisyrityksissä. Katso lisää liittestä 7. yhteisyritykset. Konserniin ei kuulu osakkuusyhtiöitä.

Yhteisyritykset	Kotipaikka	Omistussuus %	
		Emoyhtiö	Konserni
Fortrent Oy	Vantaa	Suomi	50
Ungabostäder Haninge AB	Tukholma	Ruotsi	50

34. RAPORTOINTIKAUDEN PÄÄTTYMISPÄIVÄN JÄLKEISET TAPAHTUMAT

24.1.2019 Cramo Oyj:n osakkeenomistajien nimitystoimikunta ehdotti seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle, joka on suunniteltu pidettäväksi 28.3.2019, että hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistetaan seitsemän (7) varsinaista jäsentä. Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallitukseen valitaan uudelleen hallituksen jäseniksi varsinaisen yhtiökokouksen 2020 loppuun saakka suostumustensa mukaisesti nykyisistä jäsenistä Anna-Carin Grandin, Peter Nilsson, Joakim Rubin, Veli-Matti Reinikkala ja Raimo Seppänen sekä uusina jäseninä Andrew P. Studdert ja Christian Bubenheim. Hallituksen nykyisistä varsinaisista jäsenistä Perttu Louhiluoto ja Caroline Sundewall ovat ilmoittaneet, etteivät he ole käytettävissä uudelleenvalintaa varten.

Andrew P. Studdert (syntynyt 1956) on kokenut yritysjohtaja ja hallitusammattilainen. Hänellä on pitkä kokemus ja asiantuntemus Cramon toimialalta. Vuosina 2004–2017 hän toimi mm. yhdysvaltalaisen raskaan kaluston vuokraukseen erikoistuneen NES Rentals Holdings, Inc. -yhtiön palveluksessa yhtiön hallituksen puheenjohtajana ja toimitusjohtajana. Tätä ennen hän mm. toimi globaalien yhdysvaltalaisen UAL Corporation/United Airlines -lentoyhtiön palveluksessa operatiivisen johtajan (Chief Operating Officer, COO) tehtävissä. Andrew on suorittanut BA-tutkinnon San Francisco State University -yliopistossa.

Christian Bubenheimilla (syntynyt 1965) on pitkä kokemus johtotehtävistä kansainvälisessä liiketoiminnassa. Hän on toiminut johtotehtävissä mm. seuraavissa yhtiöissä: Scout24, Amazon Germany, Thales ja Intel Corporation. Hän on asiantuntija liiketoiminnan digitaalisten muutos-

prosessien johtamisessa. Christianilla on Economics & Engineering -tutkinto Munich University of Applied Sciences -korkeakoulusta.

Nimitystoimikunta ehdotti myös 24.1.2019 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että hallituksen palkkiot säilyisivät ennallaan. Siten nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen puheenjohtajalle maksetaan 85 000 euron vuosipalkkio ja muille jäsenille 37 500 euron vuosipalkkio. Nimitystoimikunta ehdotti, että palkkio maksettaisiin rahana. Hallituksen jäsenten osakeomistusta koskevan ohjeen mukaan niiden hallituksen jäsenten, jotka eivät omista Cramon osakkeita sellaista määrää, joka vastaa vähintään yhden vuoden hallituspalkkioiden euromäärää (ennen veroja), pois lukien mahdolliset valtiokuntapalkkiot, tulee neljä (4) vuotta kestävä ajankäytön kuluessa hallitusjäsenyyden alkamisesta hankkia Cramon osakkeita vähintään edellä esitetty määrä. Nimitystoimikunta seuraa vuosittain osana omaa prosessiaan hallituksen jäsenen yhtiön osakeomistuksen määrää sekä arvioi, että osakeomistus on ohjeen edellyttämällä tasolla.

Tämän lisäksi ehdotettiin suoritettavaksi 1 000 euron suuruinen kokouspalkkio kaikille jäsenille kustakin tarkastusvaliokunnan ja palkitsemisvaliokunnan kokouksesta, johon he osallistuvat. Kustakin M&A-valiokunnan kokouksesta, johon he osallistuvat, maksettaisiin 500 euron kokouspalkkio. Lisäksi nimitystoimikunta ehdottaa, että tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittavalle hallituksen jäsenelle maksettaisiin 5 000 euron vuosipalkkio. Kohtuulliset matkakustannukset korvataan laskun mukaan.

35. TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT:

Oman pääoman tuotto (%)

$$= \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma yhteensä (keskimäärin tilikauden aikana)}} \times 100$$

Sidotun pääoman tuotto, ROCE (%)¹

$$= \frac{\text{Liikevoitto (rullaava 12 kk)}}{\text{Sidottu pääoma tilikaudella (12 kk keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste (%)

$$= \frac{\text{Oma pääoma yhteensä}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$$

Korollinen nettovelka

$$= \text{Korolliset velat} - \text{rahavarat}$$

Nettovelkaantumistasaste (%)

$$= \frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Oma pääoma yhteensä}} \times 100$$

Henkilöstö keskimäärin

$$= \text{Tilikauden kalenterikuukausien lopussa palveluksessa olleen henkilökunnan lukumäärän keskiarvo, oikaistuna osa-aikaisten henkilöiden lukumäärällä}$$

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT:

Tulos/osake

$$= \frac{\text{Tilikauden tulos (emoyhtiön omistajille kuuluva osuus)}}{\text{Oma pääoma yhteensä}}$$

Oma pääoma/osake

$$= \frac{\text{Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilikauden lopussa}}$$

Osinko/osake

$$= \frac{\text{Tilikaudelta jaettava osinko}}{\text{Osakkeiden oikaistu lukumäärä tilikauden lopussa}}$$

Osinko/voitto (%)

$$= \frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Tulos/osake}} \times 100$$

Efektiivinen osinkotuotto (%)

$$= \frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Osakeantikorjattu päätöskurssi tilikauden lopussa}} \times 100$$

Hinta/voitto -suhde (P/E)

$$= \frac{\text{Osakeantikorjattu päätöskurssi tilikauden lopussa}}{\text{Tulos/osake}}$$

Osakekannan markkina-arvo

$$= \text{Tilikauden lopun osakkeiden lukumäärä kerrottuna osakkeen päätöskurssilla tilikauden lopussa}$$

VAIHTOEHTOISET TUNNUSLUVUT:

EBITA-liikevoitto

$$= \text{Liikevoitto} + \text{yrityshankinnoista aiheutuneet aineettomien hyödykkeiden poistot ja arvonalentumiset}$$

¹ Cramo muutti tunnusluvun [ROCE] laskennan sidotun pääoman määrittelyä 12 kuukauden keskiarvoksi Q4'2018 alkaen. Muutos on tehty myös vertailukausien lukuihin. 12 kuukauden keskiarvo kuvastaa paremmin sidotun pääoman pitkän aikavälin kehitystä entiseen kahden pisteen väliseen keskiarvoon verrattuna.

36. OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

	2018		2017	
	Kpl	1 000 €	Kpl	1 000 €
Osakkeet	44 690 554	24 835	44 690 554	24 835

Kaikki osakkeet on merkitty, rekisteröity ja kokonaan maksettu. Jokainen osake oikeuttaa yhtiökokouksessa äänestämään yhdellä äänellä.

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli 31.12.2018 osakerekisterin mukaan 12 718 osakkeenomistajaa.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2018	Osakkeiden määrä	%	Äänimäärä kpl	%
EQT Partners	4 447 210	10,02	4 447 210	10,02
Rakennusmestarien säätiö	2 129 422	4,76	2 129 422	4,76
OP-Suomi sijoitusrahasto	1 619 580	3,62	1 619 580	3,62
Ilmarinen Keskinäinen Vakuutusyhtiö	1 319 040	2,95	1 319 040	2,95
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	758 387	1,70	758 387	1,70
Odin Finland	507 656	1,14	507 656	1,14
Sijoitusrahasto Evli Suomi Pienyhtiöt	420 000	0,94	420 000	0,94
OP -Suomi Pienyhtiöt	385 445	0,86	385 445	0,86
SR Danske Invest Suomi Yhteisöosake	345 000	0,77	345 000	0,77
Sijoitusrahasto Evli Suomi Select	320 000	0,72	320 000	0,72
Sijoitusrahasto Nordea Pohjoismaat	309 457	0,69	309 457	0,69
Rakennusmestarit ja -Insinöörit AMK RKL Ry	301 220	0,67	301 220	0,67
SEB Finlandia Sijoitusrahasto	238 565	0,53	238 565	0,53
Kirkon Eläkerahasto	213 500	0,48	213 500	0,48
Mandatum Life unit -linked	196 618	0,44	196 618	0,44
Sijoitusrahasto Nordea Pro Suomi	194 677	0,44	194 677	0,44
Helsingin Rakennusmestarit ja -Insinöörit AMK Ry	173 973	0,39	173 973	0,39
Säästöpankki Kotimaa -Sijoitusrahasto	164 648	0,37	173 973	0,37
Sijoitusrahasto Säästöpankki Pienyhtiöt	162 304	0,36	164 648	0,36
Lindström Kim	156 975	0,35	162 304	0,35
SEB Life Helsinki Branch	153 934	0,34	156 975	0,34
Laakkonen Mikko Kalervo	135 300	0,30	153 934	0,30
Maa- ja Vesitekniikan Tuki R.Y.	130 000	0,29	135 300	0,29
SR DI Suomi Osinko Plus	119 763	0,27	130 000	0,27
Cramo Oyj	116 581	0,26	119 763	0,26
SR Danske Invest Suomi Osake	115 000	0,26	116 581	0,26
Sijoitusrahasto Nordea Suomi	106 359	0,24	115 000	0,24
Veikko Laine Oy	103 000	0,23	106 359	0,23
Muut	10 407 448	23,29	103 000	0,00
Hallintarekisteröidyt	18 473 240	41,27	18 473 240	41,27
Arvo-osuusjärjestelmään siirtyneet	44 682 385	99,98	44 682 385	99,98
Arvo-osuusjärjestelmään siirtymättömät	8 169	0,02	8 169	0,02
Yhteensä	44 690 554	100,00	44 690 554	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2018

Osakkeiden lukumäärä	Osakkaita	Osuus kaikista osakkaista, %	Osakkeita	Osuus kaikista osakkeista, %
1-100	4451	35,00	236 031	0,53
101-1 000	6 504	51,14	2 379 316	5,32
1001-10 000	1 589	12,49	4 110 802	9,20
10 001- 100 000	143	1,12	3 896 121	8,72
100 001-500 000	24	0,19	4 805 580	10,75
500 001-	7	0,06	29 254 535	65,46
Yhteensä arvo-osuusjärjestelmään siirtyneet	12 718	100,00	44 682 385	99,98
Arvo-osuusjärjestelmään siirtymättömät			8 169	0,02
Yhteensä			44 690 554	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen sektoreittain 31.12.2018

Osakkeiden sektorijakauma	Osakkeita	Osuus kaikista osakkeista, %	Äänimäärä kpl	Osuus kaikista äänistä
Yritykset	2 481 728	5,55	2 481 728	5,55
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	28 346 645	63,43	28 346 645	63,43
Julkisyhteisöt	2 338 532	5,23	2 338 532	5,23
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 529 354	7,90	3 529 354	7,90
Kotitaloudet	7 014 194	15,70	7 014 194	15,70
Ulkomaiset omistajat	971 932	2,17	971 932	2,17
Yhteensä arvo-osuusjärjestelmään siirtyneet	44 682 385	99,98	44 682 385	99,98
Arvo-osuusjärjestelmään siirtymättömät	8 169	0,02	8 169	0,02
Yhteensä	44 690 554	100,00	44 690 554	100,00

Hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja talousjohtajan omistussuus

Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2018 henkilökohtaisesti tai määräysvalta-yhtiöidensä kautta yhteensä 77 916 Cramo Oyj:n osaketta..

Hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

Cramo Oyj noudattaa 1.1.2016 voimaan astunutta Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Cramo noudattaa sisäpiiritiedon hallinnassa markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (Market Abuse Regulation, MAR) vaatimuksia, Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiriohjeita sekä Cramon hallituksen hyväksymää sisäpiiriohjetta.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

Emoyhtiön tase (FAS)

1 000 €	Liite	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	2	138	243
Aineelliset hyödykkeet	2	459	392
Sijoitukset			
Osuudet saman konsernin yrityksissä	2	564 584	396 058
Muut sijoitukset	2	119	119
Pitkäaikaiset saamiset	3	476 513	349 260
Pysyvät vastaavat yhteensä		1 041 812	746 072
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	4	1 791	
Lyhytaikaiset saamiset	5	65 776	51 668
Rahat ja pankkisaamiset		236	442
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		67 803	52 109
VASTAAVAA YHTEENSÄ		1 109 615	798 181
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
Osakepääoma		24 835	24 835
Ylikurssirahasto		3 331	3 331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		143 181	142 498
Edellisten tilikausien voitto		9 804	7 765
Tilikauden voitto		40 452	40 605
Oma pääoma yhteensä	6	221 603	219 033
Tilinpäätössiirtojen kertymä	7	60	162
Pakolliset varaukset	8	643	1 121
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma	9	761 608	464 571
Lyhytaikainen vieras pääoma	9	125 701	113 294
Vieras pääoma yhteensä		887 310	577 864
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		1 109 615	798 181

Emoyhtiön tuloslaskelma (FAS)

1 000 €	Liite	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Liikevaihto	10	4 642	3 019
Liiketoiminnan muut tuotot	11	744	3 058
Materiaalit ja palvelut	12	-924	
Henkilöstökulut	13	-3 746	-3 463
Poistot ja arvonalentumiset	14	-197	-229
Liiketoiminnan muut kulut	15	-13 183	-9 334
Liikevoitto		-12 664	-6 950
Rahoitustuotot		58 238	60 787
Rahoituskulut		-26 919	-33 731
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	16	31 318	27 056
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		18 654	20 106
Tilinpäätössiirrot	17	21 802	20 231
Tuloverot edellisiltä tilikausilta	18		297
Tuloverot		-3	-29
Tilikauden voitto		40 452	40 605

Emoyhtiön rahoituslaskelma (FAS)

1 000 €	Liite	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta			
Voitto ennen veroja		40 354	40 328
Oikaisut:			
Poistot	14	197	229
Rahoitustuotot ja -kulut	16	-31 318	-27 056
Muut ei -rahavirtavaikuttavat oikaisut		96	-2 449
Tilinpäätössiirrot	17	-21 700	-20 222
Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		-12 371	-9 169
Käyttöpääoman muutos ¹		-214	1 375
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		-12 585	-7 794
Maksetut verot		-29	-57
Osakeperusteiset maksut		-575	-190
Saadut osingot	16	40 000	38 713
Saadut korot		11 836	17 303
Maksetut korot ja rahoituskulut		-18 931	-18 332
Liiketoiminnan rahavirta		19 715	29 644
Investointien rahavirta			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-160	-33
Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin		-115 649	-4 621
Tytäryhtiöosakkeiden luovutustulot			3 952
Pitkäaikaisista lainoista maksetut tai saadut maksut		-133 039	7 949
Lyhytaikaisten lainasaamisten muutos ²		-13 244	10 998
Investointien rahavirta		-262 092	18 245
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten lainojen muutos		250 000	-35 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos ²		11 699	70
Maksetut osingot	5	-37 878	-33 348
Saadut konserniavustukset		20 222	16 673
Rahoituksen rahavirta		244 043	-51 606
Rahavarojen muutos		1 666	-3 717
Rahavarat 1.1.		442	4 176
Kurssiero		-1 871	-18
Rahavarat 31.12.		236	442
¹ Käyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaisten saamisten lisäys (-)/vähennys (+)		-285	175
Varaston lisäys (-)/vähennys (+)		-1 791	
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys (-)		1 862	1 200
Yhteensä		-214	1 375

² Esittämistavan muutos

Aikaisempina tilikausina investointien rahavirrassa esitetty yritystodistusveloista aiheutuva rahavirta on päättyneellä tilikaudella esitetty rahoituksen rahavirrassa. Vertailutietoja on oikaistu vastaavasti.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot (FAS)

1. TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Käyttöomaisuuden arvostus ja poistot

Käyttöomaisuus aktivoidaan välittömään hankintamenuon, johon luetaan valmistuksen kiinteät menot ja arvostetaan suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenuon. Kunnossapito- ja korjausmenot kirjataan tilikauden kuluksi.

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan konsernissa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöiän mukaisina tasapoistoina alkuperäisistä hankintamenuista.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

Rakennukset ja rakennelmat	20 vuotta
Koneet ja kalusto	3–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	10 vuotta
Aineettomat hyödykkeet	5 vuotta

Vaihto-omaisuuden arvostaminen

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenuonsa tai sitä alempana jälleenhankintahintaan tai todennäköiseen myyntihintaan. Vaihto-omaisuuden hankintamenuon on sisällytetty hyödykkeiden hankinnasta aiheutuneet välittömät menot.

Valuuttamääräiset erät

Ulkomaan valuutan määräiset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän valuuttakurssin mukaisesti. Kurssierot kirjataan tulostulokuitteisesti. Ulkomaan valuutan määräiset liiketapahtumat muunnetaan euroiksi tapahtuma-ajankohdan valuuttakurssin mukaisesti.

Tilinpäätössiirrot

Saadut konserniavustukset sekä suunnitelman mukaisten poistojen ja Suomen verolainsäädäntöön pohjautuvien poistojen kertynyt ero esitetään tilinpäätössiirroissa.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset

Yhtiön taseeseen ei merkitä laskennallisia verovelkoja ja -saamisia. Yhtiön kannalta olennaiset laskennalliset verosaamiset ja -velat ilmoitetaan liitetiedoissa.

Liikevaihto ja tuloutusperiaatteet

Liikevaihto koostuu tytäryhtiöille myydyistä hallintopalveluista ja se kirjataan tuotoksi suoriteperusteisesti. Liikevaihtoa laskettaessa myyntituotoista vähennetään välilliset verot sekä myyntiin liittyvät alennukset ja hyvitykset.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan mm. vuokratuotot, saadut avustukset ja fuusiovoitto. Liiketoiminnan muut tuotot sisältävät myös osakeperusteisten maksujen hallinnointikulua ja uusien osakkeiden merkintähintoja, jotka ovat edelleen veloitettu tytäryhtiöiltä. Liiketoiminnan muut tuotot kirjataan tuotoksi suoriteperiaatteen mukaan.

Eläkejärjestelyt

Eläkemenot kirjataan kuluksi kertymisvuonna. Kattamattomia eläkevastuita ei ole. Eläkkeet on järjestetty TyEL-vakuutuksella. Toimitusjohtajan eläkeikä oli vuonna 2016 sopimuksen mukaan 65 vuotta. Toimitusjohtajasopimus siirtyi 1.12.2016 Cramo Services Ab:lle, joten em. sopimusehto ei ole enää Cramo Oyj:ssä voimassa.

Rahoitusinstrumenttien arvostus

Rahoitusinstrumentit on arvostettu KPL 5:2§:n mukaan hankintamenuon tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Tuloverot

Tilikauden ja aikaisempien tilikausien tuloverot esitetään tulostulokuitteissa.

2. PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEELLISET HYÖDYKKEET 1 000 €	Maa-alueet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintamenu 1.1.2018	339	317	190		846
Lisäykset		58		24	82
Hankintamenu 31.12.2018	339	375	190	24	928
Kertyneet poistot 1.1.2018		-283	-171		-454
Tilikauden poistot		-15			-15
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	339	77	19	24	459
Hankintamenu 1.1.2017	339	295	190		824
Lisäykset		22			22
Hankintamenu 31.12.2017	339	317	190		846
Kertyneet poistot 1.1.2017		-258	-171		-428
Tilikauden poistot		-25			-25
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	339	34	19		392

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Yhteensä
1 000 €			
Hankintameno 1.1.2018	678	565	1 243
Lisäykset	78		78
Hankintameno 31.12.2018	755	565	1 320
Kertyneet poistot 1.1.2018	-498	-502	-1 000
Tilikauden poistot	-122	-61	-182
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	135	3	138

Hankintameno 1.1.2017	667	565	1 232
Lisäykset	11		11
Hankintameno 31.12.2017	678	565	1 243
Kertyneet poistot 1.1.2017	-381	-415	-796
Tilikauden poistot	-117	-87	-204
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	179	63	243

SIJOITUKSET	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Sijoitukset yhteensä
1 000 €			
Hankintameno 1.1.2018	396 058	119	396 177
Lisäykset ¹	168 526		168 526
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	564 584	119	564 703

Hankintameno 1.1.2017	397 488	119	397 607
Lisäykset	4 621		4 621
Vähennykset	-1 690		-1 690
Arvon alentumiset ²	-4 362		-4 362
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	396 058	119	396 177

1 Tytäryhtiöosakkeiden hankintaan liittyvät asiantuntijakulut on päättyneellä tilikaudella aktivoitu osakkeiden hankintamenoon.

2 Edellisellä tilikaudella Saksan tytäryhtiön osakkeista on tehty 4,4 miljoonan euron suuruinen arvonalentuminen. Konsernijohto on arvioitunut, että liiketoiminnan kerryttämien tulevien rahavirtojen nykyarvo on alempi kuin tytäryhtiöosakkeiden kirjanpitoarvo ennen arvonalentumista.

Cramo Oyj:n tytäryhtiöosakkeet ja osakkeiden omistuksen jakautuminen ks. konsernin liitetieto 33.

KERTYNYT POISTOERO	2018	2017
1 000 €		
Koneet ja kalusto		
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1		170
Poistoeron muutos 1.1-31.12	-102	-8
Kokonais- ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12	60	162

3. PITKÄAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2018	2017
Saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	465 668	335 646
Muilta		
Lainasaamiset ¹	8 694	10 153
Siirtosaamiset	2 151	3 461
Yhteensä	476 513	349 260

1 Lainasaaminen yhteisyritys Fortrent Oy:ltä. Yhteisyrityksestä kerrottu konsernin liitetiedossa 7.

4. VAIHTO-OMAISUUS

1 000 €	2018	2017
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 791	
Yhteensä	1 791	

5. LYHYTAIKAISET SAAMISET

1 000 €	2018	2017
Saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	61 274	47 258
Myyntisaamiset	146	24
Siirtosaamiset	479	381
Muilta		
Myyntisaamiset		16
Muut saamiset	455	528
Siirtosaamiset	3 421	3 460
Yhteensä	65 776	51 668
Siirtosaamiset		
Saman konsernin yrityksiltä		
Korkosaamiset saman konsernin yrityksiltä	479	381
Muilta		
Lainojen järjestelypalkkiot	1 351	1 721
Tuloverosaamiset ¹	1 534	1 534
Kulujaksotukset	536	205
Yhteensä	3 900	3 841

1 Cramo Oyj:n Suomen verohallinnolta saatujen jälkiverotuspäätösten mukaan yhtiön Belgian rahoitusyhtiön korkotuotot vuosilta 2009-2013 on verotettu osittain Suomessa. Cramo Oyj on valittanut Suomen hallinto-oikeuteen vuosia 2009-2012 koskevaan verotuspäätökseen liittyvästä noin miljoonan euron veronkorotuksesta. Vuonna 2017 Cramo Oyj täydensi valitusta Suomen hallinto-oikeuteen koskien vuosia 2011-2013. Valituksen täydennyksessä Cramo Oyj vaati kumottavaksi korkotuottojen verotuksen Suomessa. Suomen hallinto-oikeus hylkäsi valituksen 6.4.2018 antamallaan päätöksellä. Cramo Oyj on valittanut hallinto-oikeuden päätöksestä Suomen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Cramo Oyj on vienyt asian koskien vuosia 2009-2010 Belgian ja Suomen väliseen verosopimusmenettelyyn (MAP-prosessi) siltä osin kuin Cramo on verotettu kahteen kertaan. Belgian ja Suomen veroviranomaiset antoivat päätöksensä verosopimusmenettelyssä (MAP). Ratkaisu vastasi Suomen verotuksen oikaisulautakunnan päätöksiä. Belgian rahoitusyhtiö Cramo Finance NV tulee tekemään hakemuksen Belgian veroviranomaisille kahdenkertaisen verotuksen poistamiseksi.

6. OMA PÄÄOMA

1 000 €	2018	2017
Osakepääoma 1.1. / 31.12.	24 835	24 835
Ylikurssirahasto 1.1. / 31.12.	3 331	3 331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	142 498	142 218
Omien osakkeiden luovutus	683	280
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	143 181	142 498
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	48 370	41 399
Omien osakkeiden luovutus	-683	-280
Osingonjako	-37 882	-33 354
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	9 804	7 765
Tilikauden voitto	40 452	40 605
Oma pääoma yhteensä	221 603	219 033
Jakokelpoiset varat		
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	9 804	7 765
Tilikauden voitto	40 452	40 605
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	143 181	142 498
Yhteensä	193 437	190 868

OSAKE-PÄÄOMA	2018 kpl	EUR	2017 kpl	EUR
Osakkeet	44 690 554	24 834 753,09	44 690 554	24 834 753,09

Osakepalkkiojärjestelmät

Tiedot yhtiön voimassa olevista osakepalkkiojärjestelmistä on nähtävissä konsernitilinpäätöksen liitiedosta 31.

7. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1 000 €	2018	2017
Kertynyt poistoero	60	162

8. PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 €	2018	2017
Muut pakolliset varaukset	643	1 121

Muut pakolliset varaukset käsittävät osakeohjelmista tilikausina 2018-2020 rahana maksettavan palkkion.

9. VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2018	2017
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	150 000	150 000
Vaihtovelkakirjalainat	53 633	
Lainat rahoituslaitoksilta	400 000	150 000
Velat konserniyrityksille	157 975	164 571
Yhteensä¹	761 608	464 571
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Velat saman konsernin yrityksille		
Velat konserniyrityksille	16 500	18 555
Ostovelat	1 771	2 587
Siirtovelat	137	143
Yhteensä	18 409	21 285
Muille		
Joukkovelkakirjalainat		16 270
Lainat rahoituslaitoksilta	9 173	9 494
Ostovelat	2 188	782
Siirtovelat	5 893	5 294
Yritystodistukset	89 902	59 943
Tuloverovelka	3	29
Muut lyhytaikaiset velat	133	196
Yhteensä	107 293	92 009
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	125 701	113 294
Vieras pääoma yhteensä	887 310	577 864
SIIRTOVELAT		
Saman konsernin yrityksille		
Korkokulujen jaksotukset	137	143
Muille		
Korkokulujen jaksotukset	3 967	4 707
Henkilöstökulujen jaksotukset	768	588
Muut jaksotukset ²	1 158	
	5 893	5 294
Siirtovelat yhteensä	6 030	5 437
YHTIÖN LIIKKEESEEN LASKEMIEN JOUKKOVELKAKIRJALAINOJEN KESKEISET EHDOT JA YHTEENLASKETTU MÄÄRÄ		
Joukkovelkakirjalaina 2012/2018; 4,50 %		16 270
Joukkovelkakirjalaina 2016/2022; 2,375 %	150 000	150 000
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	150 000	166 270

1 Nordic Modular Group hankinta rahoitettiin uudella 210 miljoonan euron kaksivuotisella pankkilainalla sekä 550 miljoonan Ruotsin kruunun määräisellä vaihtovelkakirjalainalla, jota myyjät voivat käyttää tiettyjen ehtojen täyttyessä Cramo siirtokelpoisten tilojen liiketoimintaan uudelleensijoittamiseen.

2 Kulut liittyvät Siirtokelpoiset tilat -liiketoiminnan käynnissä olevaan jakautumiseen liittyviin neuvonantokuluihin.

10. LIIKEVAIHTO TOIMIALOITTAIN JA MAANTIETEELLINEN JAKAUMA

1 000 €	2018	2017
Liikevaihto toimialoittain		
Hallintopalvelut	3 718	3 019
Myynti (moduulit)	924	
Yhteensä	4 642	3 019
Maantieteellinen jakauma		
Suomi	929	699
Ruotsi	2 322	1 538
Norja	220	183
Saksa	336	248
Muut maat	835	351
Yhteensä	4 642	3 019

11. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

1 000 €	2018	2017
Toimitilojen vuokratuotot	24	24
Tytäryhtiöiden osakkeiden myynti, SIA Cramo ja Zao Cramo		2 587
Hallintopalveluveloitukset konserniyhtiöiltä	692	389
Muut	27	58
Yhteensä	744	3 058

12. MATERIAALIT JA PALVELUT

1 000 €	2018	2017
Aineet ja tarvikkeet		
Tilikauden ostot	2 715	
Varastonmuutos	-1 791	
Yhteensä	924	

13. HENKILÖSTÖKULUT

1 000 €	2018	2017
Palkat ja palkkiot	-3 110	-2 937
Eläkekulut	-536	-447
Muut henkilösivukulut	-100	-79
Yhteensä	-3 746	-3 463
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöitä	34	31
Johdon työsuhde-etuudet¹		
Palkat ja palkkiot luontoisetuineen		
Toimitusjohtaja ²		
Johtoryhmä	-346	-326
Hallituksen jäsenet	-359	-332
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat etuudet ³		
Johtoryhmä		-125
Työsuhteen jälkeiset etuudet		
Toimitusjohtaja ⁴		
Yhteensä	-705	-782

1 Johdon työsuhde-etuudet, ks. konsernin liitetieto 32, lähipiiritaapatumat.

2 Cramo Oyj:n toimitusjohtajana toimii Leif Gustafsson. Hänen toimitusjohtajasopimus on Cramo Services AB:n kanssa. Cramo Services AB on veloittanut Cramo Oyj:ltä 932,7 (881,4) tuhatta euroa toimitusjohtajan palkkoja ja palkkioita luontoisetuineen ajalta 1.1.-31.12.2018 (1.1.-31.12.2017). Kulut on esitetty liiketoiminnan muissa kuluissa.

3 Siirtokelpoisista tiloista vastaava johtaja Petri Moksén lopetti tehtävässään 4.4.2017.

4 Työsuhteen jälkeisinä etuuksina on käsitelty vapaaehtoiset eläkejärjestelyt, jotka kaikki ovat maksu-pohjaisia eläkejärjestelyjä. Cramo Service AB on veloittanut Cramo Oyj:ltä 157,5 (156,6) tuhatta euroa toimitusjohtajan vapaaehtoiseen eläkejärjestelyyn liittyviä kuluja ajalta 1.1.-31.12.2018 (1.1.-31.12.2017). Kulut on esitetty liiketoiminnan muissa kuluissa.

14. POISTOT JA ARVONALENTUMISET

1 000 €	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot aineettomista hyödykkeistä	-182	-204
Suunnitelman mukaiset poistot aineellisista hyödykkeistä	-15	-25
Yhteensä	-197	-229

15. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT

EUR 1,000	2018	2017
Toimitilojen kulut	-302	-322
Sijoittajasuhteet	-447	-479
Asiantuntijapalvelut	-5 069	-1 578
Konsernin palveluveloitukset ¹	-5 633	-5 393
Muut hallinnon kulut	-1 732	-1 561
Yhteensä	-13 183	-9 334

	2018	2017
Tilintarkastajien palkkiot		
Tilintarkastusyhteisö, KPMG Oy Ab		
Tilintarkastus	-171	-75
Tilintarkastuslain 1.1,2 §:ssä tarkoitetut toimeksiannot	-23	
Veroneuvonta	-18	-36
Muut palvelut	-18	-169
Yhteensä	-231	-280

1 Konsernin palveluveloitukset sisältää 1 090,2 (1 038,0) tuhatta euroa toimitusjohtajan työsuhde-etuuksia.

16. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

1 000 €	2018	2017
Osinkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	40 000	38 713
Osinkotuotot yhteensä	40 000	38 713
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	9 196	7 598
Muilta	249	309
Korkotuotot yhteensä	9 445	7 907
Korkokulut		
Saman konsernin yrityksille	-3 123	-3 382
Muille	-12 002	-10 520
Korkokulut yhteensä	-15 126	-13 902
Muut rahoituskulut		
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista ¹		-4 362
Muut rahoituskulut	-2 838	-1 649
Muut rahoituskulut yhteensä	-2 838	-6 011
Kurssierot		
Saman konsernin yrityksille	-1 908	-1 145
Muille	1 745	1 493
Kurssierot yhteensä	-163	349
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	31 318	27 056

1 Ks. liitetieto 2 pysyvät vastaavat.

17. TILINPÄÄTÖSSIIRROT

1 000 €	2018	2017
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+):		
Koneet ja kalusto	102	8
Saadut konserniavustukset	21 700	20 222
Yhteensä	21 802	20 230

18. TULOVEROT

1 000 €	2018	2017
Tilikauden varsinaisesta toiminnasta	4 337	3 776
Tilinpäätössiirroista, konserniavustus	-4 340	-4 044
Yhteensä	-3	-268

19. VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

1 000 €	2018	2017
ANNETUT VAKUUDET		
Konserniyritysten puolesta annetut vakuudet		
Annetut takaukset	11 515	8 752
VASTUUSITOUMUKSET JA MUUT VASTUUT		
Leasingvastuut		
Leasingvastuut seuraavana vuonna	74	111
Leasingvastuut myöhemmin	87	156
Leasingsopimukset ovat 3-4 vuoden sopimuksia, joihin ei liity lunastusehtoja.		
Vuokravastuut		
Vuokravastuut seuraavana vuonna		612
Vuokravastuut myöhemmin		
Toimitilojen vuokravastuut ovat 10 vuoden sopimuksia, joihin ei liity lunastusehtoja.		
Investointisitoumukset		
Investointisitoumukset seuraavana vuonna	12 787	13 167
Investointisitoumukset myöhemmin	12 787	13 167

20. KORKO- JA VALUUTTAJOHDANNAISET

1 000 €	2018		2017	
	Nimellis-arvo	Käypä arvo	Nimellis-arvo	Käypä arvo
Korkojohdannaiset				
Koronvaihtosopimukset	130 000	-7 202	130 000	-7 817
Negatiivinen käypä arvo		-7 202		-7 817
Valuuttajohdannaiset				
Valuuttatermiinit	167 904	1 496	110 972	107 729
Positiivinen käypä arvo		1 860		711
Negatiivinen käypä arvo		-363		-603

Emoyhtiön tilikauden päättyessä voimassa olleet johdannaissopimukset erääntyvät tilikauden 2019-2023 aikana.

Yhtiö altistuu liiketoiminnassaan useille rahoitusriskeille: markkina-riskille (sisältäen valuuttariskin ja rahavirran korkoriskin), luottoriskille ja likviditeettiriskille. Yhtiön riskienhallinnan tavoitteena on minimoida rahoitusmarkkinoiden muutosten haitalliset vaikutukset konsernin tulokseen, rahavirtoihin ja taseeseen sekä varmistaa riittävä maksuvalmius. Yhtiö käyttää johdannaisinstrumentteja ainoastaan suojaustarkoituksessa; valuutta- ja korkoriskin suojaamiseen. Johdannaisten käyvät arvot esitetään taseen ulkopuolisina erinä.

Yhtiön korkoriski liittyy ensisijaisesti pitkäaikaiseen lainasalkkuun. Yhtiö on pääasiallisesti altistunut rahavirran korkoriskille, joka syntyy vaihtuvakorkoisista veloista. Tätä tasapainottavat osaltaan kiinteäkorkoiset joukkovelkakirjalainat. Yhtiö hallinnoi rahavirran korkoriskiä myös koronvaihtosopimuksilla, joita käyttämällä saadaan tavoitteen mukaisesti vaihtuvakorkoinen laina vaihdettua kiinteäkorkoiseksi, tai päinvastoin.

Yhtiö toimii kansainvälisesti ja on siten altistunut myös valuuttakurssi-vaihteluista aiheutuville riskeille. Yhtiön merkittävimmät valuuttapositiot muodostuvat Ruotsin kruunu -määräisistä eristä. Valuuttakurssiriski syntyy pääasiassa nettosijoituksista ulkomaisiin tytäryrityksiin (muuntoeroriski) sekä taseen valuuttamääräisistä eristä. Tilikauden 2018 ja 2017 aikana yhtiöllä ei ole ollut muuntoeroriskiin kohdistuvia suojauskeinoja. Konsernin sisäisen rahoituksen sekä muista taseen valuuttamääräisistä eristä syntyvä valuuttakurssiriski suojataan ensisijaisesti valuuttatermiineillä.

Valuutta- ja korkojohdannaisten realisoituneet tulokset on kirjattu tuloslaskelman rahoituseriin. Johdannaisten nimellisarvot sekä käyvät arvot esitetään liitetietona oheisessa taulukossa. Tilinpäätöshetken johdannaisspositio vastaa hyvin tilikauden aikana ylläpidettyä positiota. Lisätietoa Cramon rahoitusriskienhallinnasta on nähtävissä konsernitilinpäätöksen liitetiedosta 10.

21. LASKENNALLISET VEROT

1 000 €	2018	2017
Laskennallinen verosaaminen negatiivisesta poistoerosta	4	4
Laskennallinen verosaaminen pakollisista varauksista	129	224
	132	228
Laskennallinen verovelka poistoerosta	-12	-32
	-12	-32
Yhteensä	120	196

Laskennallisia verosaamisia ja -velkoja ei ole kirjattu taseeseen.

Allekirjoitukset

Vantaalla, 7. helmikuuta 2019

Veli-Matti Reinikkala

Perttu Louhiluoto

AnnaCarin Grandin

Peter Nilsson

Joakim Rubin

Raimo Seppänen

Caroline Sundewall

Leif Gustafsson
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Cramo Oyj:n yhtiökokoukselle

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

LAUSUNTO

Olemme tilintarkastaneet Cramo Oyj:n (y-tunnus 0196435-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstan-dardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

LAUSUNNON PERUSTELUT

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilin-

tarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 24.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

OLENNAISUUS

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätöksen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätöksen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

AINEELLISET HYÖDYKKEET
(KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN
LIITETIEDOT 1, 3 JA 25)

- Vuokrausliiketoiminnan koneet ja siirtokelpoiset tilat (Kalusto) muodostavat noin 59 % konsernin taseen loppusummasta.
- Konsernin liiketoiminta on vahvasti riippuvainen kaluston kunnosta ja saatavuudesta.
- Kaluston poistoaikoihin ja vuosittaiseen arvonalentumisen arviointiin liittyvät johdon arviot voivat olla virheellisiä ja kaluston tasearvo siten virheellinen.

KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN
TILINTARKASTUKSESSA

- Olemme testanneet kaluston hallinnan valvon-taympäristöön liittyviä keskeisiä kontrolleja. Tämän lisäksi olemme suorittaneet aineistotarkastustoimenpiteitä muun muassa data-analyysin keinoin.
- Tarkastustoimenpiteiden painopisteenä ovat olleet erityisesti seuraavat osa-alueet: kaluston hankinnat, käytöasteet, myyntitulokset kalustosta luovuttaessa, poistoajat sekä kaluston jäännösarvot. Olemme myös osallistuneet kaluston inventaareihin.
- Olemme arvioineet johdon laatimia kaluston arvonalentumislaskelmia ja niissä käytettyjä keskeisiä muuttujia, sekä näiden vaikutuksia mahdollisten arvonalentumisten määrittämiseksi.
- Olemme lisäksi arvioineet aineellisia hyödykkeitä, kalusto mukaan lukien, koskevien konsernin tilinpäätöstietojen asianmukaisuutta.

YRITYSHANKINNAT SEKÄ
LIIKEARVON JA MUUN AINEETTOMAN
OMAISUUDEN ARVOSTAMINEN
(KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN
LIITETIEDOT 1, 4, 5 JA 6)

Konserni laajentaa toimintaansa yrityshankintojen kautta, minkä seurauksena konsernin taseeseen sisältyvien liikearvon ja muiden yrityshankintoihin liittyvien aineettomien hyödykkeiden määrä on merkittävä. Konsernitaseen 31.12.2018 liikearvo oli 293,0 miljoonaa euroa yrityshankintoihin liittyvien aineettomien hyödykkeiden ollessa 80,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 Cramo hankki ruotsalaisen Nordic Modular Groupin (NMG) ja saksalaisen KBS Infran (KBS), joiden yhteenlasketut hankintamenot olivat 218,0 miljoonaa euroa ja joista muodostui liikearvoa 148,9 miljoonaa euroa sekä yksilöitävissä olevia aineettomia omaisuuseriä 33,9 miljoonaa euroa.

Hankintalaskenta edellyttää hankittujen varojen ja vastattavaksi otettujen velkojen käypien arvojen määrittämistä hankinta-ajankohtana. Käypien arvojen määrittämiseen liittyy monimutkaisia arvostamista koskevia seikkoja.

On olemassa riski, että hankittuja varoja koskevien käypien arvojen määrittämisessä tehdään virheellisiä harkintaan perustuvia päätöksiä ja että arvostamisessa käytetään virheellistä taloudellista ja liiketoimintoja koskevaa ennustetietoa.

Liikearvo on vuosittaisen arvonalentumistestauksen kohteena.

Arvon alentumistestausten taustalla olevien rahavirtaennusteiden laatiminen edellyttää johdon harkintaa koskien mm. kannattavuutta, pitkän aikavälin kasvutekijää ja diskonttauskorkoa.

Testauksessa käytettäviin ennusteisiin liittyvistä johdon harkintaan perustuvista ratkaisuista ja tasearvojen merkittävydestä johtuen liikearvon ja muun aineettoman omaisuuden arvostaminen on tilintarkastuksessa keskeinen seikka.

Olemme kyseenalaistaneet ja arvioineet arvonnääritysasiantuntijoidemme avustuksella johdon ennakoimia

taloudellisia tietoja sekä heidän tekemiään merkittävimpiä oletuksia NMG:n ja KBS:n hankintamenolaskelmien laadinnassa.

Olemme suorittaneet tarkastustoimenpiteitä, jotka liittyivät hankittuihin alkusaldoihin.

Liikearvotestaukseen liittyen olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet ja analysoineet laskelmissa käytettyjä keskeisiä oletuksia, kuten kannattavuutta, diskonttauskorkoja sekä pitkän aikavälin kasvutekijää.
- Olemme myös arvioineet testauksessa käytettyjen menetelmien ja keskeisten oletusten asianmukaisuutta ja johdonmukaisuutta eri vuosien välillä.
- Tarkastukseen on osallistunut KPMG:n arvonnäärityksen asiantuntijoita, jotka ovat arvioineet laskelmien teknistä oikeellisuutta sekä verranneet käytettyjä oletuksia markkina- ja toimialakohtaisiin tietoihin.

Olemme lisäksi arvioineet liiketoimintahankintoja, liikearvoa ja muita aineettomia hyödykkeitä sekä arvonalentumistestausta koskevien konsernin tilinpäätöstietojen asianmukaisuutta.

MYYNITUOTTOJEN KIRJAAMINEN
(KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN
LIITETIEDOT 1, 2 JA 20)

- Kone- ja laitevuokraus -liiketoiminnan myynti koostuu useissa toimipisteissä tapahtuvista lukuisista yksittäisistä vuokraustapahtumista.
- Siirtokelpoiset tilat -liiketoiminta tekee pääasiassa pitkäaikaisia asiakassopimuksia, joiden eri sopimusvaiheisiin sovelletaan eri tilinpäätösstandardeja. Sopimusvaiheiden asianmukainen tunnistaminen on tärkeää oikean tulousajankohdan kannalta.
- Konsernin tärkeimmän myyntijärjestelmän käyttöoikeudet ovat suhteellisen laajat, mikä lisää epäasiallisten tai väärin tapahtumien riskiä.
- Olemme arvioineet sisäistä valvontaympäristöä ja testanneet kontrollien

tehokkuutta sekä suorittaneet aineistotarkastuksen toimenpiteitä arvioidaksemme konsernitilinpäätöksessä tuloutettujen myyntituottojen määrän ja kirjausajankohdan oikeellisuutta.

- Olemme lukeneet keskeiset myyntisopimukset sekä testanneet myyntikirjausten yhdenmukaisuutta suhteessa sopimusehtoihin. Tilinpäätöstarkastuksen yhteydessä olemme arvioineet myynnin jaksottamisen asianmukaisuutta tilikausien välillä testaamalla kirjaustapahtumia, projektilaskemia ja myynnin jaksotuslaskelmia.
- Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällytynyt alennus- ja hyvityskäytäntöjen sekä hyvityslaskujen laatimiseen liittyvän prosessin arviointi ja kyseisten kontrollien testaus. Olemme myös testanneet myyntituottojen tileille kirjattuja muistiotositteita keskittyen erityisesti poikkeaviin ja epäsäännöllisiin tapahtumiin.
- Olemme lisäksi arvioineet myyntituottoja koskevien konsernin tilinpäätöstietojen asianmukaisuutta.

EMOYHTIÖN TYTÄRYHTIÖ-
OSAKKEIDEN ARVOSTAMINEN
(EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIETO 2)

- Tytäryhtiöosakkeet muodostavat merkittävän tase-erän emoyhtiön erillistilinpäätöksessä.
- Tytäryhtiöosakkeiden arvonalentumista testataan liikearvon testaamista vastavalla menetelmällä. Mahdolliset viitteet konsernin liikearvon, muiden yrityshankintoihin liittyvien omaisuuserien tai kaluston arvonalentumisista voivat vaikuttaa myös emoyhtiön tytäryhtiöosakkeiden arvoon.
- Olemme johtaneet emoyhtiön tytäryhtiöosakkeiden arvonalentumislaskelmien käyttöarvot konsernin liikearvon arvonalentumislaskelmien mukaisista arvoista.
- Tarkastukseen on osallistunut KPMG:n arvonnäärityksen asiantuntijoita, jotka ovat arvioineet laskelmien teknistä oikeellisuutta sekä verranneet käytettyjä oletuksia markkina- ja toimialakohtaisiin tietoihin.

- Olemme arvioineet ja analysoineet laskelmissä käytettyjä keskeisiä oletuksia, kuten kannattavuutta, diskonttauskorkeaa sekä pitkän aikavälin kasvutekijää.
- Olemme lisäksi arvioineet emoyhtiön tytäryhtiöosakkeiden arvostusta koskevien tilinpäätöstietojen asianmukaisuutta.

TILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT HALLITUKSEN JA TOIMITUSJOHTAJAN VELVOLLISUUDET

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

TILINTARKASTAJAN VELVOLLISUUDET TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUKSESSA

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme.

Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut

asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö selaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olen-naista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuu tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvaatako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevista taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet

riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päättämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

TILINTARKASTUSTOIMEKSIANTOA KOSKEVAT TIEDOT

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 1.4.2014 alkaen yhtäjaksoisesti viisi vuotta.

MUU INFORMAATIO

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoriuttaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

MUUT LAUSUNNOT

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 7. helmikuuta 2019

KPMG OY AB

Toni Aaltonen
KHT